

Indholdsfortegnelse - Bilag

Indholdsfortegnelse - Bilag	1
2.1 ABC for mental sundhed	2
Bilag 1: ABC for mental sundhed.....	2
2.2 Behovet for en reform af sundhedsvæsenet	6
Bilag 1: Organisering af sundhedssamarbejdet i Syddanmark.....	6
Bilag 2: KL En reform af sundhedsvæsenet haster	12
Bilag 3: Oplæg fra KØF 2020 Jes Søgaard Sundhedsområdet Hvilken vej bør vi gå	21
2.3 Tværkommunale samarbejder om klima	37
Bilag 1: KL CO2-reduktion i kommunerne.....	37
Bilag 2: KL Klimatilpasning	62
2.4 Dimensionering på pædagoguddannelsen 2020/2021	79
Bilag 1: Pædagogfremskrivning 2020	79
2.5 Øget dimensionering på social- og sundhedsuddannelserne	89
Bilag 1: Anmodning fra Aabenraa Kommune.....	89
2.6 Afrapportering af kommunernes andel af praktikken på sygeplejerskeuddannelsen	91
Bilag 1: Kommunernes praktikandel på sygeplejerskeuddannelsen.....	91
Bilag 2: Evaluering af praktikforløb 2019 Sammen om Uddannelsesevaluering.....	94
2.7 Udvikling af udgifter på det specialiserede socialområde	97
Bilag 1: Udvikling af udgifter Syddanmark 2017-2018.....	97
2.8 Fremtidig organisering af Sammen om Velfærd	104
Bilag 1: Partnerskabsaftale.....	104
Bilag 2: Strategi for Sammen om Velfærd.....	108
Bilag 3: Statusrapportering om Sammen om Velfærd	118

2.1

ABC for mental sundhed

ABC for mental sundhed

Sundhedssamarbejdet i Syddanmark

Flere børn og unge mistrives mentalt. Sundhedsaftalen 2019–2023 har særligt fokus på mental sundhed blandt børn og unge, og med aftalen samarbejder de syddanske kommuner og Region Syddanmark om målrettede indsatser, der kan fremme mental sundhed blandt børn og unge.

Dato: 23. januar 2020

Sags ID: SAG-2019-06426
Dok. ID: 2869410

E-mail: SUHA@kl.dk
Direkte: 5376 3683

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 3

Uddrag af Sundhedsaftalen 2019 - 2023

Mental trivsel og sundhed blandt børn og unge

Sundhedsprofilen fra 2017 viser, at andelen af unge (16-24 år), som mistrives mentalt, i perioden 2010-2017 er steget fra 16% til 23% for kvinder og fra 8% til 11% for mænd. Der er endnu ikke nogen entydig forklaring på, hvorfor unge mistrives mentalt.

Vi vil belyse årsagerne til den dårlige mentale trivsel blandt unge og igangsætte målrettede indsatser, der i første omgang reducerer antallet af unge, der mistrives til 2010-niveau. Det betyder, at der i 2023 vil være maksimalt 16% kvinder og 8% mænd, som mistrives mentalt. Vi vil ligeledes have fokus på tidlig opsporing og forebyggelse af mental mistrivsel hos børn, der er yngre end 16 år.

Følgegruppernes rolle

Sundhedsaftalearbejdet rummer en stor opgaveportefølje. Derfor er der nedsat fire følgegrupper, som afspejler de politiske visioner for Sundhedsaftalen 2019-2023. Følgegrupperne har en central rolle i forhold til at sikre målopfyldelse af de politiske målsætninger. Hver især og på tværs skal de udvikle, afprøve og evaluere forskellige indsatser.

De fire følgegrupper er:

- Følgegruppen for forebyggelse
- Følgegruppen for behandling og pleje
- Følgegruppen for genoptræning og rehabilitering
- Følgegruppen for uddannelse og arbejde

Følgegrupperne skal i deres opgaveløsning sikre, at de politiske virkemidler sættes i spil. Endelig skal følgegrupperne vedligeholde og videreudvikle det eksisterende samarbejdsaftalegrundlag.

Følgegruppen for forebyggelse

Arbejdet med mental trivsel og sundhed blandt børn og unge er placeret hos følgegruppen for forebyggelse.

Følgegruppen for forebyggelse har videreført en række indsatser fra den tidligere sundhedsaftale, som også er i fokus i Sundhedsaftalen 2019-2023. Der er overdragelsesmøde mellem den nye og den gamle følgegruppe i begyndelsen af februar 2020.

ABC for mental sundhed

I tilblivelsen af Sundhedsaftalen 2019-2023 og indsatskataloget, blev det besluttet at prioritere indsatser for mental sundhed. Der kigges på muligheden for, at de 22 kommuner og Regionen sammen anvender ABC for mental sundhed som en overordnet tilgang for arbejdet med mental sundhed hos børn og unge.

ABC-tankegangen kan med fordel udbredes til bl.a. udskoling og ungdomsuddannelser, og der kan i partnerskabet skabes et fælles mindset og fælles sprog om mental sundhed. Der er god mulighed for metodefrihed i ABC-tankegangen.

Følgegruppen for forebyggelse er enige om, at det er en nærmest umulig opgave at finde årsagen til mental mistrivsel, da der er mange faktorer, der spiller ind. I stedet bør fokus være, hvad der forbedrer mental sundhed. Fordelen ved ABC for mental sundhed er, at tilgangen ikke er afgrænset til én aldersgruppe, men kan anvendes til alle aldersgrupper og ligeledes inkluderer civilsamfundet, der er indskrevet som et vigtigt opmærksomhedspunkt i Sundhedsaftalen 2019-23.

Kobling til Børne- og Ungeaftalen

Indsatsen kobler sig i øvrigt til Børne- og Ungeaftalen, der fokuserer på tidlig opsporing og forebyggelse. Arbejdet med Børn- og Ungeaftalen ligger også i Følgegruppen for forebyggelse.

I forlængelse af implementeringen af Børne- og Ungeaftalen arbejdes der med at implementere tre forløbsprogrammer på Børne- og ungeområdet, som har fokus på børn og unge med ADHD, angst og/eller depression og spiseforstyrrelser. Samtidig arbejdes der med projektet "Fremskudt funktion", der har til formål at spotte børn og unge i mistrivsel så tidligt, at det ikke ender ud i en diagnose og et behandlingsforløb i psykiatrien.

Således er der fokus på en række indsatser, der kan forebygge mental mistrivsel hos børn og unge, som hænger sammen med den tilgang, der ligger i ABC for mental sundhed.

ABC for mental sundhed

ABC for mental sundhed er en forskningsbaseret tilgang, der giver en konkret og fælles arbejds- og forståelsesramme til at arbejde med at fremme den mentale sundhed.

Dato: 23. januar 2020

Sags ID: SAG-2019-06426
Dok. ID: 2869410

E-mail: SUHA@kl.dk
Direkte: 5376 3683

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 3

ABC står for A) aktivitet, B) fællesskab og C) meningsfuldhed. Ved at fokusere på ABC, kan vi forbedre og styrke vores mentale sundhed. Det helt fundamentale for vores mentale sundhed er, at vi har følelsen af at have noget og nogen at stå op til. Det kan være at gøre noget godt for andre, være med i en madklub, læse en bog, spille et spil, starte en cykelklub, spille fodbold med vennerne, give tid til ro og fordybelse eller være en del af den lokale idrætsforening. Det handler om at finde ud af, hvad der giver mening, glæde og værdi for den enkelte.

ABC for mental sundhed er den første forskningsbaserede indsats, der retter sig mod hele befolkningen, og den lægger et positivt og handlingsorienteret fokus på mental sundhed, så det ikke alene omfatter risici for sygdom, men også omfatter alt det, der fremmer trivsel og styrker os som mennesker.

Den enkeltes mentale sundhed ændres og udvikler sig igennem hele livet, og mental sundhed er noget, vi skaber sammen. Trivsel smitter nemlig i en skoleklasse, på en arbejdsplads, i en idrætsforening osv., og som mennesker påvirker vi hinanden, ligesom vi bliver påvirket af vores omgivelser.

ABC for mental sundhed bidrager med konkrete forskningsbaserede råd til, hvad vi selv kan gøre for at styrke vores egen og andres mentale sundhed. Det er nogle enkle råd, som mange allerede kender til, men som kan blive glemt, nedprioriteret eller som man kan opleve, at der ikke er overskud til i hverdagen.

I ABC for mental sundhed arbejdes der med at skabe de bedste rammer og betingelser for en lang række meningsfulde fællesskaber, aktiviteter og arrangementer, som alle kan være en del af eller selv tage initiativ til.

Kort og godt går ABC for mental sundhed ud på at gøre noget aktivt, gøre noget sammen og gøre noget meningsfuldt.

Kilde: abcmentalsundhed.dk

Dato: 23. januar 2020

Sags ID: SAG-2019-06426
Dok. ID: 2869410

E-mail: SUHA@kl.dk
Direkte: 5376 3683

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 3 af 3

2.2

Behovet for en reform af sundhedsvæsenet

Det administrative tillæg
til Sundhedsaftalen 2019-2023

Region Syddanmark
og de 22 kommuner

ORGANISERING AF SUNDHEDSSAMARBEJDET I SYDDANMARK

Sundhedsaftalen 2019-2023 har et administrativt tillæg, som beskriver:

- Organiseringen af det administrative samarbejde
- De konkrete indsatser og indsatsområder, som skal indfri de politiske visioner i Sundhedsaftalen.

Link til:

- [Det Administrative tillæg](#)
- [Sundhedsaftalen 2019-2023](#)

ORGANISERING AF DET TVÆRSEKTORIELLE SAMARBEJDE

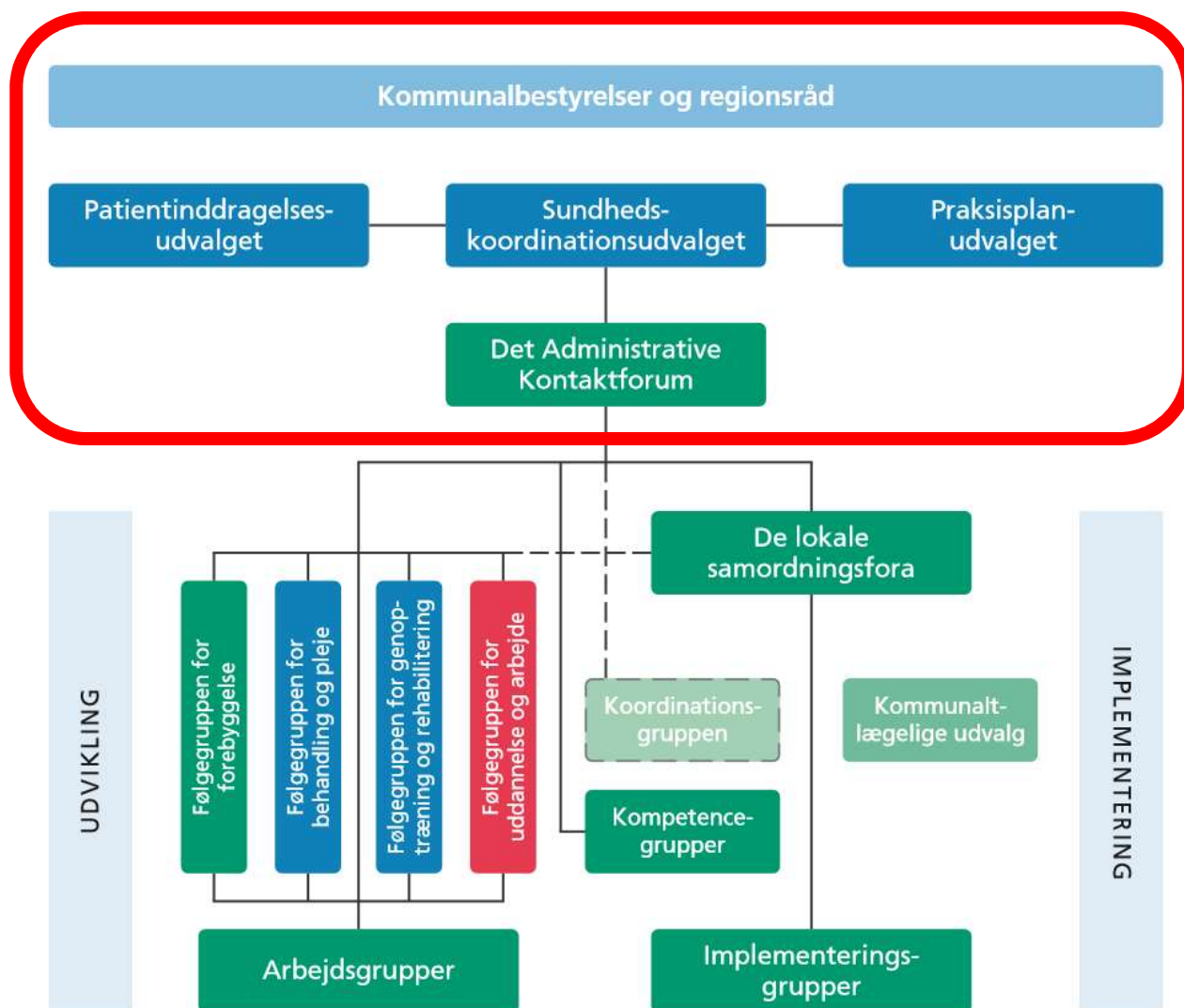
Sundhedsaftalen er godkendt af Regionsrådet og alle kommunalbestyrelser i Syddanmark.

Det overordnede politiske organ for Sundhedsaftalen er Sundhedskoordinationsudvalget (SKU).

Det overordnede administrative organ er Det Administrative Kontaktforum (DAK).

Praksisplanudvalget udarbejder en praksisplan vedrørende almen praksis, som udgør en del af regionens sundhedsplan.

Patientinddragelsesudvalget er nedsat af Regionsrådet. Udvalget inddrages omkring Praksisplanudvalgets og Sundhedskoordinationsudvalgets emneområder.

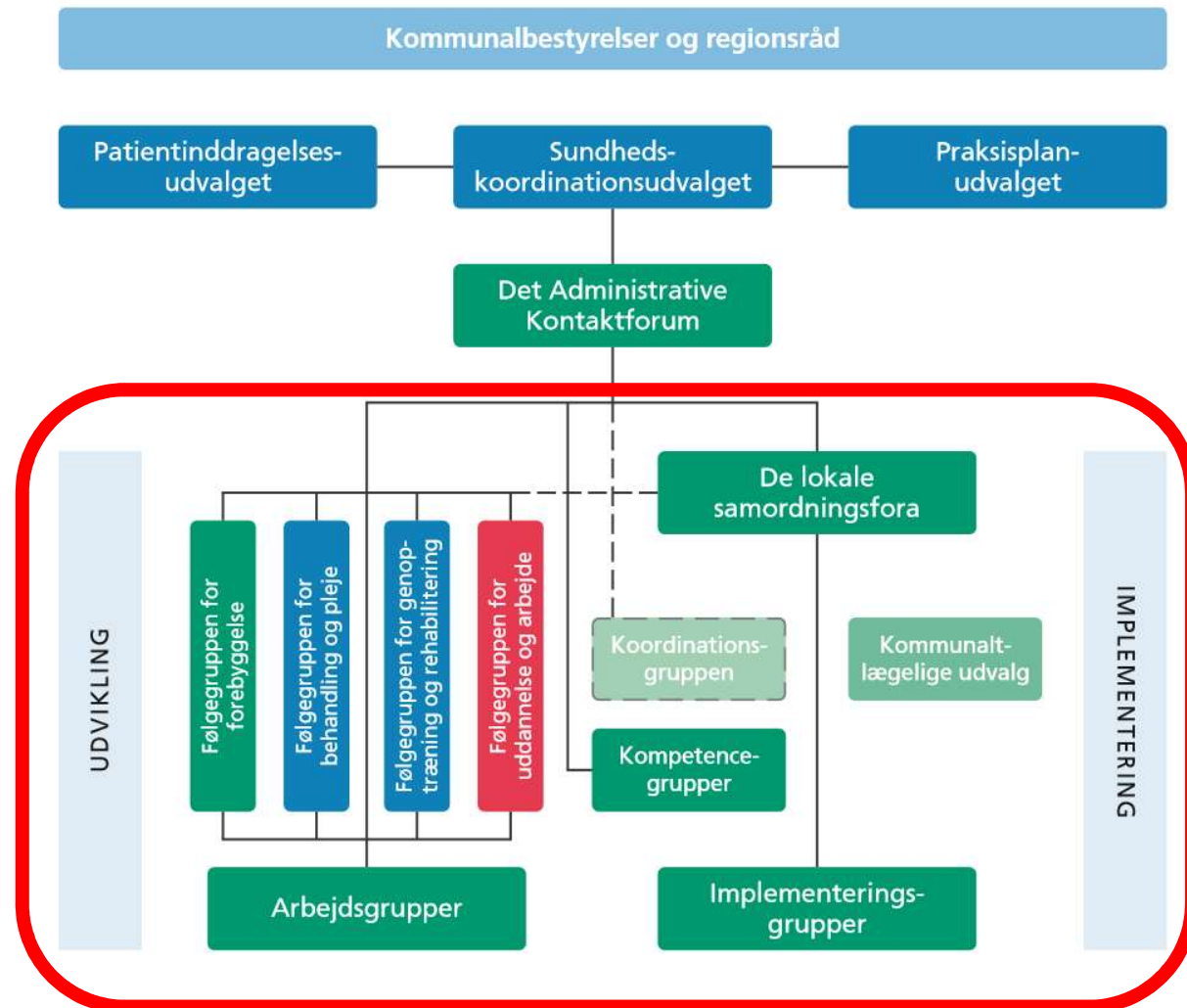
ORGANISERING AF DET TVÆRSEKTORIELLE SAMARBEJDE

Den samlede opgaveportefølje er omfangsrig. Der er derfor lavet fire følgegrupper, som afspejler de politiske visioner for Sundhedsaftalen 2019-2023.

Under følgegrupperne nedsættes arbejdsgrupper, der sammen med følgegrupperne understøtter den fælles udvikling og opgaveløsning på tværs af sygehuse, kommuner og praktiserende læger.

Omkring hver sygehusenhed har de lokale samordningsfora ansvar for implementeringen af Sundhedsaftalens konkrete indsatser, samarbejdsaftaler mv.

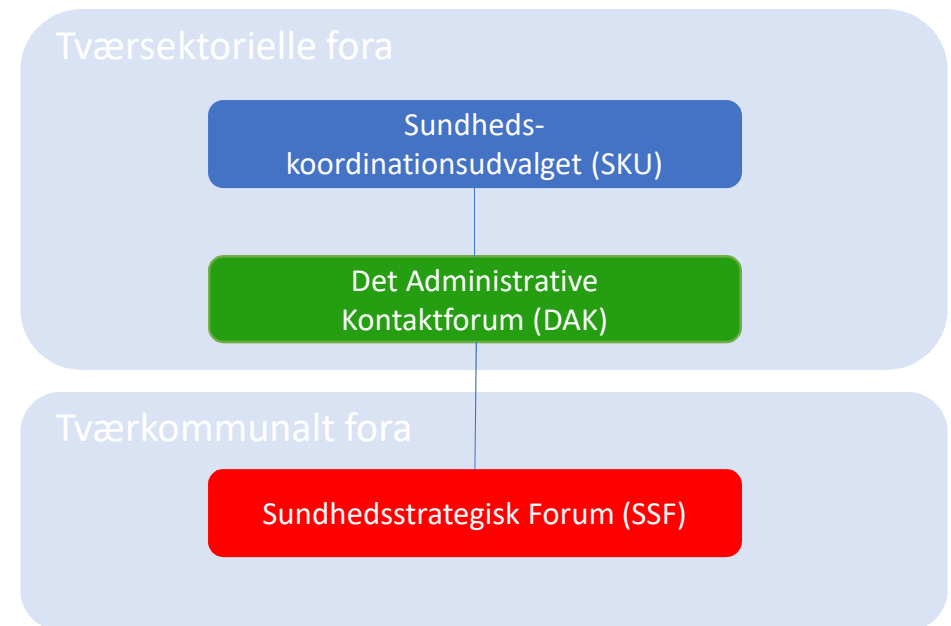
Desuden er der nedsat tre tværgående kompetencegrupper, der har til formål at understøtte følgegruppernes og Det Administrative Kontaktforums arbejde. Kompetencegrupperne har særlige kompetencer inden for monitorering, opgaveoverdragelse og sundhedsteknologi.

ORGANISERING AF DET TVÆRSEKTORIELLE SAMARBEJDE

Sundhedsstrategisk Forum er mødeforum for de 22 syddanske kommuner.

Forummet er etableret med henblik på at formalisere samarbejdet mellem alle 22 kommuner, etablere et bagland for de kommunale medlemmer af Det Administrative Kontaktforum og drøfte og formulere kommunale strategier på sundhedsområdet.

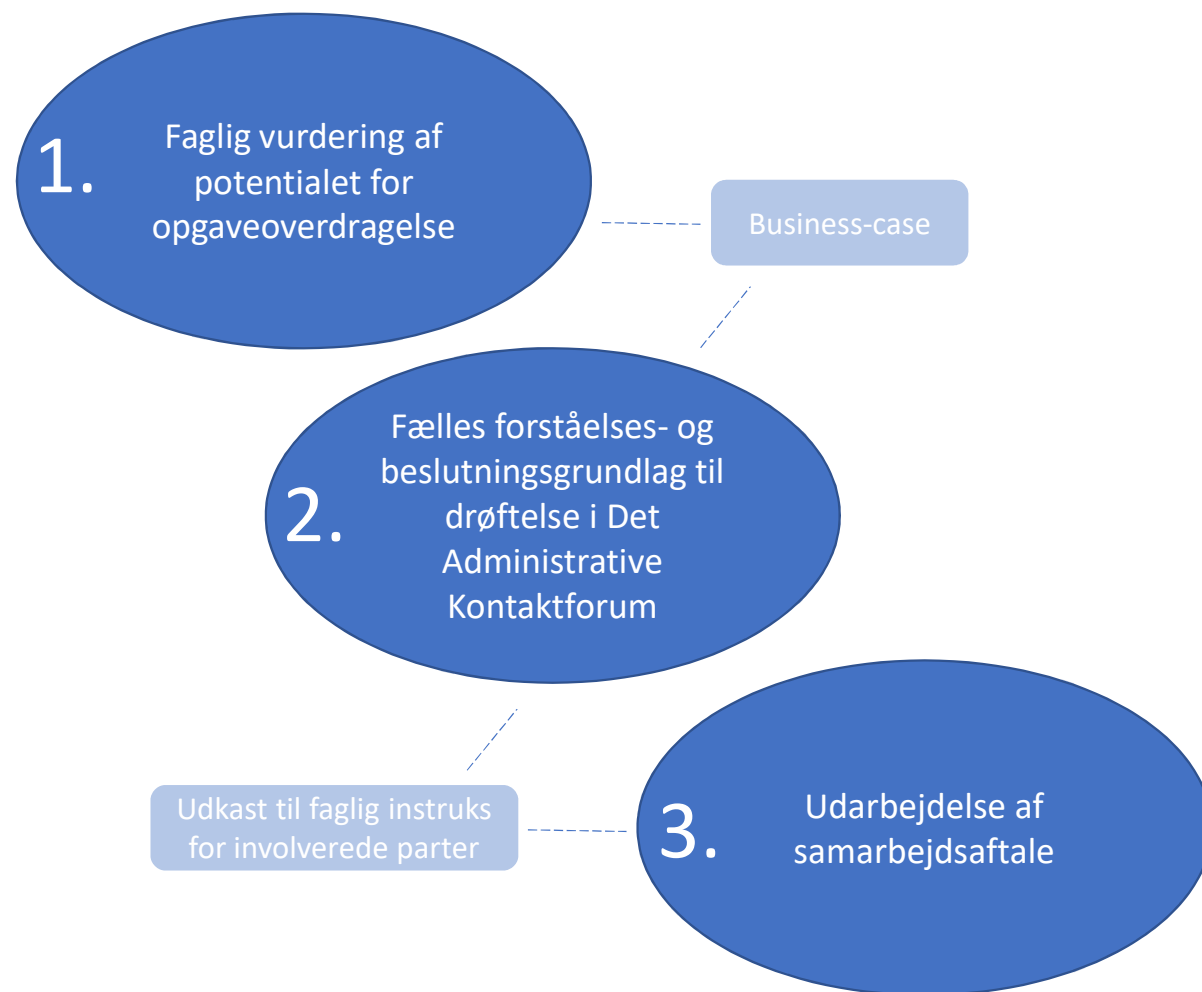
MODEL FOR AFTALT OG PLANLAGT OPGAVEOVERDRAGELSE

Som en del af Sundhedsaftalen 2015-2018, lavede kommunerne og Region Syddanmark en model for aftalt og planlagt opgaveoverdragelse.

Modellen består af tre trin, som sikrer en aftalt og planlagt opgaveoverdragelse.

Link til

[Model for aftalt og planlagt opgaveoverdragelse](#)

2.2

Behovet for en reform af sundhedsvæsenet

EN REFORM AF SUNDHEDSVÆSENET HASTER

– DER ER BÅDE RESSOURCER OG
POTENTIALE I EN NYTÆNKNING

**En reform af sundhedsvæsenet haster
–der er både ressourcer og potentiale i en nytænkning**

© KL

Produktion: KL's Trykkeri
Design: e-Types
Foto: Colourbox

Weidekampsgade 10
2300 København S
Tlf. 3370 3370

kl@kl.dk

www.klk.kl.dk

 [@kommunerne](https://twitter.com/kommunerne)

 facebook.com/kommunerne

Produktionsnr. 830556

EN REFORM AF SUNDHEDSVÆSENET HASTER

DER ER BÅDE RESSOURCER OG POTENTIALE I EN NYTÆNKNING

Dag for dag bliver vi flere ældre danskere og flere danskere med kronisk sygdom. Om 6 år vil der være 75.000 flere danskere over 80 år. Og om blot 11 år 161.000 flere. Dertil kommer, at knap 300.000 danskere i 2019 har en psykiatrisk diagnose. Det er 50.000 flere end for fem år siden.

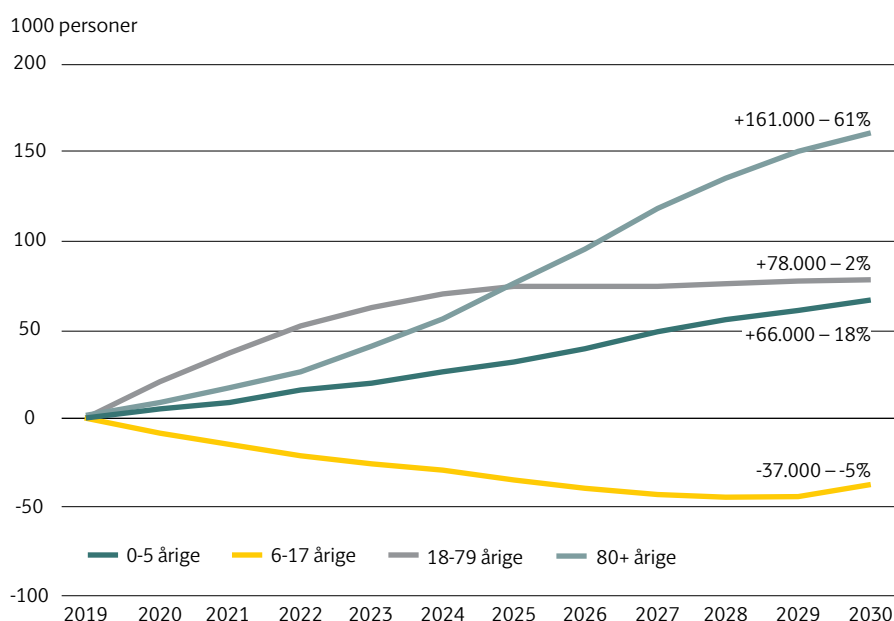
Det sætter sundhedsvæsenet – og hele velfærdssamfundet – under et voldsomt pres. Et pres vi ikke har set mage til de sidste mange år.

Derfor har vi brug for en reform, som grundlæggende ændrer og fremtidssikrer vores fælles sundhedsvæsen.

KL anbefaler, at en sundhedsreform bygger på to grundpiller:

1. Ny struktur med politisk forankrede sundhedssamarbejder omkring akutsygehusene.
2. Grundlæggende omlægning af behandlingen af kronisk sygdom og lettere psykiske lidelser, der frigør kapacitet på sygehusene.

› Fig. 1. Befolkningstilvæksten inden for forskellige aldersgrupper (2019-2030)

Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger

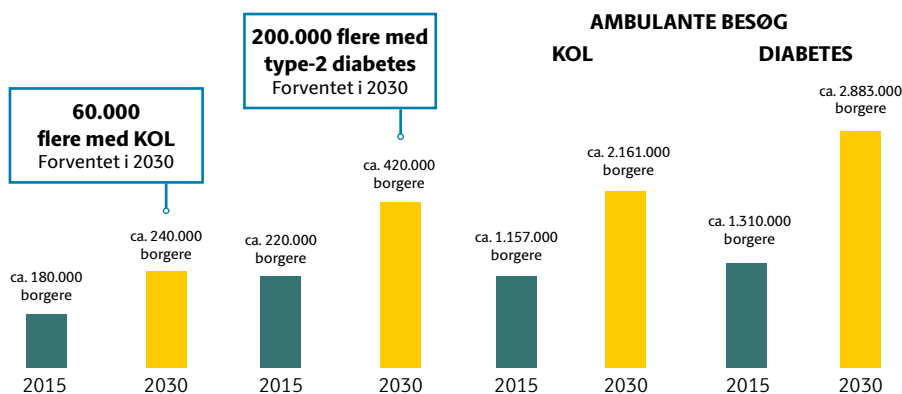
Sundhedsvæsenet kan ikke gå på ét ben

Vi har brugt de sidste mange år på en meget ambitiøs omlægning af sygehusene, som er sundhedsvæsenets "ene ben". Skiftende regeringer har været enige om retnin-gen og har prioriteret mange ressourcer til omstillingen. Det har været en nødvendig prioritering, men den kan ikke stå alene.

De nye sygehuse er ikke gearede til at håndtere de behov, som flere ældre, flere med psykisk lidelse og flere borgere med kronisk sygdom har.

Alene for borgere med diabetes vil udviklin-gen betyde 1,5 mio. flere ambulante syge-husbesøg frem mod 2030.

› Fig. 2. Antal nydiagnosticerede borgere og ambulante besøg 2015-2030

Kilde: Sundheds- og Ældreministeriet 2019

Kilde: Sygdomsudviklingen i Danmark fremskrevet til 2030. Statens Institut for Folkesundhed, 2017.

Behov for en reform, der styrker det nære sundhedsvæsen

Der er brug for en grundlæggende reform af sundhedsvæsenet, som styrker "det andet ben" – det nære sundhedsvæsen.

Personalet på sygehusene skal bruge deres tid på den specialiserede behandling; kræft- og hjertebehandling, traumer, komplicere-

de udredninger mv. De skal også stille deres specialistkompetencer til rådighed for praktiserende læger og kommunalt sundhedspersonale.

Sygehusene skal derimod ikke bruge tid på lettere lungebetændelser og væskebehandling til ældre borgere, som kunne have fået hjælp i det nære sundhedsvæsen. Vi

må også se på, om behandlingen af borgere med kronisk sygdom kan løses på en helt anden måde – tættere på borgernes hverdag og med andre metoder end i dag.

Løsningen ligger i at gentænke sundhedsvæsenet, så udgangspunktet bliver borgeren i sit nærmiljø, og undtagelsen bliver en indlæggelse eller specialiseret behandling. En sundhedsreform skal sikre, at sundhedsvæsenet kommer til at gå på to, lige stærke ben.

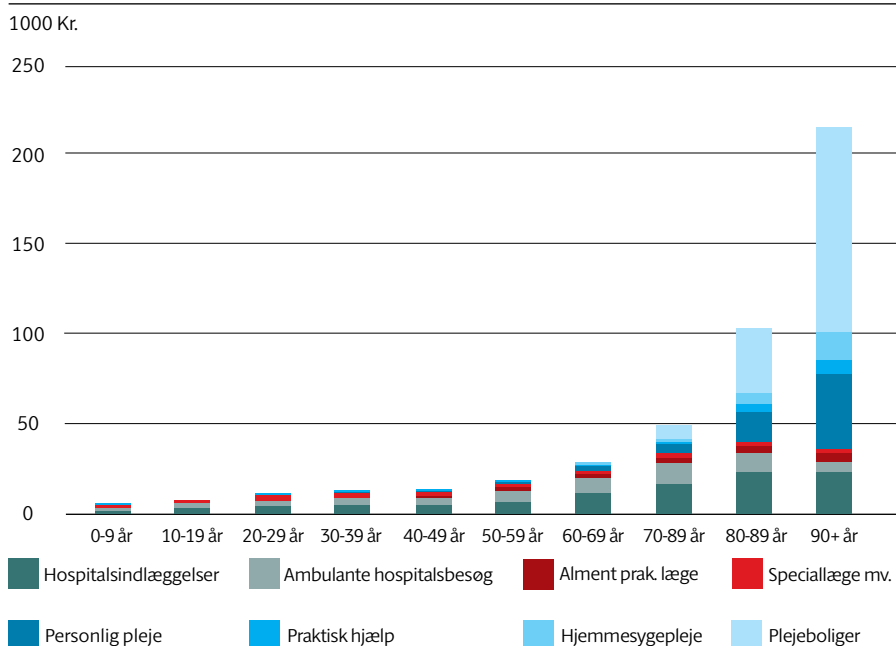
Velfærdssamfundets holdbarhed udfordres

Sundhedsvæsenet lægger i dag beslag på en konstant voksende andel af det samlede offentlige forbrug. Faktisk bruger vi i dag næsten hver tredje offentlige krone på sundhedsvæsenet.

Langt størstedelen er investeret i sygehuse. I takt med, at vi bliver flere ældre danskere, ligger udgifterne i høj grad i kommunerne. Jf. fig. 3.

Kommunerne har hidtil langt hen ad vejen finansieret udviklingen af det nære sundhedsvæsen ved at prioritere egne midler. Det er ikke holdbart, at finansieringen ikke følger med opgaven.

› Fig. 3. Gennemsnitsudgifter pr. borger fordelt på aldersgrupper, 2017

Kilde: Befolkningsregisteret, LPR (DRG-grupperet), Sygesikringsregisteret, de kommunale omsorgsregistre, de kommunale regnskaber og egne beregninger.

Det er således ikke bare sundhedsvæsenet, som er på spil. Det er hele vores velfærdssamfund, som kalder på handling nu.

KL's anbefalinger udfoldes på de kommende sider.

01 / NY STRUKTUR MED POLITISK FORANKREDE SUNDHEDSSAMARBEJDER

Borgerne skal opleve nogle mere sammenhængende forløb i sundhedsvæsenet. I den nuværende struktur er regionerne ansvarlige for sygehusdrift og lægedækning, mens kommunerne er ansvarlige for de kommunale sundhedstilbud.

Hvem er ansvarlig for sammenhængen? Det er både regioner og kommuner selvfølgelig.

Men vi må erkende, at den nuværende samarbejdsstruktur ikke er forpligtende nok til at give tilstrækkelig sammenhæng for borgerne. Det kan fx være ældre sårbare borgere eller borgere med psykiske lidelser, som ofte bevæger sig hurtigt på tværs af sektorer.

Derfor er det afgørende at etablere et politisk forankret samarbejde mellem kommuner og regioner omkring de enkelte akutsygehuse. Det er borgernes garanti for, at der er sammenhæng i behandlingen og at der er klarhed over, hvem der har ansvaret for og løser hvilke opgaver.

Samtidig vil en lokal politisk forpligtende struktur kunne gennemføre nationalt aftalte opgaveomlægninger, så det sikres, at opgaver og ressourcer følges ad.

Repræsentation i politisk forankrede sundhedssamarbejder

De politiske sundhedssamarbejder skal centreres omkring akutsygehuse.

Sundhedssamarbejderne skal bestå af:

- Borgmestre fra alle deltagende kommuner.
- Regionsrådsformanden.

Formandskabet skal være delt mellem en borgmester og regionsrådsformanden. Sundhedssamarbejderne skal understøttes af et fælles sekretariat, der kan sikre, at der skabes solide beslutningsgrundlag og fremdrift i samarbejdet.

KL anbefaler:

At der etableres en ny struktur med politisk forankrede sundhedssamarbejder omkring akutsygehuse.

De skal:

- Sikre et klart politisk ansvar for patientforløb, der går på tværs af sygehus, almen praksis og kommune.
- Gennemføre nationalt aftalte opgaveomlægninger efter lokale forhold.
- Arbejde for et bæredygtigt sundhedsvæsen for kommende generationer.

Under det politiske niveau skal der være et stærkt fagligt samarbejde mellem kommuner, sygehus og almen praksis. Det faglige samarbejde, hvor også almen praksis indgår, skal sikre den konkrete udmøntning af de politiske aftaler i regi af sundhedssamarbejdet.

Sundhedssamarbejder skal forankres i sundhedsloven

Sundhedssamarbejderne skal forankres i sundhedsloven og vil have en afgørende rolle i at binde den specialiserede sygehusbehandling sammen med den forebyggelse,

se, pleje, behandling og rehabilitering, som kommuner og almen praksis udfører.

Sundhedssamarbejderne skal have til opgave at gennemføre nationalt aftalte opgaveomlægninger inden for de økonomiske rammer og de frister, der er givet. De skal også sikre klare lokale aftaler om patientforløb, der går på tværs af sektorer. Det kan fx være forløb for ældre borgere eller borgere med en psykisk lidelse.

Det lokale kendskab er styrende

Der er på tværs af landet forskel i bl.a. befolkningssammensætning, befolkningstæthed og tilgængeligheden af bl.a. praktiserende læger.

Sundhedssamarbejdet vil, på grund af det lokale kendskab, have de bedste forudsætninger for at planlægge og gennemføre de nationalt fastsatte opgaveomlægninger klogt efter de lokale forhold fx i forhold til tempo og tilrettelæggelse.

Fælles finansiering med "nye" midler

Den nødvendige finansiering skal altid følge med, når der laves aftaler om, at nye opgaver og patientforløb forankres i fx den kommunale sygepleje. Det skal ske ved, at der fra nationalt hold prioriteres "nye" fælles midler til sundhedssamarbejderne til aftaler om forløb, der går på tværs af sygehus, almen praksis og kommune.

› Fig. 4. Politisk forankrede sundhedssamarbejder

Politisk forankrede sundhedssamarbejder med borgmestre fra kommunerne omkring akutsygehuset og regionsrådsformanden.

Den faglige forankring af sundhedssamarbejderne med repræsentanter fra almen praksis, sygehusledelsen og sundhedsdirektører og -chefer fra kommunerne omkring akutsygehuset.

02 / OMLÆGNING AF BEHANDLINGEN AF BORGERE MED KRONISK SYGDOM SKAL FRIGØRE TID PÅ SYGEHUSENE

Vi ønsker at fastholde et stærkt og højt specialiseret sygehusvæsen, der har tid og overskud til den enkelte patient.

Hvis det også skal være muligt i fremtiden, er der behov for systematisk at se på, hvordan behandlingen af de store kroniske sygdomme og lettere psykiske lidelser kan omlægges.

Det handler både om opgavefordeling og behandlingsformer – skal vi fx satse endnu mere på træning, sygdomsmestring og recovery?

KL anbefaler:

- Det skal frem mod 2022 nationalt aftales, hvordan behandlingen af borgere med kronisk sygdom og lettere psykiske lidelser omlægges. Det skal frigøre tid på sygehusene til den specialiserede udredning og behandling, samtidig med at det skal give borgerne nogle mere helhedsorienterede tilbud.
- De nationale aftaler skal følges op af faglige standarder for at understøtte, at indsatsen løftes mere ensartet på tværs af landet.

Principper for, hvornår en opgave skal omlægges

Nationale aftaler skal for hver af de store kroniske sygdomme samt lettere psykiske

lidelser fastlægge, hvilke opgaver der med fordel kan omlægges.

De nationale aftaler skal falde på plads over de kommende tre år, og omlægningen af opgaver skal ske over en 5-10-årig periode. Grundlæggende skal der ses på, om vi kan tilbyde borgerne en helt anden form for behandling, end i dag. Der vil blive tale om at gentænke indsatsen og have et stort fokus på helheden og sammenhængen til borgernes samlede hverdagsliv.

Konkret skal det aftales, hvordan og hvornår opgaverne kan lægges ud til kommuner og almen praksis. Det kræver bl.a. klare investeringer i kommunale sundhedshuse, så de har kompetencerne og rammerne, der matcher opgaverne. Det er sundhedssamarbejdernes opgave at sikre, at det sker på en måde, der passer til de lokale forhold.

Nationalt skal det også løbende drøftes, om der er opgaver, der er "modne" til at rykke ud af sygehusene. Det kan fx være, fordi nye teknologier vinder frem, eller kompetencer og samarbejdsformer uden for sygehusene styrkes.

Tre principper kan være styrende for omlægningen:

- En opgaveomlægning skal give ekstra kvalitet for borgeren.
- En opgaveomlægning skal ske, når der er tilstrækkelig volumen og kompetencer i kommuner og/eller almen praksis, så omlægningen bliver både omkostningseffektiv og faglig forsvarlig.

- En opgaveomlægning skal aflaste specialisterne på sygehusene.

Faglige standarder følger i kølvandet på opgaveomlægninger

De nationale aftaler om opgaveomlægning skal følges op af faglige standarder. Det skal understøtte, at indsatsen løftes mere ensartet på tværs af landet. Et eksempel på en faglig standard kunne fx handle om varetællelse af hjerterehabilitering.

En afgørende forudsætning er, at nye opgaver, der skal løftes i kommunerne, aftales nationalt. For hver sygdomsgruppe og behandlingsindsats skal der aftales en national plan for omlægningen med frister for, hvornår omlægningen skal være sket.

Selve omlægningen af opgaver og implementeringen af de faglige standarder skal gennemføres i sundhedssamarbejderne. Der skal være fleksibilitet til, at omlægningen gennemføres i forskelligt tempo og til, at de enkelte sundhedssamarbejder, kan organisere indsatsen forskelligt under hensyn til befolkningssammensætning og befolkningstæthed.

Finansieringsmekanismer

Forskellige finansieringsmekanismer som fx den kommunale medfinansiering har været taget i anvendelse for at tilskynde til et styrket samarbejde omkring den borger-nære sundhed. Det er afgørende, at fremtidige finansieringsmekanismer understøtter sammenhængende patientforløb og nationalt aftalte opgaveomlægninger i regi af lokalt forankrede sundhedssamarbejder.

**En reform af sundhedsvæsenet haster
–der er både ressourcer og potentiale i en nytænkning**

© KL

Weidekampsgade 10

2300 København S

Tlf. 3370 3370

kl@kl.dk

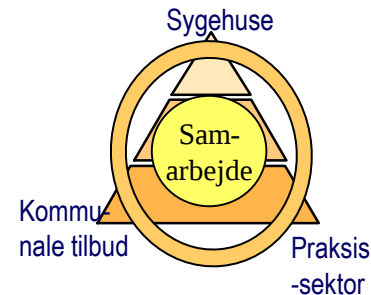
www.klk.kl.dk

 [@kommunerne](https://twitter.com/kommunerne)

 facebook.com/kommunerne

2.2

Behovet for en reform af sundhedsvæsenet

Kommunaløkonomisk Forum 2020
Aalborg Januar 2020

Sundhedsområdet

Hvilken vej bør vi gå?

Jes Søgaard

Dansk Center for Sundhedsøkonomi

Syddansk Universitet

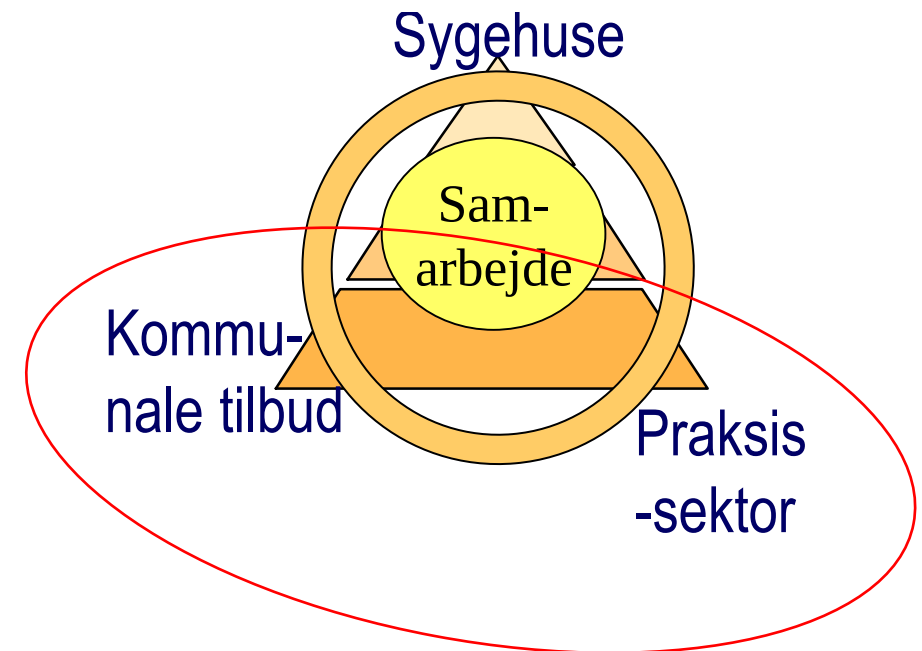
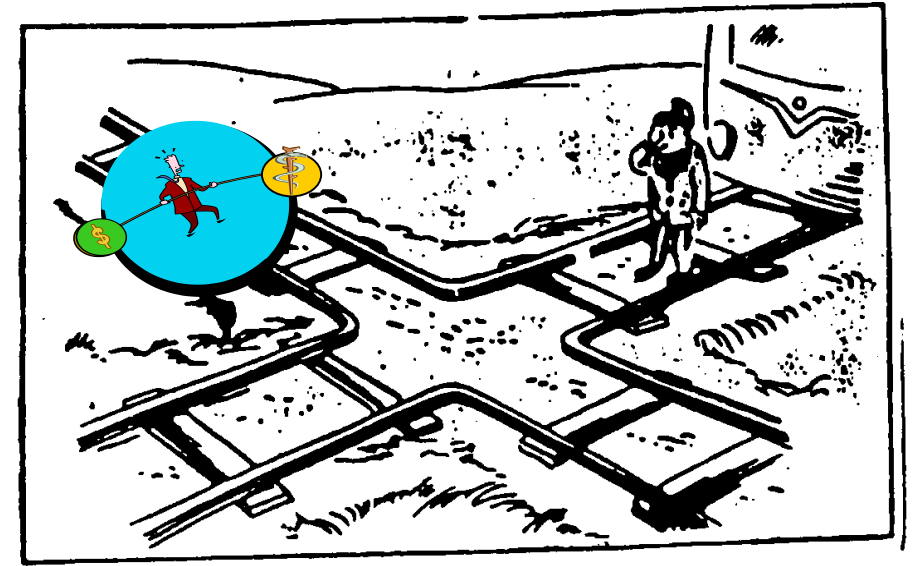

Dansk Center for Sundhedsøkonomi
- DaCHE

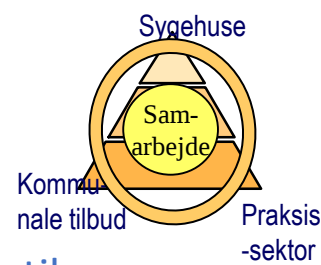
Sundhedsområdet

Hvilken vej skal toget køre?

- Flere sygehusopgaver skal flyttes over i det nære sundhedsvæsen!
- Fra opgaveglidning til planlagt og finansieret opgaveoverdragelse
- Nuværende model er ikke holdbar
 1. Går ud over de hårdest pressede kommuner og de svageste borgere
 2. Kommunerne kan ikke fortsat finansiere sundhedsopgaver ved at spare på anden velfærd
 3. Og der kommer >150.000 flere 80+ årige de næste 10 år
- Derfor skal vi have en national kvalitets- og økonomiplan for **Det Nære Sundhedsvæsen**

Strukturelle ændringer og effektiviseringer på sygehusene har smittet af på først kommunale plejeopgaver og senere også opgaver i hjemmesygeplejen

1980-2020

Kortere indlæggelser og flere ambulante behandlinger var vigtigste effektiviseringsskrue i sygehusvæsenet i 40 år; muliggjort af

- Bedre anæstesi- og smertebehandling samt skånsom kirurgi
- Organisering, fx FAM: Fælles Akut Modtagelse
- Og et kommunalt plejesystem, som kunne tage plejekrævende patienter hjem

2020-2060

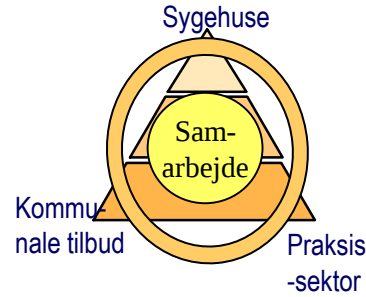
Planlagt, finansieret udflytning af sygehusopgaver til primær sektor vil være sundhedsvæsenets vigtigste effektiviseringsskrue de næste 40 år; muliggjort af

- Kompetencer, kapacitet og velfærdsteknologi på alle niveauer
- Forpligtende samarbejder
- Kvalitets- og økonomiplan for det DNS
- (Bedre forebyggelse, sygdomsbyrden skal ned)

	1980	2000	2014	2020*
Udskrivninger	916.000	1.130.000	1.150.000	1.500.000
Ambulante besøg	3.295.000	4.405.000	7.900.000	10.700.000
Sengepladser	42.500	20.592	16.400	13.000
Sengedage	9.045.000	7.152.000	4.200.000	3.400.000
Organisatoriske enheder	128	78	30	20
Gennemsnitlig liggetid	10	6	3,7	2,7

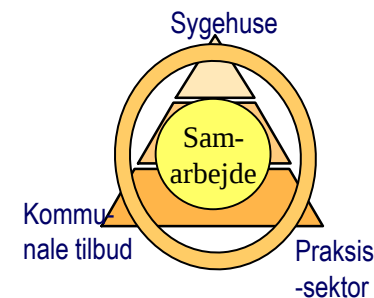
Tak for lån til
Jakob Kjellberg

Nuværende model for samarbejdet

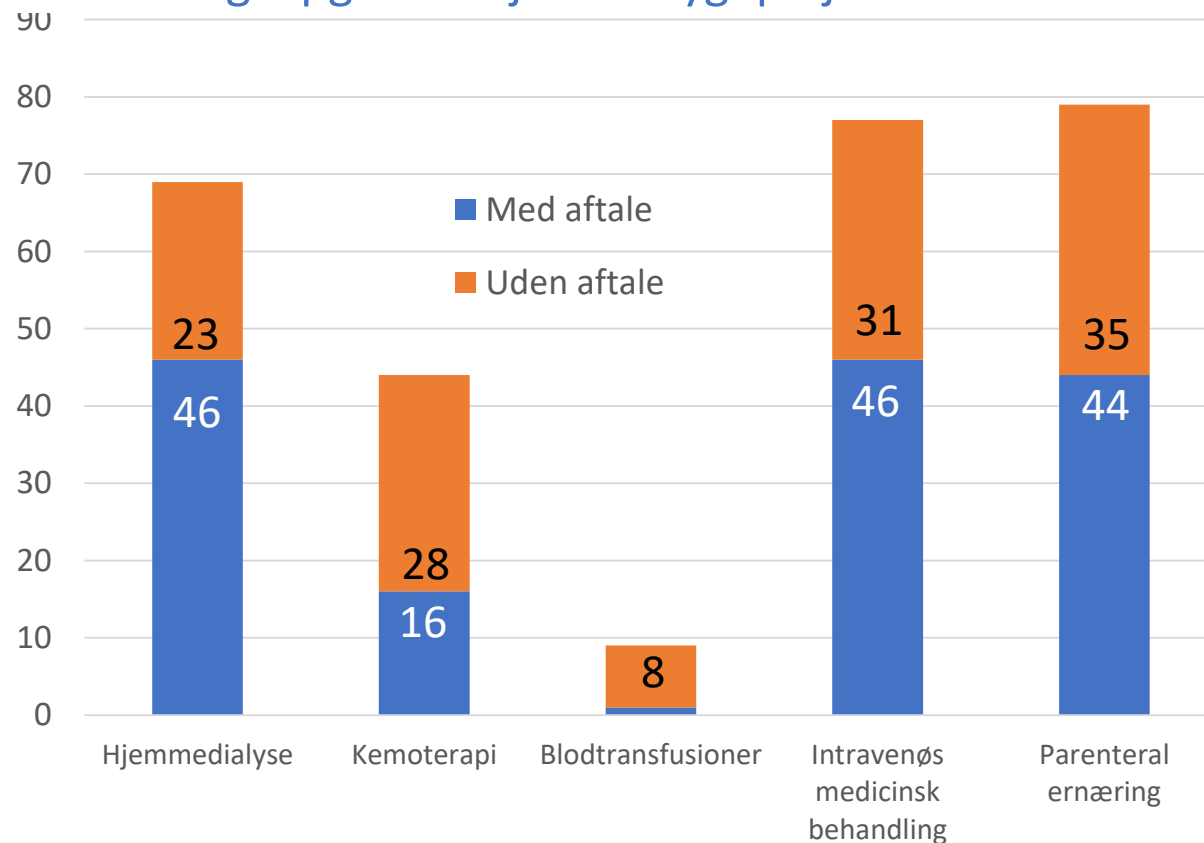

- Opgaverne er kommet glidende til kommunerne fra sygehusene
- Først pleje og de sidste 10 år også behandlingsopgaver
- Kommunerne rapporterer stigende antal behandlingsopgaver og pres fra sygehusene
- Alt for ofte uden aftaler om faglig organisering og finansiering
- Kommunernes sundhedsudgifter (hjemmesygepleje, genoptræning, tandpleje, sundhedspleje) er steget fra 8,4 mia. kr. i 2007 til 13,4 mia. kr. i 2018
- Stort set finansieret ved at effektivisere og nedprioritere på pleje og andre velfærdsområder

Stort set alle kommuner varetager behandlingsopgaver, som tidligere varetoges i sygehusregi

Antal kommuner, der varetager konkrete og særlige behandlingsopgaver i hjemmesygeplejen

Spørgeskemaundersøgelse blandt alle 98 kommuner. Efteråret 2019.
Momentum, 9. januar 2019

I runde tal "Med aftale" for ½ af kommunerne.

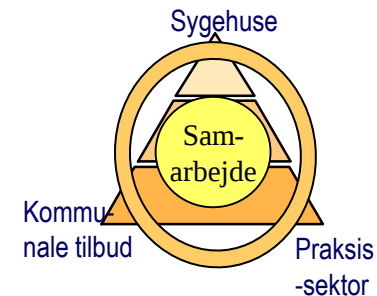
"Med aftale" betyder
½ er skriftlige
½ indebærer økonomisk kompensation
½ sikrer entydigt placering af lægelige behandlingsansvar

Er det her godt nok?

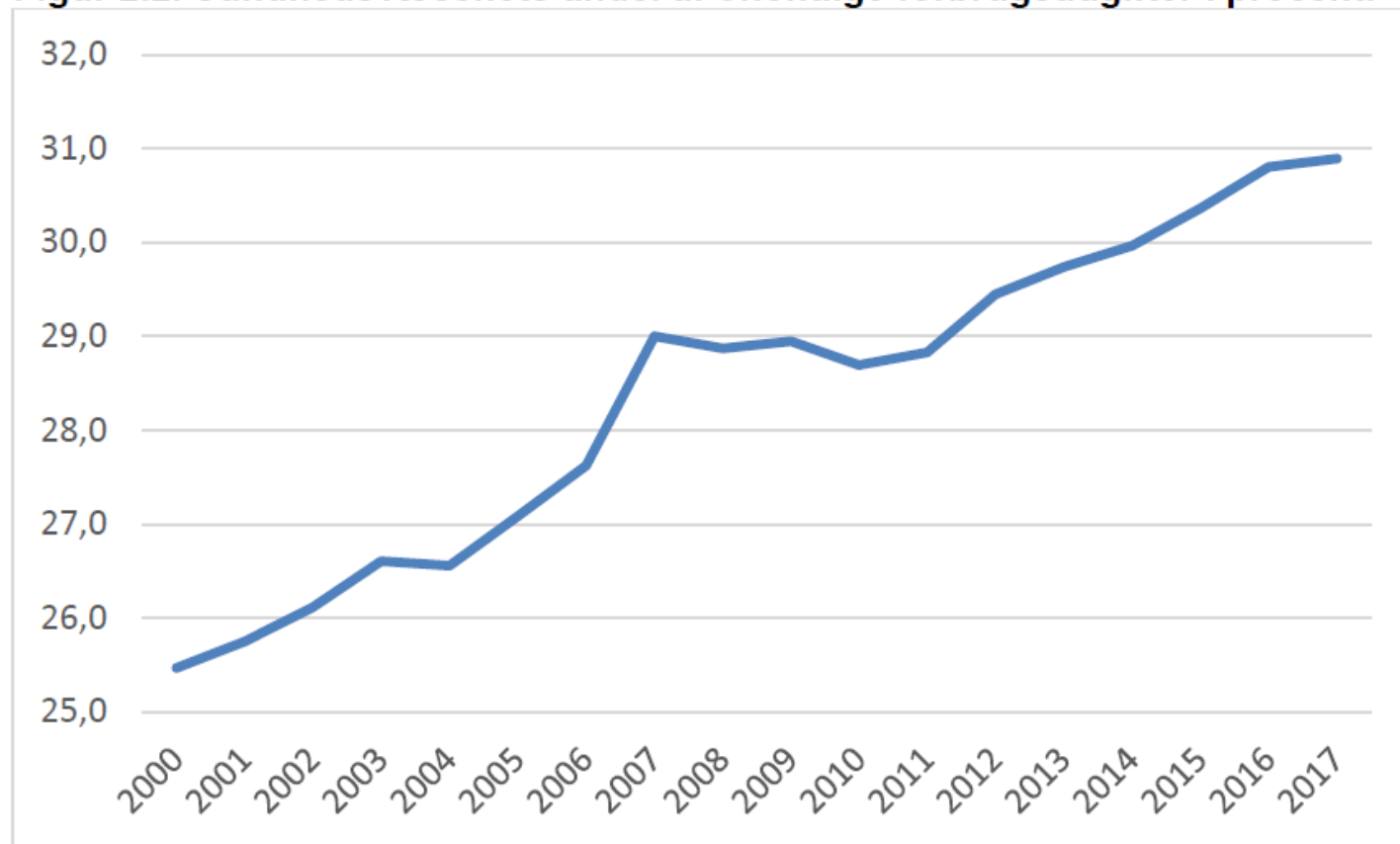
Det her handler *også* om ledelsesansvar og styring i kommunerne, når opgaverne kommer glidende så at sige fra sygeplejerske til sygeplejerske

Sundhed presser anden velfærd ud

Prioriteringen er besluttet lokalt og nationalt, men administreret og eksekveret kommunalt

Figur 2.2. Sundhedsvæsenets andel af offentlige forbrugsudgifter i procent.

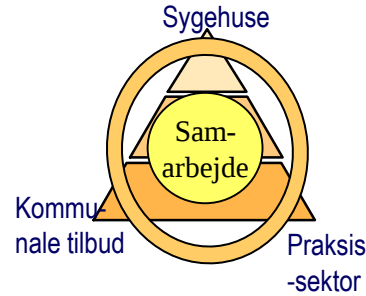

Kilde: KL pba. nationalregnskabet.

Omprioritering fra anden velfærd til sundhed er sket ved

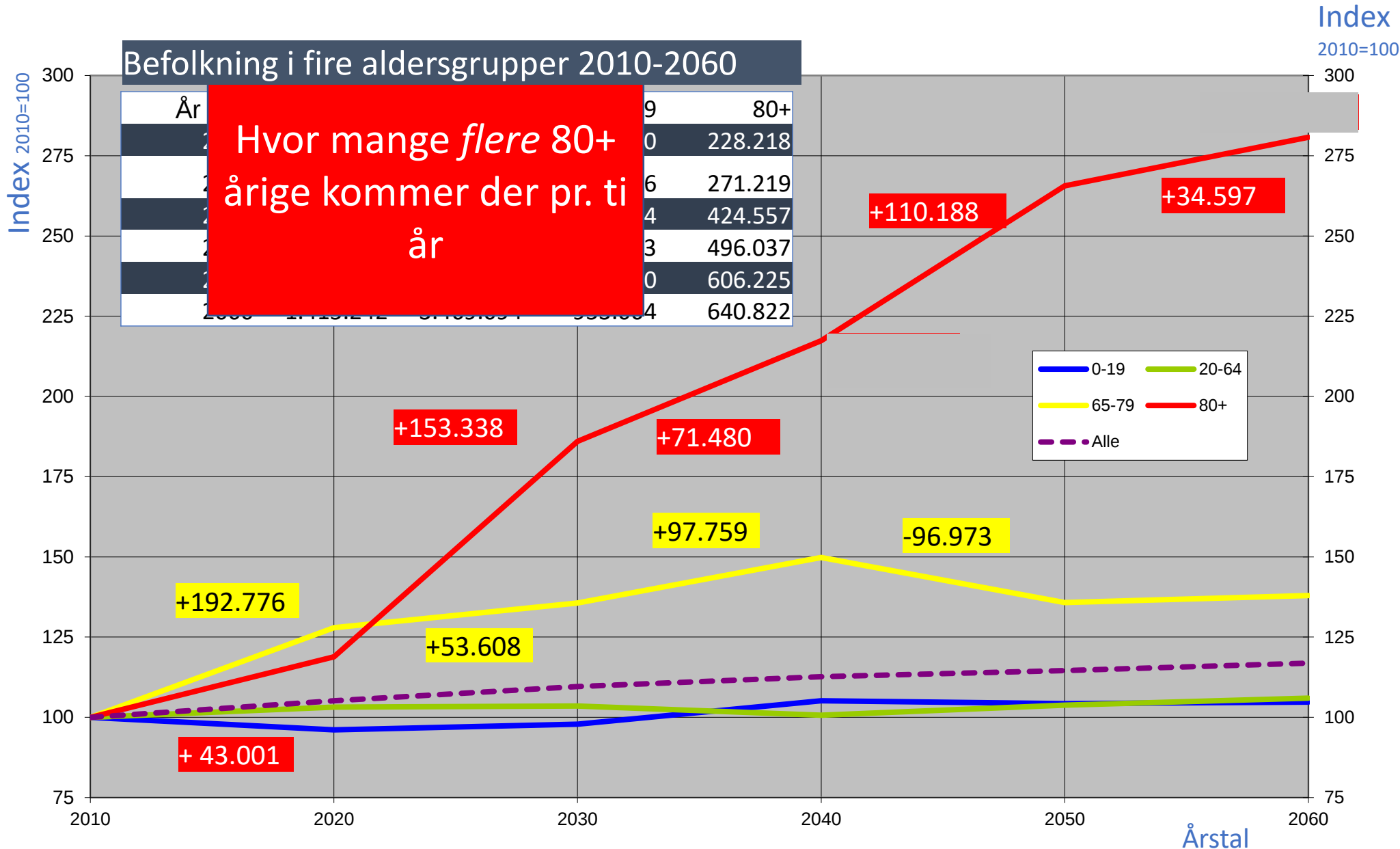
- Øgede bloktilskud til regionernes sundhedsopgaver
- Kommunernes omprioriteringer inden for rammen

Nuværende model for samarbejdet er ikke langtidsholdbar

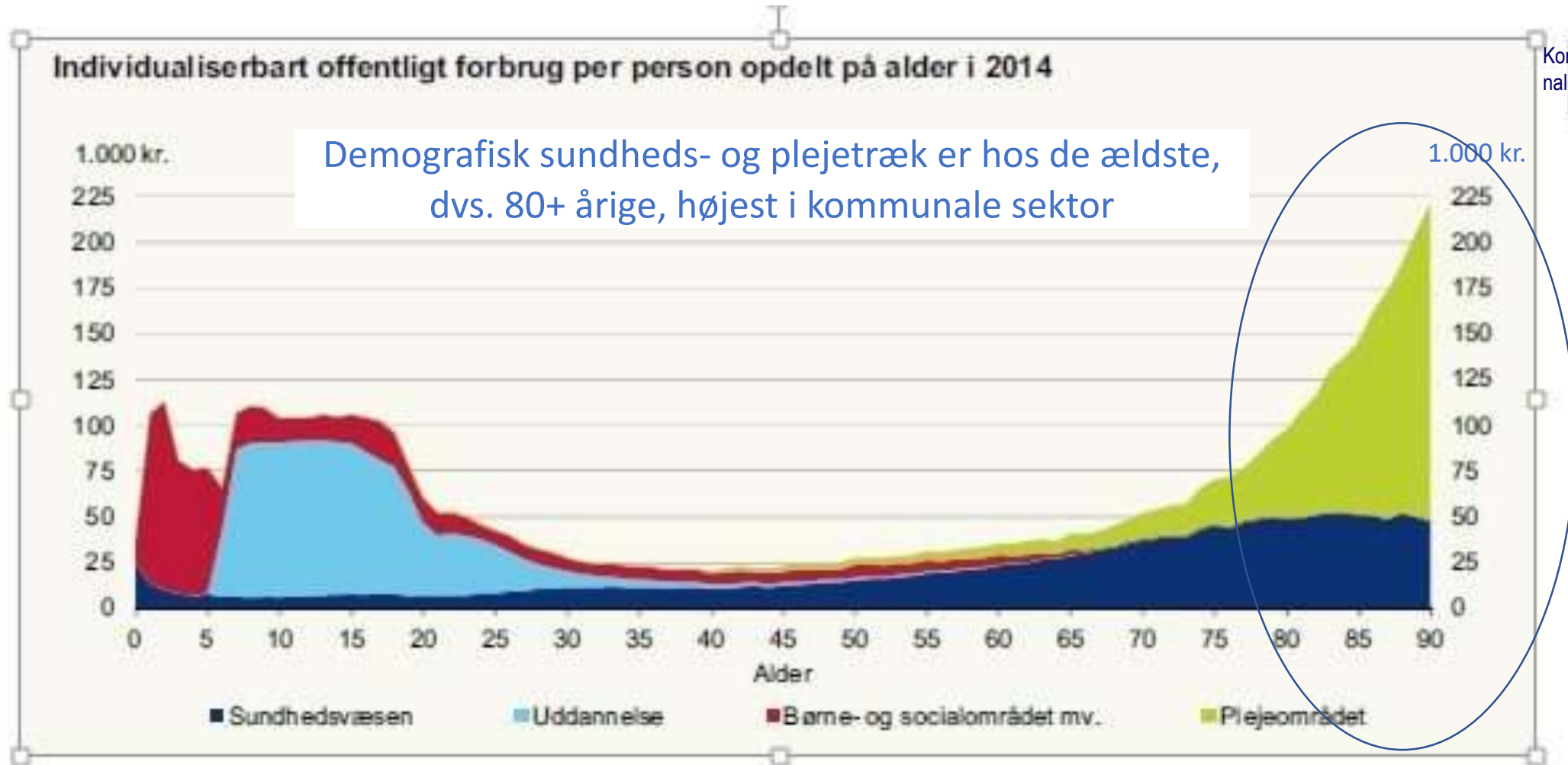
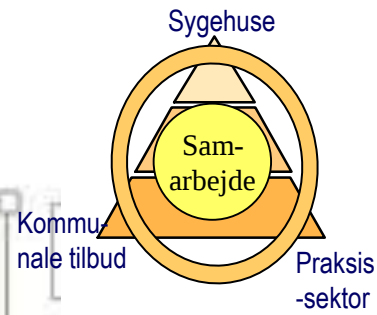

- Alle lande vil gerne omallokere fra sygehus til det nære sundhedsvæsen
- Vi vil også i Danmark (måske –SF), og gør det men med bind for øjnene
 - Vi svigter de hårdest pressede kommuner og de svageste borgere
 - Alt for store forskelle i kommunernes sundhedstilbud
 - Modellen bidrager markant til ulighed i sundhed i Danmark – socialt og geografisk
- Det kan ikke fortsætte ind i 20'erne
 - Presset på de andre velfærdsområder er også stort og stigende
 - Og demografien går fra let modvind til hård kuling nu lige om lidt
- Lad os lige se på demografien

Vi har snakket om aldring og demografisk træk i mange år – nu bliver det alvor for kommunerne

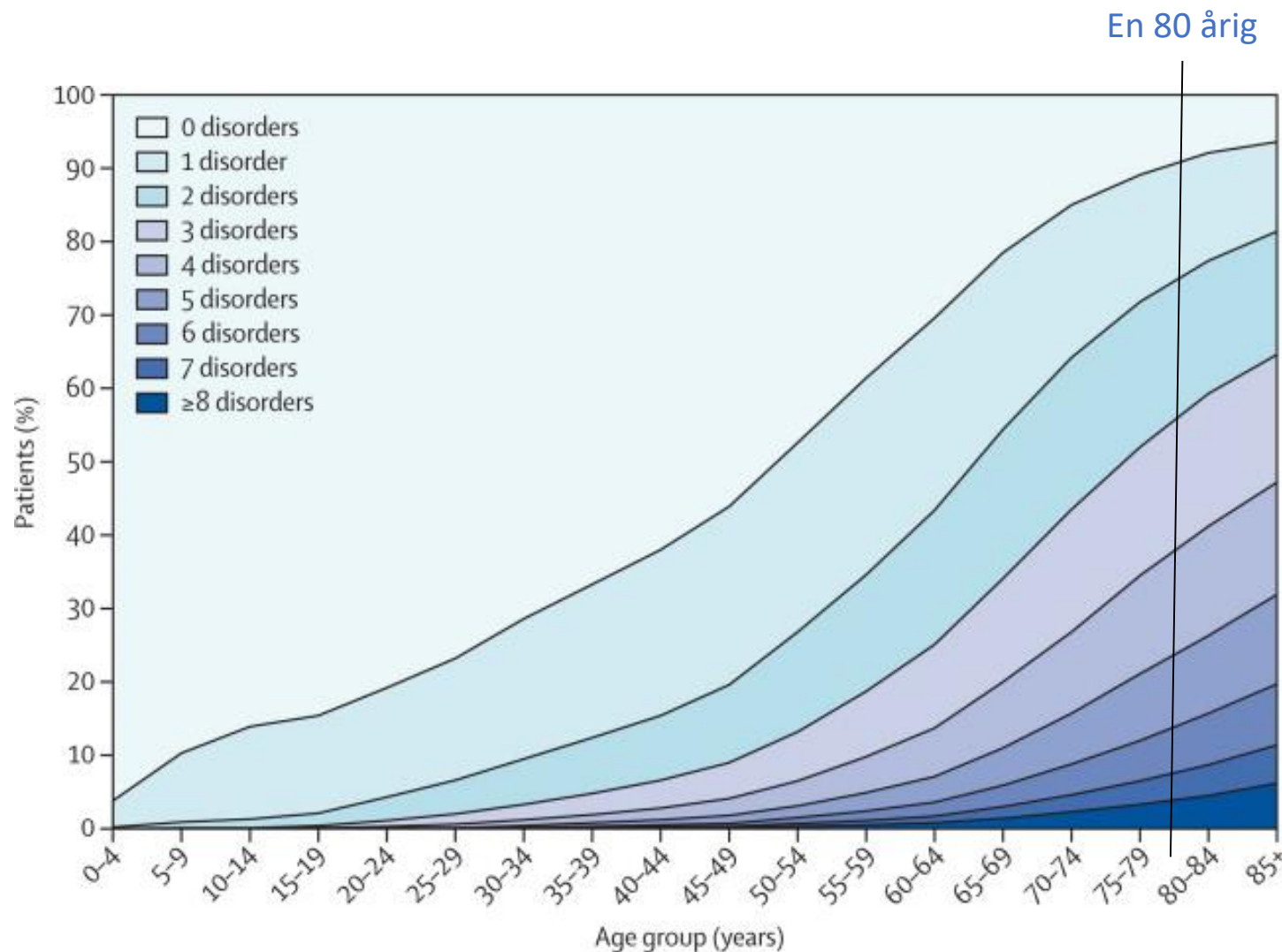
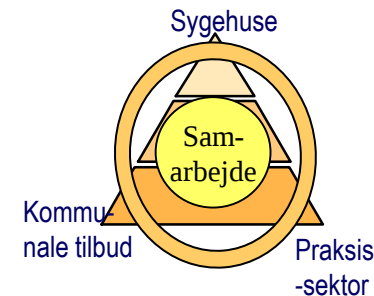

Danskerens offentlige forbrug over livsforløbet

Kilde: Økonomi- og Indenrigsministeriet, Fordeling og incitament 2017, figur 5.6, s.131

De ældste er multisyge: Over halvdelen har tre sygdomme

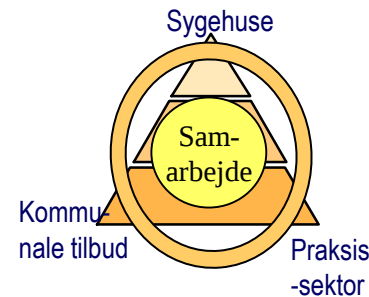

En 80 årig har

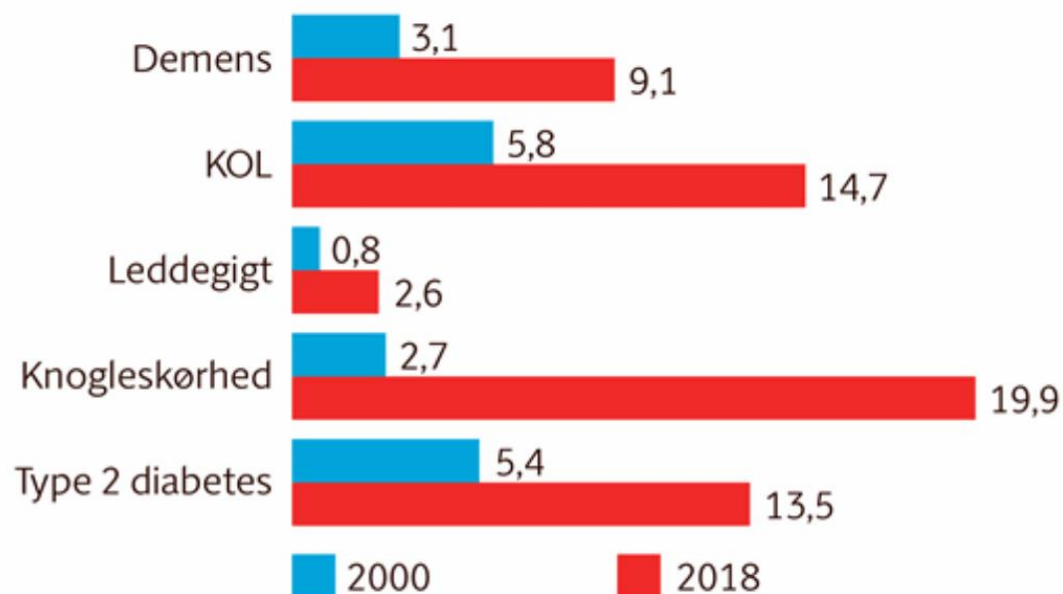
- 3% risiko for at have 8+ sygdomme
- 6% risiko for at have 7 sygdomme
- 12% risiko for at have 6 sygdomme
- 21% risiko for at have 5 sygdomme
- 37% risiko for at have 4 sygdomme
- 54% risiko for at have 3 sygdomme**
- 73% risiko for at have 2 sygdomme
- 90% risiko for at have 1 sygdom
- 10% chance for at være rask

Kilde: Barnett et al, Lancet 2012

Andel af 80+ årige med kroniske sygdomme mangedobles fra 2000 til 2018

Andel af 80+årige med udvalgte kroniske sygdomme, 2000 og 2018 (%)

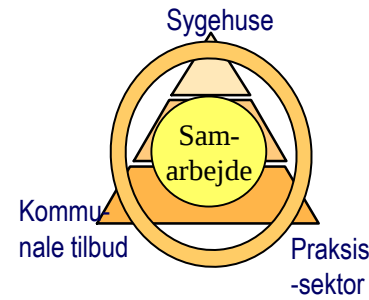

Kilde: Momentum. Egne beregninger på baggrund af udtræk fra Esundhed.dk - register for udvalgte kroniske sygdomme og svære psykiske lidelser og statistikbanken.dk.

2000 til 2018

- Incidensen, dvs. nye tilfælde af disse sygdomme, falder faktisk i alle aldersgrupper
- Prævalensen, dvs. antal borgere med sygdommen, også hos 80+ årige stiger kraftigt
- Flere overlever og lever med deres kroniske sygdom(me)
- Et eksempel på at behandlingssucces i kommuner og regioner kan koste penge
- Disse penge må prioriteres, men også bruges omkostningseffektivt

Behandlingsbyrden for KOL og Diabetes fordobles på 15 år

2015 til 2030

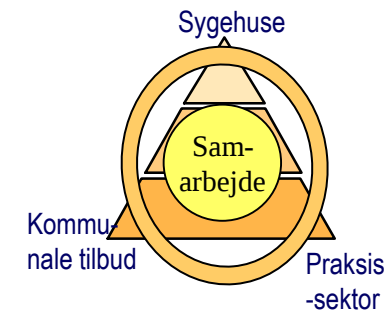
- Sygehusene sander til
- Praksis (og kommuner) kan overtage mange (ikke alle)
- Derfor *Nærhedsfinansiering*
- Som betaler sygehusene for at lave mindre
- Og aftale med PLO
- Man glemte bare kommunerne

Fremskrivning af årlige antal ambulante besøg relateret til KOL og Diabetes 2015-2030

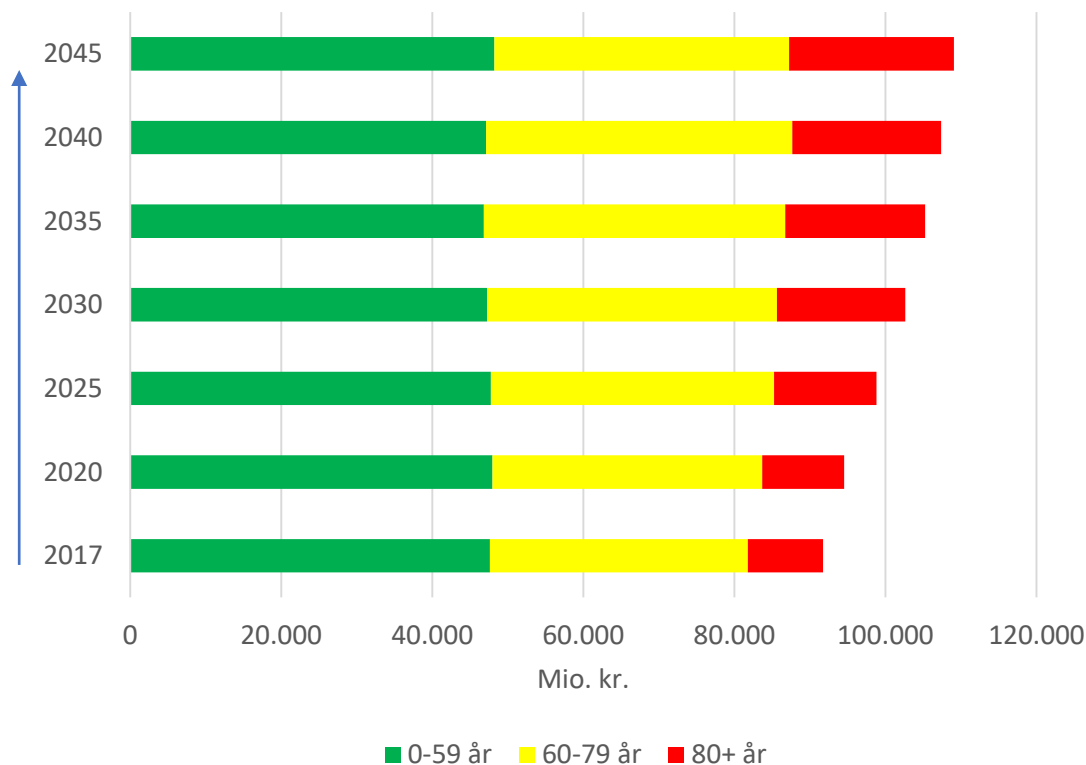

Kilde: Sygdomsudviklingen i Danmark fremskrevet til 2030. Statens Institut for Folkesundhed, 2017.

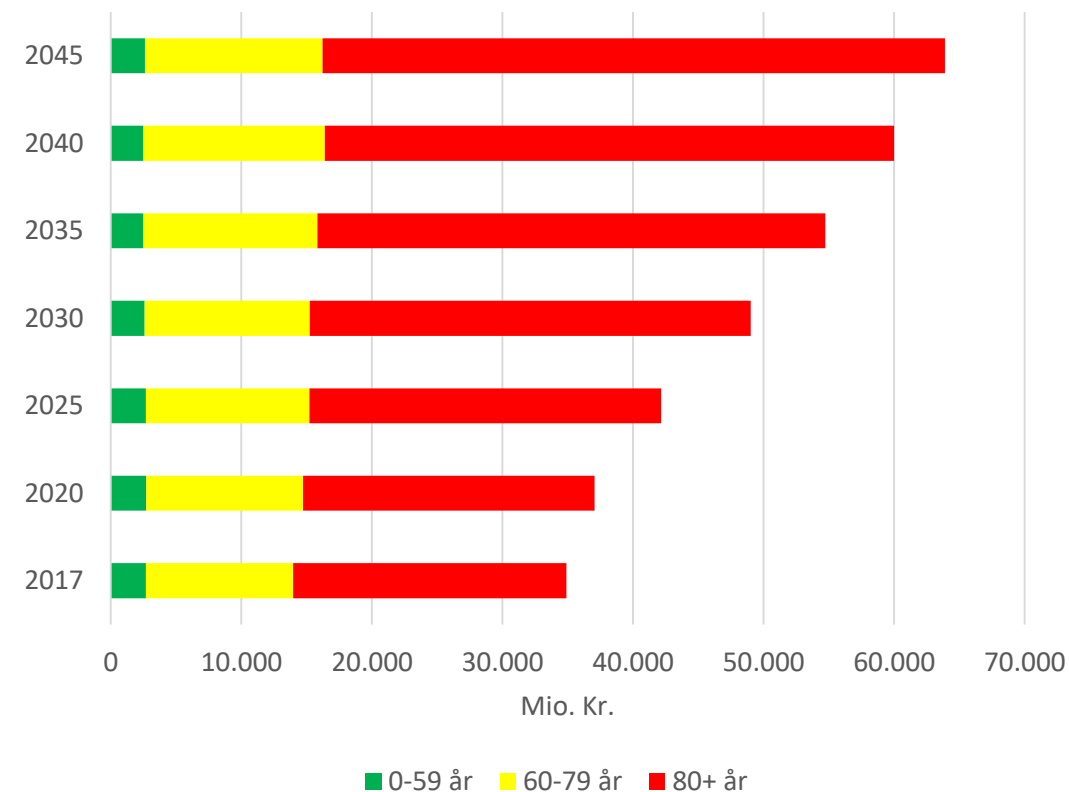
De kommunale sundhedsopgaver er mest demografisensitive

Regionalt

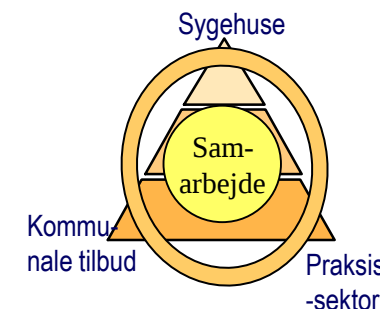
Kommunalt, inkl ældrepleje og -hjælp

Note: 2017-priser. Regionale udgifter omfatter udgifter til hospitalsvæsen (somatik og psykiatri) og praksissektoren. Kommunale udgifter omfatter udgifter til hjemmehjælp, hjemmesygepleje og plejebolig. Ren demografisk fremskrivning baseret på Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivning. Ikke justeret for Sund Aldring

Nuværende model kan ikke klare disse demografiske udfordringer: Hvilken model skal vi så have?

- Det ved jeg ikke i detaljer, jeg er ikke politiker!
 - Men vi skal tage bindet af øjnene
 - Og vi skal bruge fordøren i stedet for bagdøren
- Politiske og faglige og økonomiske aftaler om opgavefordeling

Tabel 3: Regional finansiering fordelt på tyngdekategorier af IV-behandlingsforløb. Finansieringsfordelingen mellem Region og kommuner er 70/30.

Tyngde-kategori	Samlet tidsforbrug på behandlingen*	Estimeret andel af samlet antal forløb	Regional finansiering pr. forløb
Kemokur	0,25 timer		200 kr.
Kategori 1	0-5 timer	50-60 %	1.225 kr.
Kategori 2	5-15 timer	20-25 %	4.900 kr.
Kategori 3	15-35 timer	10-20 %	12.250 kr.
Kategori 4	35+ timer	5-10 %	29.400 kr.

*Det estimerede tidsforbrug på behandlingen angiver udelukkende tiden brugt på selve behandlingsopgaven (klargøring, indgift og afslutning) og omfatter således ikke øvrigt tidsforbrug relateret til behandlingsopgaven, herunder transport, dokumentation og korrespondance.

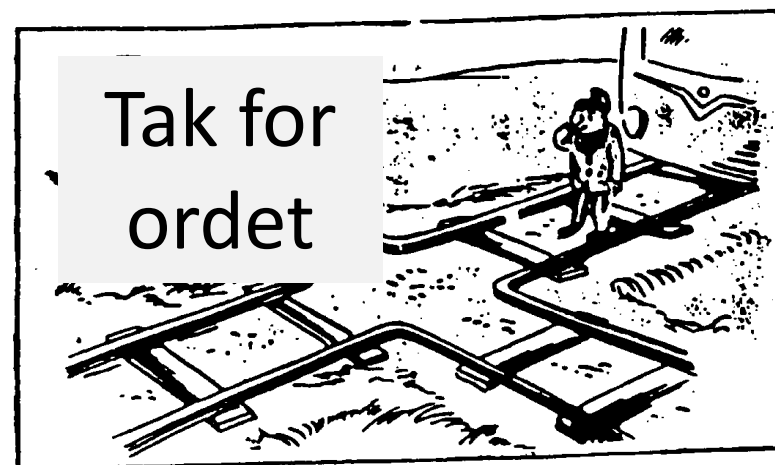
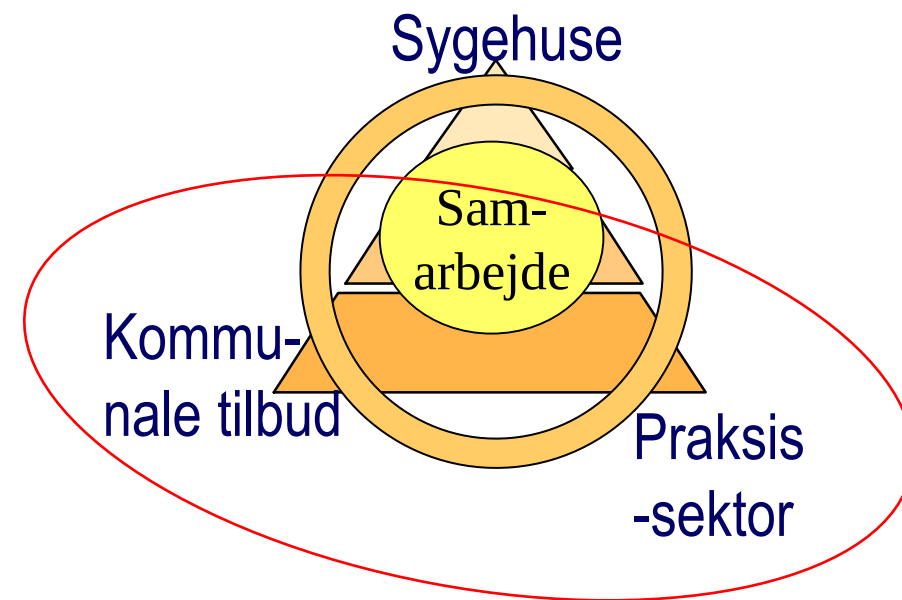
Og man kan komme langt ad lokal vej med bilaterale aftaler

Her et rigtigt fint eksempel fra Region Nordjylland om IV-behandlingsforløb

Men det er ikke nok! **SÅ**

National kvalitets- og økonomiplan for Det Nære Sundhedsvæsen (rammer og værktøjer for lokale/regionale aftaler)

- Opgaveplan – hvem gør hvad og hvordan?
 - 4-parts møder mellem Regering, KL, DaR og PLO m.v.
 - Hvad skal være nogenlunde ens og hvad er mere frit?
 - Ansvarsdelegering (fra læge til sygeplejerske)
- Kvalitetskrav til opgaveløsningen i DNS
 - Kvalitetsstandarder fra Sundhedsstyrelsen
 - Ensartet måling af aktivitet og kvalitet
 - Monitorering
- Finansiering
 - Pengene følger opgaverne
 - Af infrastruktur, fx sundhedshuse
- Forpligtende samarbejder
 - Men hvordan?

2.3

Tværkommunale samarbejder om klima

KL

› KL
› JANUAR 2020

CO₂-UDSPIL

CO₂-REDUKTION I KOMMUNERNE

EN STYRKET LOKAL KLIMAINDSATS

CO₂-reduktion i kommunerne

© KL

1. udgave, 1. oplag 2020

Produktion: KL's Trykkeri

Design: e-Types

Tryk: KL's Trykkeri

Foto: Colourbox og iStock

KL

Weidekampsgade 10

2300 København S

Tlf. 3370 3370

kl@kl.dk

www.kl.dk

 @kommunerne

 facebook.com/kommunerne

Produktionsnr. 830566

INDHOLD

INDHOLD	3	TEMA 5 / EN KLOGERE HÅNDTERING AF AFFALD OG RESSOURCER.....	14
DET LOKALE KLIMALEEDERSKAB LIGGER HOS KOMMUNERNE.....	5	TEMA 6 / REDSKABER TIL AT FREMME CO ₂ - REDUKTIONER I VIRKSOMHEDERNE.....	15
KOMMUNERNES ROLLE I KLIMAKAMPEN.....	6	TEMA 7 / BINDING AF CO ₂ VED SKOVREJSNING OG UDYRKEDE ÅDALE....	16
TEMA 1 / NYE VIRKEMIDLER TIL UDBYGNING AF VEDVARENDE ENERGI.....	8	CASE 3 / JORDBINDING	17
CASE 1 / VEDVARENDE ENERGI	9	TEMA 8 / DIGITALISERING OG NY TEKNOLOGI	18
TEMA 2 / STRATEGISK ENERGIPLAN- LÆGNING I ALLE KOMMUNER.....	10	TEMA 9 / BEDRE MULIGHEDER FOR KLIMAVENLIGE INDKØB OG UDBUD	19
CASE 2 /STRATEGISK ENERGIPLANLÆGNING.....	11	TEMA 10 / FÆLLES METODE TIL MÅLING AF KOMMUNERNES CO ₂ -REDUKTION	20
TEMA 3 / BEDRE RAMMER FOR KLIMAVENLIG MOBILITET	12	CASE 4 / MÅLING AF CO ₂ -REDUKTION	21
TEMA 4 / BYGGERI OG ANLÆG MED LAVERE CO ₂ -AFTRYK.....	13		

DET LOKALE KLIMALEEDERSKAB LIGGER HOS KOMMUNERNE

Klimakrisen er den største fælles og globale udfordring, vi står over for. Stigende havvand og stormfloder sætter trygheden under pres, når vores byer oversvømmes, eller vores kyster ødelægges. Det er lokalt, at konsekvenserne af klimaforandringerne mærkes for alvor. Og det er lokalt, at udfordringerne kan løses konkret. Både når det handler om at sikre os imod klimaforandringerne, og når det kommer til at tage fat om problemets rod og nedbringe udledningen af drivhusgasser.

Kommunerne har i årevis arbejdet målrettet på at fremme den grønne omstilling ved at nedbringe udledningen af CO₂. Kommunerne har derfor allerede værdifulde erfaringer med, hvordan der kan findes lokale løsninger på de globale klimaudfordringer.

Kommunerne ønsker at bruge og dele deres erfaringer og kan herudover bidrage til øget CO₂-reduktion, fordi:

1. Kommunerne er tættest på borgere og virksomheder og skaber rammerne for deres hverdag

Kommunerne har lang erfaring med at skabe løsninger i samarbejde med borgere og virksomheder og har ansvaret for udviklingen af de lokale bysamfund og indretningen af dem.

2. Kommunerne er samlet set landets største bygningsejer og største offentlige arbejdsgiver

Det giver kommunerne en platform for at drive udviklingen inden for byggeri og anlæg med et lavt CO₂-aftryk samt for at fremme en CO₂-reducerende adfærd gennem kommunernes arbejdsgiverpolitik.

3. Kommunerne kan mest direkte bidrage til CO₂-reduktioner i energiproduktionen

Igennem ejerskab af forsyningsvirksomheder kan kommunerne bidrage aktivt til den nødvendige omlægning af Danmarks samlede energiproduktion.

4. Kommunerne har ansvar for samlede prioriteringer på tværs af sektoropdelte hensyn

Det er i kommunerne, at der tænkes i sammenhængende og helhedsorienteret planlægning og udvikling på tværs af transport, bygninger, energi, land og vand.

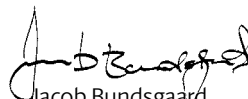
5. Kommunerne kender de lokale forhold bedst og kan gennemføre de klimaløsninger, der virker

Der er ikke brug for eller mulighed for de samme klimaløsninger alle steder. Kommunerne er dem, der som lokal driver, koordinator og beslutningstager kan få de rigtige ting til at ske i praksis.

Kommunerne gør allerede meget på klimaområdet og har potentiale og viden til at kunne gøre endnu mere under de rette betingelser og i samarbejde med regeringen og andre parter. Fra det daglige og strategiske klimaarbejde med CO₂-reduktion har kommunerne stor viden om, hvor udfordringerne er – og hvor den lokale indsats kan styrkes, hvis de nødvendige rammer og ressourcer er til stede.

I dag er der statslige regler og bindinger, der spænder ben for en kommunal merindsats, ligesom der er brug for helt nye virkemidler, hvis vi for alvor skal kunne udbygge den vedvarende energi og muliggøre andre væsentlige skridt hen imod en fremtid med lavt udslip af CO₂. Hvis kommunernes bidrag skal øges, kræver det de fornødne rammer og den nødvendige finansiering, så det ikke bliver et spørgsmål om klima eller kernevelfærd, men både og.

Kommunerne har allerede taget det lokale klimalederskab på sig, drevet af et højt ambitionsniveau. KL peger i dette udspil på 48 konkrete forslag til, hvad der kan gøres for at sætte de lokale løsninger til CO₂-reduktion endnu mere i spil i kampen mod klimaforandringerne.

Jacob Bundsgaard
Formand for KL

Kristian Wendelboe
Administrerende direktør for KL

KOMMUNERNES ROLLE I KLIMAKAMPEN

Klima og CO₂-reduktioner er allerede en stærk lokalpolitisk dagsorden, som kommunerne tager et stort ansvar for at gennemføre.

Den kommunale sektors andel af Danmarks samlede CO₂-udledning er ikke stor, hvis man kun opgør udledningen fra den kommunale drift, kommunale institutioner og bygninger. Men kommunernes rolle i at fremme CO₂-reduktioner rækker langt videre end det. Kommunerne har – med de rette rammevilkår og økonomiske forudsætninger – muligheden for at drive udviklingen med at sænke CO₂-udledningen i lokalsamfundet både som myndighed og arbejdsgiver og ikke mindst i samarbejde med borgere, virksomheder, forsyningsvirksomheder, trafikselskaber mv.

Kommunens egen virksomhed og rolle som arbejdsgiver

I driften af egen virksomhed kan kommunerne gå forrest som rollemodel. Et par eksempler:

Kommunerne er samlet set landets største bygningsejer med ansvar for ca. 31 mio. kvadratmeter bygningsmasse. En energieffektiv drift af bygningerne og brug af nye løsninger til aktiv og smart energistyring kan både spare CO₂ og penge. Som bygherre har kommunerne også mulighed for at efterspørge løsninger med lavt CO₂-aftryk.

Kommunerne er samtidig den største offentlige arbejdsgiver for omkring en halv million medarbejdere. Gennem fokus på CO₂-reduktioner i arbejdsgiverpolitikken kan kommunerne påvirke medarbejdernes adfærd rettet mod affaldssortering, valg af transport, klimavenlig kost, reduktion af madspild mv. Det kan fx være personalet i de kommunale køkkener, der køber flere sæsonvarer og færre af de fødevarer, der har et højt CO₂-aftryk, til de kommunale måltider. Eller når børn i dagtilbud og skoler introduceres til klima og bæredygtighed.

Kommunerne indkøber samlet set varer og tjenesteydelser for knap 100 mia. kr. årligt. Med mere viden om det klimavenlige indkøb og flere muligheder for at træffe klimavenlige valg i indkøb og udbud kan kommunerne bidrage til at sænke CO₂-belastningen i det offentlige forbrug.

Aktivt ejerskab af kommunale forsyningsvirksomheder mv.

I næste led kan kommunerne bruge deres ejerskab af vigtige forsyningsvirksomheder mv. til at fremme en grøn omstilling af samfundet igennem CO₂-reduktioner i forsyningssektoren. Dette kan bl.a. ske via kommunale ejerstrategier.

Omstillingen kræver en radikal omlægning af den samlede energiproduktion og af energiforbruget. Her kan kommunerne som ejer af store forsyningsvirksomheder tage aktivt lokalpolitisk medansvar for udviklingen af energisektoren ved at fremme langsigtede, bæredygtige beslutninger om energiproduktionen og smart forbrug af energien.

Også som ejer af trafikselskaber, havne og lufthavne kan kommunerne være med til at sætte CO₂-reduktioner på dagsordenen i bestyrelserne.

Lokalt klimalederskab af borgere og virksomheder og facilitator af partnerskaber

I sidste led kan kommunerne i deres lokale klimalederskab drive en bæredygtig udvikling og påvirke adfærden inden for hele kommunens geografi i retning af mindre CO₂-udledning.

Det kan ske gennem kommunernes ansvar for at planlægge og udvikle de fysiske rammer for borgernes og virksomheders hverdag i lokalsamfundene.

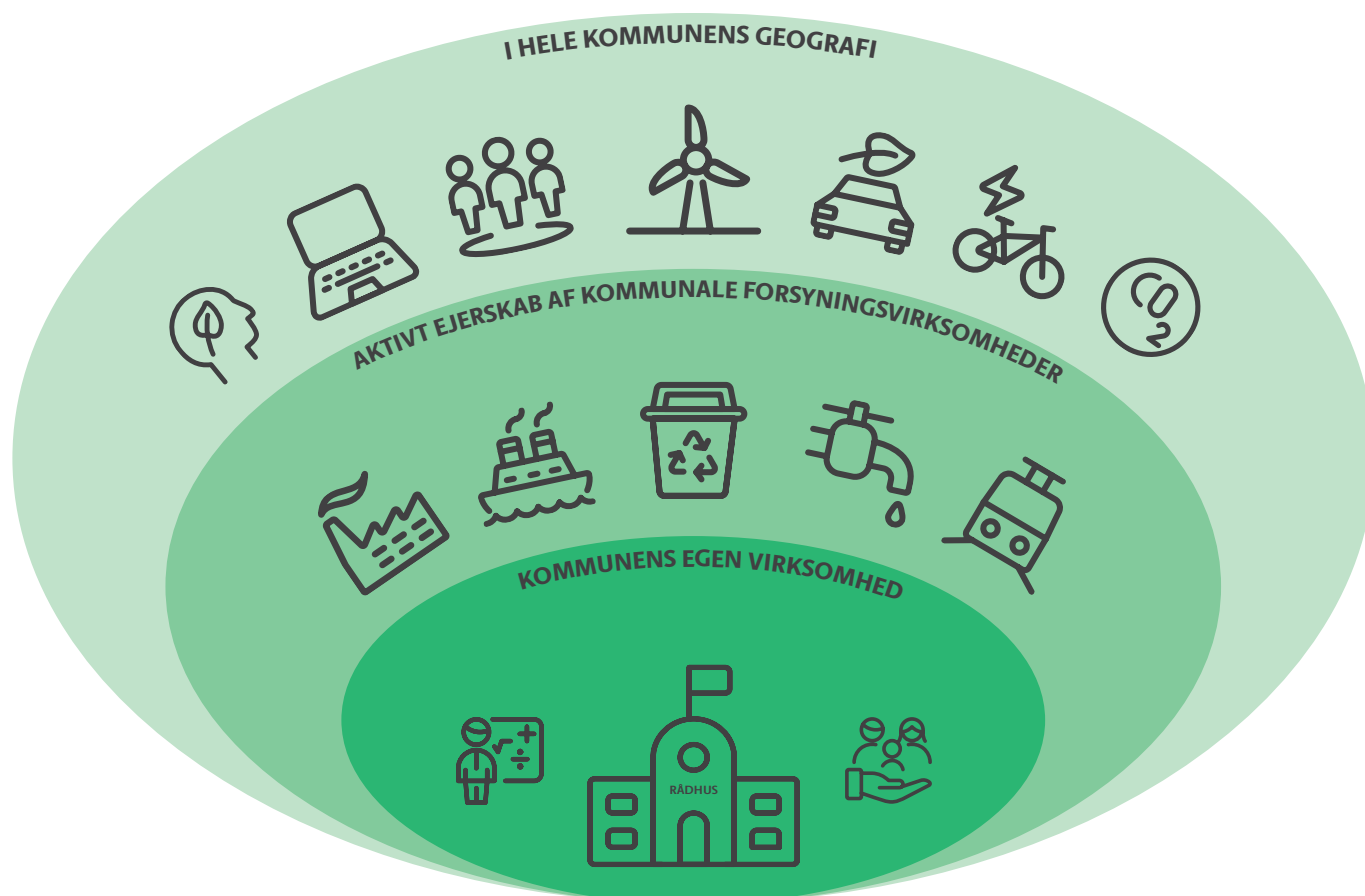
Det kan også ske, ved at kommunerne i deres tilsynsbesøg hos virksomhederne går i dialog med virksomhederne om at fremme CO₂-reduktioner i driften og indføre cirkulære løsninger.

Kommunerne har lang tradition for at finde løsninger i samarbejde med hinanden og med de lokale parter. Kommunerne kan facilitere partnerskaber med borgere, virksomheder, videninstitutioner og organisationer om at fremme en klimavenlig adfærd og udvikle nye løsninger.

Teknologiske løsninger alene kan ikke sikre, at vi som samfund kan reducere CO₂-udledningen eller opnå nul-emissioner. Mange borgere har både lysten og viljen til at gøre en positiv forskel for klimaet. Kommunerne kan støtte borgernes engagement i og opbakning til at nedsætte CO₂-aftrykket ved at vejlede om klimavenlige valg, inddrage borgerne i klimaprojekter og på andre måder støtte en klimabevidst adfærd.

De tre niveauer i kommunernes rolle i klimakampen er vist nedenfor:

1. *Kommunens egen virksomhed og rolle som arbejdsgiver*
2. *Aktivt ejerskab af kommunale forsyningsvirksomheder*
3. *Lokalt lederskab i hele kommunens geografi*

48 FORSLAG TIL EN STYRKET KOMMUNAL KLIMAINDSATS

I det følgende peger KL på 48 konkrete anbefalinger, der vil være nødvendige bidrag, hvis kommunernes indsats for at reducere CO₂ skal styrkes. Anbefalingerne er grupperet inden for 10 temaer:

TEMAER I EN STYRKET KOMMUNAL KLIMAINDSATS

1. Nye virkemidler til udbygning af **vedvarende energi**
2. **Strategisk energiplanlægning** i alle kommuner
3. Bedre rammer for klimabevidst **mobilitet**
4. **Byggeri og anlæg** med lavere CO₂-aftryk
5. En klogere håndtering af **affald og ressourcer**
6. Redskaber til at fremme CO₂-reduktioner i **virksomhederne**
7. **Binding af CO₂** ved skovrejsning og udyrkede ådale
8. **Digitalisering og ny teknologi**
9. Bedre muligheder for klimavenlige **indkøb og udbud**
10. Fælles metode til **måling af kommunernes CO₂-reduktion**

TEMA 1 /

NYE VIRKEMIDLER TIL UDBYGNING AF VEDVARENDE ENERGI

En omstilling af samfundet i retning af CO₂-neutralitet og elektrificering af transportsektoren kan ikke nås uden at styrke mulighederne for at etablere vedvarende energi. Her spiller kommunerne en nøglerolle.

Kommunerne kan give tilladelser til opsætning af landbaserede vindmøller i det åbne land og solceller på bygninger og på terræn. Desuden har kommunerne i årevis været en drivkraft i de lokale processer om at stille nye landvindmøller op. Etablering af landvindmøller er imidlertid næsten gået i stå i Danmark på grund af manglende placeringsmuligheder og lokal borgermodstand. På samme vis er etableringen af solceller i større skala blevet udfordret af borgermodstand, og fordi anlæggene i stigende grad skæmmer landskabet.

Fortsat etablering af landvindmøller og større solcelleanlæg kræver derfor helt nye virkemidler og rammevilkår. Regeringen og partierne bag energiaftalen 2018 præsenterede i november 2019 et skridt i den rigtige retning, men der er brug for kvantespring. Det er nødvendigt at tænke i løsninger, der i endnu højere grad skaber synlig merværdi for lokalsamfundene og mulighed for at opnå flere gevinster på én gang. En sådan mulighed er en fond til jordbytning med flere formål for øje. Den kan åbne for, at der skabes både mere sammenhængende natur, mere sammenhængende landbrugsjord, arealer til vedvarende energianlæg og landdistriktsudvikling oveni (deraf betegnelsen "multifunktionel jordfordeling"). Det vil kræve en understøttende regulering, så kommunerne får mulighed for at planlægge for "klima- og energilandskaber", og så der skabes flere placeringsmuligheder for landvindmøller.

Etablering af landvindmøller kan nu foretages uden statstilskud og er både i nettilslutning og drift væsentligt billigere end havvindmøller. Derfor vil det samfundsøkonomisk være effektivt at satse på flere landvindmøller. En del af den gevinst, som mølleejere og samfundet derved opnår, bør investeres i en reel fornyelse af de landdistrikter, hvor møllerne stilles op.

Herudover bør de nuværende bureaukratiske benspænd for, at kommunerne kan etablere solceller på egne bygninger på samme vilkår som resten af den offentlige sektor, fjernes. Det vil give kommunerne mulighed for at levere strøm til egne bygninger og reducere deres CO₂-forbrug væsentligt.

For at styrke mulighederne for at etablere vedvarende energi anbefaler KL:

1. At der etableres en uafhængig ekstern fond for multifunktionel jordfordeling.
2. At der for landvindmøller etableres flere placeringsmuligheder. Det kræver, at der sker en ny national politisk afvejning af beskyttelseshensyn i forhold til skovplantager, herregårdslandskaber og afstandskrav til boliger langs motorveje.
3. At kommunerne gives muligheder for at opkøbe arealer (med evt. ekspropriationsmulighed) og planlægge for klima- og energilandskaber, med mulighed for bl.a. frasalg af arealerne til vindmølleopstillere.
4. At betingelser for at opføre og drive solcelleanlæg gøres ens for stat, regioner og kommuner, så der gælder samme støttemuligheder, og solcelleanlæg ikke skal udskilles i et særskilt selskab.
5. At etablering af landvindmøller understøttes af mærkbare gevinster for beboere i respektive kommuner i form af kompensation, samt væsentlige bidrag til udvikling og fornyelse i landdistrikterne. De rammevilkår, som regeringen og partierne bag energiaftalen 2018 præsenterede i november 2019, er langt fra nok.

Vedvarende energi - Opsætning af solceller på eksisterende kommunale tage

Solcelleanlæg på kommunale bygninger er et oplagt og enkelt instrument til at opnå CO₂-reduktion i kommunerne, men statslige regler spænder ben for etableringen.

Hvis en kommune vil sætte solcelleanlæg op på deres bygninger, skal de danne selvstændige selskaber. Det koster både mange penge til administration og etablering. Oveni kommer afgift for den strøm, de selv producerer til eget brug. Det gør solcelleanlæg i kommunerne helt urentabelt. Det har de erfaret i Morsø Kommune, hvor de har været nødt til at tage allerede monterede solceller på kommunens tage ud af drift på grund af reglerne. Det er et stort tab af ressourcer og ikke samfundsøkonomisk hensigtsmæssigt.

Nogle kommunale anlæg har fået dispensation, men langt fra alle, og der bør findes en holdbar løsning. I marts 2019 var der ca. 140 kommunale solcelleanlæg, der endnu manglede at blive lavet om til et selskab. Fx i Odsherred Kommune, hvor man endnu ikke har fået dispensation.

Kommunerne er samlet set de største bygningsejere i Danmark. Derfor ligger der et kæmpe potentiale for CO₂-reduktion i kommunerne, hvis de får mulighed for at etablere solcelleanlæg på egne tage uden at skulle oprette et selvstændigt selskab i forbindelse hermed. Københavns Kommune har anslået, at de kan spare 900 ton CO₂ årligt, hvis reglerne ændres, og solcelleanlæggene sidestilles med de regionale og statslige anlæg.

TEMA 2 / STRATEGISK ENERGIPLANLÆGNING I ALLE KOMMUNER

En CO₂-neutral fremtid, hvor Danmark er selvforsynende med vedvarende energi, kræver en omstilling af energiproduktionen ud fra langsigtede og strategiske valg og kendskab til lokale forhold.

Det oplagte værktøj til dette er strategisk energiplanlægning, der omfatter al energiproduktion og -forbrug i kommunen. Værktøjet bruges i dag af flere kommuner på frivillig basis. Men skal omstillingen lykkes, bør strategisk energiplanlægning udbredes til hele landet og være obligatorisk.

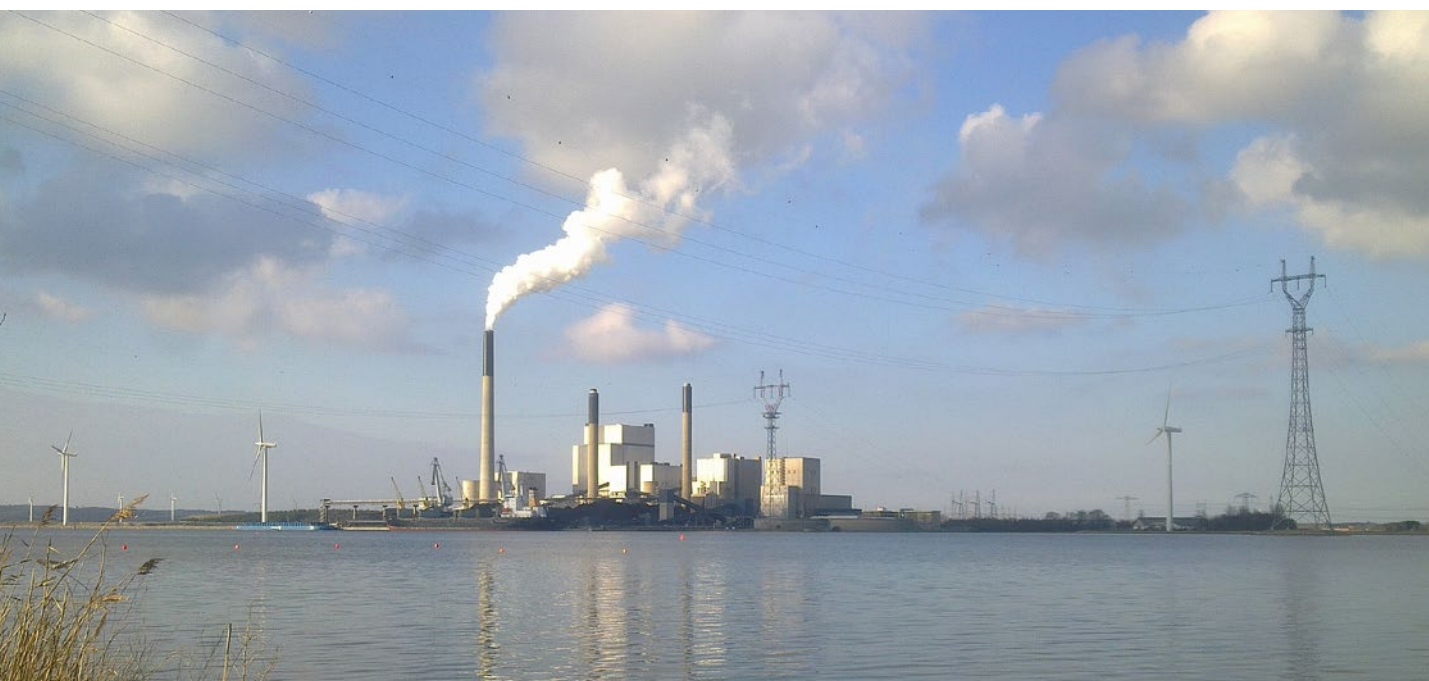
Kommunerne er både som aktive ejere af store forsyningsvirksomheder og som lokalpolitiske ledere de rette til at påtage sig opgaven med at koordinere og gennemføre en strategisk energiplanlægning. Herunder træffe de politiske valg, der skal til, så der ikke udvikles suboptimerende løsninger hverken inden for den enkelte kommune eller på tværs af kommunegrænser.

En langsigtet planlægning for CO₂-neutralitet kræver desuden rammebetingelser, der understøtter langsigtede investeringer. Det handler både om, at afgifter, incitamentsstrukturer og regnemodeler peger i en klimavenlig retning, og at den regulering, der kan give sikkerhed for en langsigtet planlægningshorisont, er på plads. Sam-

tidig bør der sigtes til, at alle fremtidige energikilder er bæredygtige og tæller korrekt med i kvotesektoren.

For at understøtte strategisk energiplanlægning anbefaler KL:

6. At kommunerne skal lave strategiske energiplaner. Det kræver, at staten lægger en klar og overordnet retningslinje for udviklingen af energiforsyningen i Danmark samt tilvejebringer de nødvendige ressourcer og et sikkert regelgrundlag herfor.
7. At staten sikrer rammebetingelser, som skaber sikkerhed ved forsyningsselskabers og kommunernes store investeringer i CO₂-reduktioner – bl.a. i CO₂-neutral varme.
8. At staten genindfører tilslutningspligten til fjernvarme som et værktøj, kommunerne skal anvende til at fremme CO₂-reduktioner i energisystemet.
9. At staten sikrer stærkere incitamenter for virksomheder og forsyningsselskaber til at gøre brug af overskudsvarme fra produktion – og i øvrigt sikrer, at afgiftssystemet har en incitamentsstruktur, der understøtter CO₂-reducerende tiltag.

Strategisk energiplanlægning

Sønderborg Kommune har i mere end 10 år arbejdet målrettet på at blive CO₂-neutral i 2029. Målet om CO₂-neutralitet har sat gang i mange tiltag og aktiviteter, som skal nedbringe CO₂-udledningen i kommunen. For at arbejde systematisk med energi- og varmeforsyningen, valgte Sønderborg Kommune i 2014 at udarbejde en strategisk energiplan for kommunen. Det har været med til at sikre bedre koordinering og muligheden for at nå målet om CO₂-neutralitet på den mest omkostningseffektive måde. Til gavn for kommunen, borgere og erhvervslivet. Samtidig har det givet et fælles udgangspunkt for politikere, energiforbrugere, energiproducenter og planlæggere, så beslutninger tages med en bevidsthed om, at disse er en del af en samlet plan og et endeligt mål.

For Sønderborg Kommune er arbejdet med strategisk energiplanlægning et nødvendigt og uundværligt værktøj i forhold til at nå deres mål i 2029. De gode resultater, behovet for at arbejde med strategisk energiplanlægning i en større skala og udsigten til omkostningseffektivisering pga. samarbejde, fik i 2016 Sønderborg Kommune til at indgå et tværkommunalt samarbejde om strategisk energiplanlægning med de tre øvrige sønderjyske kommuner Aabenraa, Tønder og Haderslev. Projektet er med til at forankre viden om energisystemet og udfordringerne i den grønne omstilling mere bredt. Samtidig øger det kommunernes kompetencer på energiområdet, hvilket kan bidrage til, at fx kommunale lånegarantier til større energirelaterede projekter hviler på solid faglig basis med det formål at undgå fejlinvesteringer.

For at udbrede strategisk energiplanlægning til alle kommuner, peger Sønderborg Kommune på vigtigheden af bedre rammebetingelser for opgaven. For eksempel vil planlægningen blive nemmere og mere økonomisk effektiv, hvis der er klare statslige retningslinjer for udviklingen af energiforsyningen i Danmark og kommunernes rolle i omstillingen.

TEMA 3 /

BEDRE RAMMER FOR KLIMAVENLIG MOBILITET

Kommunernes ansvar som vej- og planlægningsmyndighed giver kommunerne en vigtig rolle i at sikre den fremtidige omstilling og elektrificering af transportsektoren. Regeringen har meldt ud, at de ønsker en million el-biler på vejene i Danmark inden 2030. Her kan kommuner i partnerskab med staten være med til sikre en styrket infrastruktur. Både i byerne og på landet skal der tages højde for det fremtidige behov for el-ladestander/stationer, parkeringspladser for el- og delebiler mv. Kommunerne er i deres arbejde med elektrificering af transportsektoren allerede stødt på flere barrierer og oplever en uklar regulering, der ikke tager hånd om de relevante problemstillinger.

Som medejer af trafikselskaberne kan kommunerne desuden være med til at styrke, udbygge og udvikle den kollektive trafik. Kommunerne har et medansvar for at sikre den tværgående kollektive mobilitet, men der er brug for, at staten sætter nogle nationale mål og nogle overordnede linjer for sammenhængen mellem vej- og banenettet og den kollektive trafik og infrastruktur.

Regeringen lægger i sit forståelsespapir op til at investere mere i den kollektive transport og cyklisme samt forhandle en ny aftale om infrastruktur, hvor klimahensyn i langt højere grad indgår. Det er oplagt, at kommunerne, gennem deres rolle på dette område, indgår som part i en kommende aftale.

For at fremme en klimavenlig mobilitet anbefaler KL:

10. At staten og kommunerne udarbejder en national klimavenlig mobilitetsplan, der sikrer sammenhængen mellem forskellige transportformer samt trækker de store linjer for fremtidens infrastruktur.
11. At mobilitetsplanen understøttes af en national pulje til klimavenlige kollektive trafikløsninger.
12. At en klimavenlig mobilitetsplan tænkes sammen med opbygningen af det vedvarende energisystem og udviklingen af smarte byer.
13. At staten fremmer alternative drivmidler, herunder sikrer en permanent løsning for en fast lav elafgift for el til elbusser, svarende til elprisen for tog og metro.
14. At staten sikrer klare regler og ansvarsfordeling for etablering af infrastruktur til biler, der kører på alternative drivmidler som fx el og brint. Det skal blandt andet omfatte etablering og drift af el-ladestander i det offentlige rum og ved boliger samt mulighed for at oprette og regulere brugen af parkeringspladser for beholdt elbiler og delebiler mv.
15. At den nuværende deling med staten af de kommunale parkeringsafgifter ophæves, og at indtægterne herfra helt eller delvist direkte medgår til finansiering af CO₂-reduktioner i kommunen inden for mobilitet samt vej- og transportområdet.
16. At der gives mulighed for, at kommunerne kan indføre strammere krav til miljøzoner i byer, med henblik på at begrænse CO₂-udledningen.
17. At der etableres en statslig investeringsstøtte til nye klimavenlige færger, når ældre færger skal udfases.
18. At der nedsættes et statsligt-kommunalt partnerskab om nye og bedre cykelruter, der understøtter cyklisme.

TEMA 4 /

BYGGERI OG ANLÆG MED LAVERE CO₂-AFTRYK

Kommunerne har som landets samlet set største bygningsejer og den største offentlige bygherre mulighed for at gå foran i at drive en udvikling i retning af byggeri og anlæg med lavere CO₂-aftryk.

Som bygningsejer har kommunerne brug for de rette værktøjer til at energieffektivisere, renovere og regulere brugen af bygninger. Regeringen har i sit forståelsespapir meldt ud, at dette område bliver en del af den nye klimahandlingsplan. KL er klar til at indgå i et samarbejde med regeringen herom.

Som bygherre kan kommunen stille krav til CO₂-reducerende tiltag. Det gælder både under byggeprocessen, hvor det blandt andet er muligt at stille krav om brug af maskiner, der kører på alternative drivmidler, og indtænke udslip af klimagasser baseret på livscyklusvurdering. Det gælder også ved valg af CO₂-venlige bygningsmaterialer og mængden heraf, driften af bygningerne samt affaldshåndtering ved nedrivning med henblik på at genbruge materiale og derved mindske CO₂-udledning. Men anlægsloftet, der fastsætter, hvor mange penge kommunerne må bruge på bygge- og renoveringsopgaver årligt, er en barriere for kommunerne, idet krav om bæredygtighed ofte fordyrer det offentlige byggeri.

Som myndighed kan kommunen påvirke det private byggeri, så det giver et mindre CO₂-udslip. Dette kan ske gennem tilladelser og krav til den lokale bygherre. Mulighederne kan styrkes, fx ved udvikling af certificeringsordninger, der kan sikre fælles definitioner af begreber og terminologi på tværs af sektorerne, øget sporbarehed og kvalitet af bygningsmaterialer samt mulighed for dokumentation for, hvor og hvordan materialerne har været brugt.

Bygningsreglementet er også et godt værktøj til at understøtte CO₂-reduktion, da det er relativt agilt, når det handler om at opdatere kravene i takt med den teknologiske udvikling, ny viden mv. Når først et krav er fastlagt i bygningsreglementet, gælder det med det samme for alt byggeri, der opføres, uanset hvad der står i lokalplanen. Der gives i gennemsnit ca. 35.000 kommunale byggetilladelser om året.

Kommunerne har derudover ansvaret for at udarbejde kommuneplaner og lokalplaner ved byudvikling og byomdannelse. Planloven definerer, hvilke forhold det er muligt at regulere via en lokalplan, og som reglerne er i dag, er det meget begrænset, hvad der kan stilles af krav til fx materialeforbrug, som mindsker CO₂-udledningen. Generelt skal der udvises forsigtighed med at indsætte meget detaljerede bestemmelser i lokalplanerne, idet planer ikke er lette at ændre og skal fungere i mange år og fortsat bevare deres relevans.

Endelig har kommunen en væsentlig rolle som driver og facilitator over for borgere og virksomheder, der arbejder med CO₂-reduktion inden for kommunens geografiske afgrænsning. Kommunerne har i denne rolle allerede været med til at skabe markante resultater ift. grøn omstilling, herunder i forbindelse med den tidligere regerings ressourcestrategi. Kommunerne bør også fremover indgå som vigtig partner bl.a. i forhold til fremtidige nationale indsatser for CO₂-reduktion på dette område.

For at fremme byggeri og anlæg med et lavere CO₂-aftryk anbefaler KL:

19. At merudgifter til CO₂-reducerende og langsigtede løsninger fritages fra anlægsrammen, samt at der gives mulighed for, at kommunerne kan lånefinansiere disse udgifter.
20. At der tages initiativ til et nationalt samarbejde om udvikling af flere og mere agile standarder vedrørende cirkulær økonomi, der også kan sikre fælles sprog, øget sporbarehed samt mulighed for dokumentation bl.a. af et byggeris samlede CO₂-regnskab.
21. At bygningsreglementet ændres, så der kan stilles flere krav vedrørende bygningens samlede livscyklus, fx ift. byggeprocessen, materialevalg, mulighed for genanvendelse mv. via bygningsreglementet. Nye krav kan (også) indføres i reglementet via brug af konkrete certificeringsordninger.
22. At der gives mulighed for, at kommunerne kan skrive krav ind i lokalplanerne vedrørende CO₂-aftryk og reduktioner heraf. Det skal i den forbindelse sikres, at nye hjemler har fokus på meget overordnede lokalplanbestemmelser, fremfor detaljerede krav, der forældes i løbet af få år.
23. At der indgås flere partnerskaber med kommunerne om bl.a. den nationale strategi for bæredygtigt byggeri, som skal være en del af den nye klimahandlingsplan.
24. At der udvikles databaserede værktøjer til aktiv energistyring. Kommunerne kan, hvis det finansieres, være showcase, hvilket kan gøre indsatsen lettere tilgængelig for borgere og virksomheder.
25. At staten og kommuner gør en indsats for at sikre, at valide og pålidelige data om bygningers energiforbrug og performance, fra f.eks. forsyningselskaber og energimærkningsordningen, er tilgængelige.

TEMA 5 /

EN KLOGERE HÅNDTERING AF AFFALD OG RESSOURCER

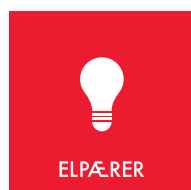
Der sker i dag et meget stort ressource-tab i den måde, vi fremstiller, forbruger og skiller os af med produkter på, hvilket forårsager en unødigt høj CO₂-udledning. Et centralt element i at løse klimaudfordringen består derfor i at finde klogere metoder til at håndtere vores ressourcer og mindske den del af materialerne, der ender som affaldsstrømme - og dermed reducere CO₂-udledning.

Kommunerne arbejder med cirkulær økonomi i affaldshåndteringen, ved at holde ressourcerne i kredsløb så længe og i så høj kvalitet som muligt. Dermed undgår vi at skulle producere og udvinde nye materialer, hvilket er med til at mindske CO₂-udledningen. Det sker ved at hjælpe borgerne til at forebygge affald, ved at genbruge og genanvende. Dernæst ved at bruge restaffald, der ikke kan genanvendes, til energiudnyttelse. Endelig deponeres den sidste rest af affaldet. Danmark er et af de lande i Europa, der deponerer mindst af det affald, kommunerne indsamler, i omegnen af 1-3 procent.

For at styrke indsatsen og mindske CO₂-udledningen bør der ske en større harmonisering af affaldssystemet. Der bør indføres fælles sorteringskriterier i hele Danmark. Hos borgerne, på arbejdspladser og i det offentlige rum. Emballage bør mærkes med piktogrammer, så man kan se på varen, hvilken spand den skal sorteres i som affald. Det vil øge sorteringen og mængderne til genanvendelse og sikre bedre kvalitet og derved CO₂-reduktioner. Systemet tænkes sammen med det kommende producentansvar.

For at fremme en klogere affalds- og ressourcehåndtering anbefaler KL:

26. At virksomhederne gives frit valg til at få indsamlet erhvervsaffald via kommunale indsamlingsordninger, der ofte er billigere og nemmere at anvende for mindre virksomheder. Det er vigtigt at gøre det nemt for alle virksomheder at få indsamlet og sorteret affald, hvis genanvendelsen skal styrkes og CO₂-udledningen nedbringes.
27. At regeringen, sammen med kommuner og producenter, etablerer en kommunikationsplatform til støtte for et harmoniseret affaldssystem og det udvidede producentansvar med sigte på større og ensartede fraktioner til genanvendelse. Staten bør sikre finansiering af etableringen.
28. At data for affald og cirkulær økonomi samles i en tidssvarende digital løsning. Der udvikles en fælles metode til analyse af materialestrømme, som kan give overblik over betydende strømme og mønstre af produktion og forbrug - og medvirke til at identificere potentialer og tab i genanvendelsen.
29. At staten og KL indgår partnerskabsaftale om affald, ressourcer og cirkulær økonomi for perioden 2020-26 som led i den kommende nationale affaldsplan.

TEMA 6 /

REDSKABER TIL AT FREMME CO₂-REDUKTIONER I VIRKSOMHEDERNE

Danske virksomheder er generelt langt i indsatsen for at reducere CO₂. Faktisk er beskæftigelsen inden for grønne varer og tjenester rekordhøj i Danmark. Men noget tyder på, at de små og mellemstore virksomheder, som udgør over 95 pct. af alle virksomheder i Danmark, halter efter.

En lang række kommuner har indgået partnerskaber med lokale virksomheder på klimaområdet. Det handler om alt fra fælles forsknings- og udviklingsprojekter til "symbiosesamarbejder", hvor virksomheders vand og materialer recirkuleres til andre virksomheder med forsyningerne som bindeled. Kommunerne kan, i partnerskab med virksomhederne selv, drive omstillingen langt. Men den løbende kontakt, som kommunen har via tilsyn, i den lokale erhvervsfremme og i beskæftigelsesindsatsen, kan være løftestang for endnu flere reduktioner.

Kommunerne kan desuden være markedsmodner for cirkulære og klimarelaterede løsninger, der enten indkøbes til eller udvikles tæt på den kommunale virksomhed. Det kan fastholde danske arbejdspladser og videreudvikle virksomhedernes konkurrencefordel, så kommunerne kan medvirke til at styrke virksomhedernes eksportmuligheder på området. Derfor er erhvervspolitikken også et centralt element i at løse klimaudfordringerne.

Hvis virksomhederne skal styrkes yderligere i deres omstilling til et lavere CO₂-aftryk, er der herudover brug for at få investeret i forskning, der kan skabe de næste nye teknologier, metoder og systemer og for at bygge bro mellem idéerne, laboratoriet og markedet. Særligt små og mellemstore virksomheder kan få gavn af at teste og afprøve løsninger i samspil med fx den kommunale forsyningssektor, før produkter sendes på markedet.

For at fremme CO₂-reduktioner i virksomhederne anbefaler KL:

30. At kommunerne får rammer og ressourcer til at udvide miljø- og affaldstilsyn og vejledning, med det formål at fremme cirkulær økonomi, og dermed CO₂-reduktioner, hos virksomhederne.

31. At der afsættes erhvervsfremmemidler til partnerskaber om CO₂-reduktioner på tværs af den offentlige og private sektor.
32. At staten sikrer, at man aktivt benytter den nye klyngestruktur til at få ny viden og forskning inden for CO₂-reduktion ud til virksomheder i hele landet.
33. At man giver kommuner mulighed for at etablere regulatoriske testzoner, hvor virksomheder i samarbejde med offentlige myndigheder og forsyningsselskaber kan afprøve og teste CO₂-reducerende løsninger og systemer i stor skala og i virkelige bymiljøer.
34. At staten bringer kommunernes lokale erfaringer med konkret dansk klimaforvaltning og løsninger i praksis i spil gennem klimaambassader og som løftestang for eksport og CO₂-reduktion i resten af verden, og at kommunernes involvering holdes omkostningsneutral.
35. At der i prioritering af de nationale forskningsmidler stilles krav til omfanget af praksisnær forskning og midler til at understøtte test og demonstration af virksomhedernes klimaløsninger.
36. At reglerne for de nuværende Udviklings- og Demonstrationsprogrammer justeres, så kommunerne kan deltage på lige vilkår med private virksomheder.
37. At der skabes mulighed for, at kommunerne kan oprette klimafonde, hvor lokale virksomheder kan klimakompensere ved at støtte CO₂-reduktion i kommunens egen geografi fremfor i udlandet.

TEMA 7 /

BINDING AF CO₂ VED SKOVREJSNING OG UDYRKEDE ÅDALE

CO₂ bindes i blade, rødder og vedmasse i træer. Vådområder er med til at sørge for, at der ikke sker CO₂-udledning fra muld- og tørvelag ved udtørring. Etablering af skove og vådområder er derfor effektive instrumenter til at reducere CO₂.

Kommunerne kan som myndighed planlægge for eller give tilladelse til parker, skove, søer eller vådområder. Kommunerne kan også etablere skove og vådområder på egne arealer. Ud over at reducere CO₂ er skove og vådområder med til at mindske udvaskningen af næringsstoffer, kvælstof og fosfor til vores fjorde. Skove og vådområder giver samtidig bedre friluftsmuligheder og dermed en styrket landdistriktsudvikling.

Det er dog en svær opgave for samfundet og kommunerne at tilvejebringe jordarealer nok til skove og vådområder. Derfor er jordfordeling et afgørende redskab. Ved jordfordeling kan gamle og nye ejere bytte, købe og sælge jord. Dermed skabes der muligheder for at påvirke arealanvendelse fx ved tinglysning og sammenlægning af arealer.

Et nyt instrument til at reducere CO₂ fra forsyningsselskaber er muligheden for CO₂-fangst. Det er en metode, som FN's klimapanel har peget på, men som endnu er meget omkostningstung.

Anbefalingen om etablering af en uafhængig ekstern fond for multifunktionel jordfordeling er allerede nævnt under temaet vedvarende energi, men gælder også her. Der bør afsættes økonomiske ressourcer både til den indledende facilitering af lodsejere - og udtagning af landbrugsjord, fx ved helhedsplaner for ådale.

For at øge mulighederne for skovrejsning og anlæg af vådområder anbefaler KL:

38. At staten etablerer en uafhængig ekstern fond for multifunktionel jordfordeling.
39. At staten, private og kommuner fremover ligestilles ved statslig finansiering af skovrejsning. Både i økonomiske rettigheder og pligter fx ift. færdslen i skoven.
40. At skovrejsning fremover også finansieres ved EU-midler og ikke kun ved nationale midler. På den måde sikres der en økonomisk gearing af midlerne, så Danmark kan rejse langt mere skov for de samme nationale midler.

Omlægning af jord kan skabe rum til klimaindsats og lokal udvikling

Land og jord er en kostbar og knap ressource i Danmark. Hvis vores arealer skal kunne gøre en forskel i klimaindsatsen, skal vi derfor udnytte hver eneste hektar.

Jammerbugt Kommune er en af tre kommuner, som har deltaget i pilotprojektet "Det åbne land som dobbelt ressource". I projektet har kommunen sammen med lodsejere og relevante organisationer omlagt 100 hektar jord. Omlægningen understøtter anvendelsen og udviklingen af landskabet og lokalområdet og sikrer på én gang rum til klimaindsatser, et rent miljø, sammenhængende natur og attraktive landskaber til boliger og fritidsinteresser. Metoden kaldes også "multifunktionel jordfordeling", fordi jorden omlægges med sigte på at tilgodese flere hensyn samtidig.

Jammerbugt Kommune vil gerne bygge videre på erfaringerne fra projektet i deres kommende klimahandlingsplan og den kommende kommuneplan. Multifunktionel jordfordeling er et godt værktøj til at opnå CO₂-reduktion, fordi det giver mulighed for udtagning af arealer til kulstofbinding, skovrejsning og placering af vedvarende energianlæg. Samtidig skabes en mere hensigtsmæssig fordeling af landbrugsjorden og plads til naturgenopretning.

Men ud over et godt og tæt samarbejde mellem de mange forskellige aktører, er der behov for finansiering. Kommunerne har ikke mulighed for at opkøbe og facilitere jordfordeling i stor skala. Med en uafhængig statslig jord- og klimafond i ryggen kan der åbnes op for, at flere arealer tages ud af landbrugsdriften og dermed anvendes til klimaformål og CO₂-reduktion.

TEMA 8 /

DIGITALISERING OG NY TEKNOLOGI

Digitalisering, automatisering og nye teknologier rummer meget stort potentiale for at levere løsninger til et lavemissionssamfund. FN kårede i 2018 Danmark som verdensførende i digitalisering af den offentlige sektor. Kommunerne er langt i digitaliseringen og har i høj grad været med til at sikre Danmark verdensrekorden. Næste skridt er at sikre, at digitaliseringen bliver løftestang for en bæredygtig og fremtidssikret offentlig sektor på en sikker og forsvarlig måde.

Med ny teknologi og digitalisering kan vi på helt nye måder afbøde klimaaftrykket ved systematisk at indtænke smart teknologi i løsninger, planlægning og investeringer. Det gælder bl.a. alle de initiativer, der kan samles under betegnelsen "smart city", som kan monitorere og styre alt fra lys og varme til trafikflow og spildevand for en mere effektiv og bæredygtig drift. Øget brug af digitale og virtuelle løsninger kan også reducere behovet for f.eks. transport, materialeforbrug m.v. Her kan klimahensyn og god økonomi ofte gå hånd i hånd.

Med den hastige teknologiske udvikling følger imidlertid også et stort og stadigt stigende forbrug af forskellige it-produkter og devices, som sætter et betydeligt miljø- og klimamæssigt aftryk i produktion, anvendelse og afskaffelse. Det er derfor nærliggende, at hensyn til udstyrets energiforbrug, levetid, vedligehold og genbrugelighed også kan indgå i anskaffelsen. At indarbejde den type

hensyn, når der samtidig indkøbes under hensyntagen til fx funktionalitet, driftsstabilitet m.v., er en mere kompliceret måde at udbyde på og potentielt forbundet med høje transaktionsomkostninger, hvis ikke det kan gøres efter ensartede standarder. Og det gælder ikke alene for IT-produkter og devices, men også for lagring af data, hvor klimaaftrykket fra de store datacentre allerede i dag overstiger klimaaftrykket fra flytrafikken.

Kommunerne er arbejdsgiver for cirka 500.000 medarbejdere, der på deres arbejdspladser alle anvender it-udstyr. Af samme grund står kommunerne også for en anseelig del af det samlede offentlige it-indkøb hver år og har dermed en indkøbsmuskel, der kan anvendes til at modne et marked, hvor flere klimahensyn indarbejdes i produkter og lagring af data. Afklaring af fælles krav og standarder styrker også muligheden for konkurrence og samarbejde på tværs af kommunerne og med andre aktører.

For at understøtte koblingen mellem klima og digitalisering og ny teknologi anbefaler KL:

41. At den offentlige sektor får mulighed for at tage en række klimamæssige hensyn, når der indkøbes IT.
42. At regeringen vil medvirke til, at klimadagsordenen indarbejdes i det fremtidige fællesoffentlige digitale samarbejde efter 2020.

TEMA 9 /

BEDRE MULIGHEDER FOR KLIMAVENLIGE INDKØB OG UDBUD

I Aftalen om kommunernes økonomi for 2020 er der fokus på, hvordan den offentlige sektors indkøb kan understøtte en værdiskabende og grøn omstilling med henvisning til CO₂-reduktionsmålet. Kommunerne indkøber samlet set varer og tjenesteydelser for knap 100 mia. årligt, og kommunernes tilrettelæggelse af udbud og indkøb kan derfor også have en klimapåvirkning. Af samme grund er der behov for generelle redskaber, som kan gøre det nemt at efterspørge og købe klimavenligt.

Mange kommuner stiller allerede krav i udbud og indkøb, fx i form af miljøcertificeringer eller øget genanvendelse med henblik på CO₂-reduktion. Men de klimavenlige valg skal balanceres inden for den lokalpolitiske økonomiske ramme.

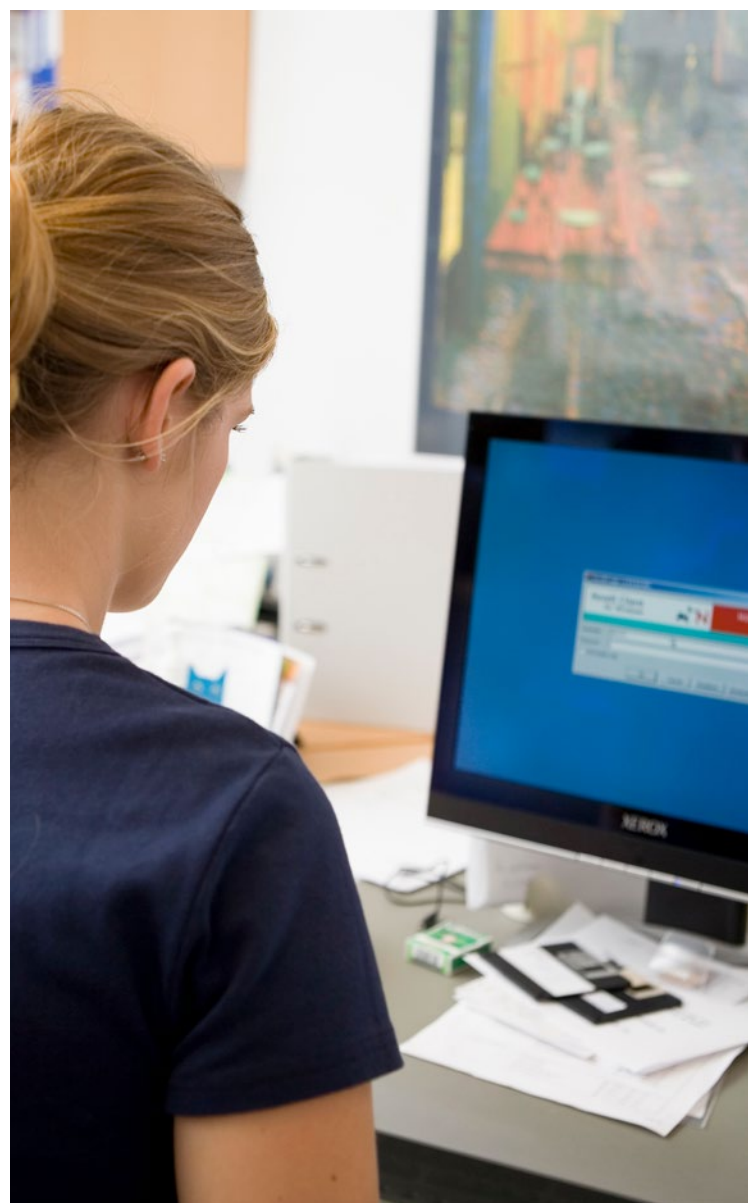
De største barrierer i forhold til dette er viden og klarhed om, hvad CO₂-reducerende tiltag koster, hvilke indsatser der er mest effektive, og hvordan man kan beregne og sammenligne CO₂-udledningen mellem varegrupper og tjenester i forhold til at opnå den største effekt.

Vejledninger, beregningsmodeller, best practice og værktøjer til klimavenlige udbud og indkøb vil understøtte denne udvikling.

For at understøtte kommunernes mulighed for at købe mere klimavenligt anbefaler KL:

43. At der i et samarbejde mellem alle relevante aktører på tværs af den offentlige sektor udarbejdes vejledninger om det optimale klimavalg, som kommunerne kan lade sig guide og inspirere af, når der lokalt skal findes svar på de grønne og bæredygtige ambitioner inden for den lokalpolitiske økonomiske ramme.
44. At der med bidrag fra alle relevante aktører udarbejdes CO₂-beregnsmodeller for offentlige indkøb, som kan gøre kommunerne i stand til at identificere og samtidig prioritere potentialer inden for CO₂-reduktion og omkostninger forbundet hermed.
45. At kommunernes adgang til at stille krav til leverandørers virksomhedsprofil skal styrkes. Udbudsloven giver mulighed for at stille miljøkrav til kontraktens genstand, men ikke til selve leverandørers adfærd og miljøprofil, reguleret ved udbudsdirekti-

vet. Kommuner kan finde hjemmel i at stille CO₂-krav til processen omkring kontraktens genstand gennem kommunalfullmagten, så længe virksomheden agerer inden for kommunegrænsen. En klimalov kan styrke denne hjemmel, men også udbudsdirektivet bør justeres, så offentlige indkøbere kan stille krav til hele virksomhedens adfærd.

TEMA 10 / FÆLLES METODE TIL MÅLING AF KOMMUNERNES CO₂-REDUKTION

Kommunerne har taget det lokale klimalederskab på sig. Hovedparten af kommunerne har allerede sat ambitiøse klimamål for reduktionen af CO₂-udledning. Klimamålene er i mange kommuner ikke alene knyttet til kommunens egne aktiviteter, men favner hele kommunens geografiske område, herunder også forsyningssektorens og virksomhedernes udledninger og den CO₂-udledning, der er knyttet til borgernes adfærd.

En helt grundlæggende forudsætning for, at borgerne og det lokale politiske lederskab kan se effekten af de lokale indsatser, er, at udledningerne af CO₂ kan måles og opgøres på kommunalt niveau.

Mange kommuner måler allerede i dag, men på flere forskellige måder. For at kunne sammenligne indsatser, videndele og arbejde på tværs er det nødvendigt at etablere en fælles målemetode.

Energi- og CO₂-regnskabet under staten tilbyder allerede en sådan central, fælles løsning, der bør videreudvikles, så den kan blive et godt redskab for alle kommuner.

For at kunne måle den kommunale CO₂-reduktion på den samme måde anbefaler KL:

46. At Energi- og CO₂-regnskabet forankres permanent i staten, og at der sikres drifts- og udviklingsmidler til værktøjet også efter den nuværende udviklingsperiode, så værktøjet bliver det officielle statslige tilbud til kommunerne.
47. At det fra statslig side sikres, at valide og opdaterede data stilles til rådighed for Energi- og CO₂-regnskabet.
48. At Energi- og CO₂-regnskabet på sigt udbygges med såvel mulighed for opgørelse af udledning fra kommunens egen virksomhed som muligheden for scenarie- eller potentialemodeller på kommuneniveau.

Et ensartet måleværktøj for alle kommuner

Høje-Taastrup Kommune har store ambitioner på klimaområdet og arbejder på, at kommunen skal være fossilfri i 2050. Kommunen er godt på vej, men målsætningen kræver fortsat fokus og prioritering. Derfor tager man i kommunen snart fat på at udarbejde en ny klimaplan frem mod 2030.

Efter næsten ti års dedikeret klimaarbejde i kommunen er lavthængende frugter høstet. Fremad er der mange virkemidler og metoder, der skal tages i brug for at komme det næste stykke ad vejen med CO₂-reduktioner. Derfor er Høje-Taastrup med i projektet DK2020, hvor 20 danske kommuner har besluttet at gå i fodsporene på megabyerne i C40-netværket og lave forpligtende klimaplaner, der lever op til Parisaftalens ambitiøse målsætninger om at begrænse den globale opvarmning. En grundlæggende forudsætning for arbejdet er, at kommunen kan opgøre og måle effekten af de indsatser, der sættes i søen i kommunens egen geografi.

I dag findes der forskellige værktøjer og metoder til at opgøre CO₂-udledningen på kommunalt niveau. Det betyder, at kommunernes CO₂-regnskaber ikke er sammenlignelige på tværs, bl.a. fordi datakilder såvel som metoder divergerer. I Høje-Taastrup så man gerne, at alle kommuner gjorde brug af samme målemetode, så der er mulighed for at sammenligne udledninger og reduktioner på tværs. Med et fælles værktøj er der også bedre rum for videreudvikling, så man fx på sigt kan beregne scenarier for forskellige klimaindsatser.

Energistyrelsen stiller allerede i dag værktøjet Energi- og CO₂-regnskabet til rådighed for kommunernes arbejde med klimaplaner. Det er det eneste nationale måleredskab, som alle kommuner har adgang til. Energi- og CO₂-regnskabet har dog visse udfordringer. De seneste data i regnskabet er ikke opdateret og fanger ikke effekterne af de reduktionstiltag, man i Høje-Taastrup har gennemført i den nuværende femårsplan. Når Høje-Taastrup Kommune næste år påbegynder arbejdet med en ny klimaplan, bliver de derfor nødt til at indhente supplerende beregninger.

Nu er 35 kommuner gået ind i et 2-årigt udviklingsprojekt, der skal komme udfordringerne til livs. Det gør man, fordi der i kommunerne er et udtalt ønske om, at Energi- og CO₂-regnskabet når et niveau, hvor det for alvor bliver attraktivt for kommuner i hele landet.

I Høje-Taastrup Kommune håber man på, at arbejdet leder frem til, at man i fremtiden kan hente udledningsdata ét samlet sted. Det vil kræve, at der sikres en stærk statslig forankring af Energi- og CO₂-regnskabet og permanente ressourcer til drift og videreudvikling af værktøjet, samt at data leveres med en langt kortere indberetningstid.

KL
Weidekampsgade 10
2300 København S
Tlf. 3370 3370
kl@kl.dk
www.kl.dk
 [@kommunerne](https://twitter.com/kommunerne)
 facebook.com/kommunerne

Produktionsnr. 830566

2.3

Tværkommunale samarbejder om klima

KL

› KL
› JANUAR 2020

VAND FRA ALLE SIDER

KLIMATILPASNING FOR FREMTIDEN

VAND FRA ALLE SIDER

Klimatilpasning for fremtiden

© KL

1. udgave, 1. oplag 2019

Produktion: KL's Trykkeri

Design: e-Types

Tryk: KL's Trykkeri

Foto:

Forside og side 4: Lars Kaalund, KL

Side 8: Søren Brandt, Herning Kommune

Side 11: Colourbox

Side 12: Steffen Stamp, Realdania

Side 13: Nete Herskind, KL

Side 15: Roskilde Kommune

KL

Weidekampsgade 10

2300 København S

Tlf. 3370 3370

kl@kl.dk

www.kl.dk

 @kommunerne

 facebook.com/kommunerne

Produktionsnr. 830565

INDHOLD

INDHOLD	3
KLIMATILPASNING FOR FREMTIDEN	5
ET SAMMENHÆNGENDE REGELGRUNDLAG	6
EN VIFTE AF FINANSIERINGSMULIGHEDER	9
BESKYTTE ELLER FLYTTE – HVEM BETALER?	13
INFORMATION OG ADMINISTRATIVE LETTELSESR	14

KLIMATILPASNING FOR FREMTIDEN

VAND FRA ALLE SIDER

Klimaforandringerne er her allerede. Det er ikke kun noget, der truer i horisonten. Når vandet vælter ind alle steder fra, forandrer det vores land og levevis og medfører store tab – både økonomisk og menneskeligt. Andre steder i verden rammes af tørke og ødelæggende orkaner. I Danmark er det i særlig grad nedbør og stigende havspejl, der oversvømmer os. Det er den udfordring, vi adresserer i dette udspil.

KL støtter visionerne for en udledningsfri fremtid. Vi mener, at Danmark skal tage lederskab for den grønne omstilling og gå forrest på alle parametre. Kommunerne er i front og bidrager aktivt til arbejdet. Forebyggelse er vigtigt og rigtigt.

Allerede nu påvirker klimaforandringerne både borgere og kommuner direkte. Voldsomme skybrud, stigende grundvandsspejl og talrige oversvømmelser sætter både borgere og kommuner under pres. Der er akut behov for, at vi får sat skub i den nødvendige og rigtige klimatilpasning, så vi kan forebygge personlige og samfundsmæssige tab.

Ansvar for klimatilpasning er klart. Den enkelte lodsejer skal sikre sin grund og værdier, ansvaret er entydigt placeret hos lodsejeren, men ofte skal løsningen findes i fællesskab med andre. Det gælder uanset om lodsejeren er privatperson eller offentlig myndighed. Det er kun rimeligt, at regningen betales af de, der har gavn af investeringen.

Men reglerne er komplicerede, og det er dyrt at beskytte sig mod vandet. Borgerne har ikke nødvendigvis økonomien og forudsætningerne for at kunne løfte en så omfattende opgave, som klimatilpasning er. Det betyder, at vigtige projekter falder til jorden.

Vi kender de udsatte steder. Vi kender også de rigtige løsninger. Kommunerne kan og skal ikke finansiere løsningerne, men vi kan hjælpe med at facilitere processerne, vejlede borgerne og arbejde for bedre finansieringsmuligheder.

Det kræver, at rammerne og redskaberne bliver bedre og nemmere at gennemskue.

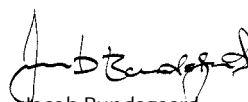
Med dette udspil vil KL præsentere en række løsningsforslag, som afsæt for konkret handling i samarbejde med Folketinget, borgerne, kommunerne, forsyningselskaberne, erhvervslivet og kreditinstitutterne.

Der er brug for

1. Et sammenhængende regelgrundlag uanset hvor vandet kommer fra.
2. En vifte af finansieringsmuligheder, der både retter sig mod de mindre lokale projekter og de store projekter af national interesse.
3. Klar kommunikation om ret og pligt for borgere og myndigheder samt en effektiv klagebehandling.

Udspillet indeholder en række problemstillinger og løsningsforslag, som KL mener kan ruste Danmark bedre til at håndtere klimaforandringerne - både nuværende og kommende. Med udspillet vil vi gerne invitere til dialog med alle, der deler ambitionen om at skabe de nødvendige rammer og forståelse for, at klimatilpasningen skal op i tempo, så vi kan beskytte vores fælles værdier.

Med venlig hilsen

Jacob Bundsgaard
Formand for KL

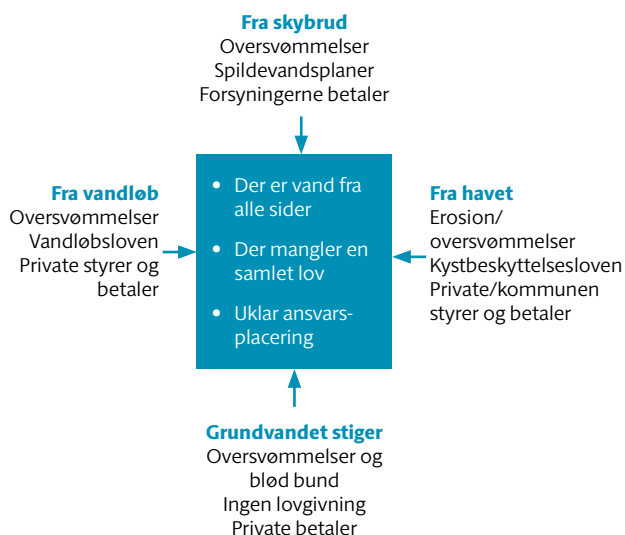
Kristian Wendelboe
Administrerende direktør for KL

ET SAMMENHÆNGENDE REGELGRUNDLAG

Klimatilpasning er kompleks med mange begreber og processer. Det skyldes, at der er mange love og regler, der er mange aktører og endelig er økonomien uoverskuelig eller ukendt for de fleste. Det leder til frustrationer, misforståelser, manglende forventningsafstemning og passivitet.

Klimatilpasning drejer sig om at tilpasse sig kysterosion, oversvømmelser fra baglandet, stigende grundvand eller skybrud. Det kræver forskellige tekniske løsninger afhængigt af, hvor vandet kommer fra. Det betyder også, at der er forskel på hvilken lovgivning, der skal anvendes og hvem, der skal bidrage, når projektet skal gennemføres. Af nedenstående figur fremgår de forskellige scenarier i oversigtsform.

> **Figur 1: Kilde til klimahændelse, lovgivning og betaling**

Der er tale om kompleks lovgivning, hvor hver lov er tilpasset sit virkefelt. KL efterspørger ikke én samlet lov, men lovgivningen skal hænge meget bedre sammen og være gennemskuelig. En forenkling af lovgivningen kræver, at Folketinget tager initiativ til diskussionen og systematisk gennemgang af lovgivningen, så den bliver mere sammenhængende.

Der skal være en sammenhæng mellem den lovgivning, der beskriver og bestiller en løsning og den særlovgivning, som skal sikre udførelsen.

Initiativpligt og ansvarsfordeling mellem borger, kommuner og staten skal være mere tydelig.

Virkemidler, der har vist sig effektive i en lov til fremme af klimatilpasning, skal indføres i anden lovgivning.

I dag er det ikke ubetinget klart, hvem der er forpligtet til at gøre hvad, når det handler om klimatilpasning. Det skyldes bl.a. at f.eks. planlovens bestemmelser kan give anledning til misforståelser ift. hvor langt den kommunale opgave går, og hvornår det er de private, der skal tage initiativ.

Det skal stå helt klart hvornår og i hvilket omfang borgerne forventes selv at tage initiativ, og hvornår og i hvilket omfang kommunerne eller staten kan eller skal tage initiativ alene eller sammen med borgerne

Der er i dele af lovgivningen virkemidler, som har vist deres duellighed og som med fordel kan overføres til anden lovgivning. Det kan bidrage til øget sammenhæng og genkendelighed.

Der er behov for sammenhængende løsninger. Derfor er det nødvendigt med en gennemgang og ændringer af den samlede lovgivning med dette for øje. Ekspertudvalgets arbejde i forbindelse med vandløbsloven viste, at der i forhold til oversvømmelser fra vandløb er områder, hvor der er behov for helhedsorienteret planlægning. Det gælder ikke kun for vandløb men for alle typer af klimatilpasning og samspillet mellem dem.

En mere virkningsfuld og tydelig lovgivning er kun mulig, hvis Folketinget tager initiativ til at sikre en sammenhængende lovgivning.

“ Det er borgernes ansvar. Med de rette rammevilkår kan stat, kommuner og vandselskaber tage flere initiativer og hjælpe borgerne.

Der er behov for lovgivning for indsatsen mod de problemer, stigende grundvand giver for borgerne og infrastrukturen.

Flere steder i landet er grundvandet steget med en til to meter. Lods-ejerne forventer normalt at have grundvandet et godt stykke under overfladen, men pludselig står marker, haver og kældre under vand.

Problemerne er de samme, uanset om vandet blot er almindeligt overskudsvand, der er kommet fra oven, eller om det er stigende grundvand, der kan give alvorlige problemer fremover. I dag er der ingen lovgivning, der retter sig mod dette problem. Derfor er rollerne uklare. Set fra et samfundsmæssigt perspektiv risikerer store investeringer at være fejlanbragte; eksempelvis nye udstykninger eller veje som anlægges uden sikring mod stigende grundvand.

“ Vi ”drukner” nedenfra, grundvandet nærmer sig overfladen. Men der er ingen regler, der placerer ansvaret for en løsning.

Der er behov for et nationalt klimascenarie som grundlag for kommunernes og borgernes planlægning og prioritering.

Problemstillinger relateret til vand som ekstreme vejrphænomener og fejlslagen klimatilpasning betegnes af World Economic Forum som den ultimative systemudfordring, fordi vand understøtter al økonomisk vækst på tværs af sektorer, samtidig med at vand forvaltes fragmenteret indenfor de forskellige sektorer. Det øger risikoen for nedbrud af service og underinvestering i kritisk infrastruktur.

Til at understøtte kommunernes arbejde med klimasikringsplaner etc. stillede staten i aftalen om den kommunale og regionale økonomi for 2013 et samarbejde om klimatilpasningsindsatsen i udsigt. Ifølge en undersøgelse blandt udvalgsformænd i kommunerne er staten imidlertid fortsat fraværende, både når det gælder strategi og finansiering.

KL foreslår derfor, at staten udarbejder et nationalt klimascenarie, som kommuner og borgere lokalt kan lægge til grund for lokale

klimatilpasningsprojekter. Klimascenariet bør opdateres løbende på grundlag af nyeste dokumenterede viden, til støtte for f.eks. beslutning om, hvorvidt et projekt skal matche en 20, 50 eller måske en 100-årshændelse. Et klimascenarie vil med andre ord kunne kvalificere investeringsbeslutningerne, så risikoen for enten under- eller overinvestering reduceres.

Modeller for partsfordeling efter nytteprincippet skal være mere klare og brugbare end de er i dag.

Nytteprincippet skal fastholdes. Det betyder, at dem, der får størst nytte af et klimatilpasningsprojekt, fordi de ligger mest udsat og/eller har de største værdier at beskytte, skal bidrage mest til projektets gennemførelse.

Nytteprincippet er forholdsvis enkelt, når problemer og løsninger ligger på samme mere eller mindre afgrænsede arealer. Det kan f.eks. være et dige foran grunde, som skal beskyttes mod havet.

I mange tilfælde er nytteprincippet dog meget vanskeligt at omsætte i en finansieringsmodel i det konkrete projekt. Det gælder særligt i situationer, hvor eksempelvis et dige eller en sluse skal placeres langt fra de områder, der skal beskyttes.

I et stort vandløbsopland kan problemet ligge i kystbyen, der oversvømmes af vand fra arealer, der ligger længere oppe ad vandløbet. Løsningen er at holde vandet tilbage, før det når byen. Men de parter, der skal tage initiativ og måske betale for løsningen, får ikke selv direkte nytte. Og de, der har problemet nede i byen, kan have svært ved at handle, da løsningen ligger på arealer, som andre ejer.

Det er i visse tilfælde muligt at bede kommunen starte et projekt i vandløbet, en såkaldt reguleringssag. Erfaringen viser dog, at det er vanskeligt at bruge denne mulighed. Det er svært for borgerne at tage initiativ til en fælles løsning, endsige finde en fordelingsnøgle, hvor både borgere, der får nytte af et projekt, og borgere på arealer, hvor problemet opstår, bidrager til løsningen.

Udfordringen er derfor for det første at få gjort det klart for alle borgerne, at de har fælles nytte af et projekt og derfor skal være med til at betale. For det andet er der behov for klare og faste modeller, som kan bruges ved fordeling af udgifterne mellem de, der får nytte af projektet.

Det bør undersøges om de beføjelser til bidragsfordeling, som kommunerne har efter vejloven eller anden lovgivning helt eller delvist kan lægges til grund for en mere klar og anvendelig model for bidragsfordeling i sager om klimatilpasning

> Case: Tætte rør giver vand i kælderen

Efteråret 2019 var det vådeste i hele den periode, hvor DMI har målt nedbør i Danmark. Det vil med sikkerhed få grundvandet til at stige. Mange husejere og boligselskaber vil få problemer med fugt i kælderen, og veje og dæmninger risikere at bryde sammen. Stigende grundvand kan være et problem over hele landet, og det rammer store områder på samme tid.

Midt på den jyske hede, lidt nord for Herning, ligger byen Sunds, hvor der bor godt 4000 mennesker. Selvom man ikke kan se det, så står grundvandet højt i det meste af Sunds. Og så har vi balladen, fordi separering af kloaknettet med nye tætte ledninger, vil give en øget risiko for at grundvandet vil stige og dermed vand i kældre og skader på infrastruktur.

I Sunds mener kommunen og vandselskabet, at den bedste løsning vil være, at der etableres et drænrør sammen med den eksisterende kloak. I dag ligger ansvaret for løsningen hos den enkelte borger. Det kræver, at de berørte borgere går sammen i et drænlag for at betale for en løsning. Det er nemlig en stort set umulig opgave for borgerne at koordinere og gennemføre så stort og teknisk kompliceret et projekt.

Når kloaknettet separeres, efterlades borgerne med et problem, som de ikke vil være i stand til at løse. Selvom kommunen og vandselskab gerne vil hjælpe, må de ikke med den nuværende lovgivning. Juridisk er det nemlig alene grundejeren, der har ansvaret for at løse problemerne med et stigende grundvandsspejl. Vandselskabet har med den nuværende lovgivning kun ansvaret for bortledning af spildevand og overfladevand.

Uden den rigtige lovgivning kan kommuner og vandselskaber ikke arbejde med projekter, der har til formål at sænke og bortlede grundvandet. KL ønsker en lovgivning, der fastlægger, at kommuner og vandselskaber skal spille en aktiv rolle i løsningen af dette problem. KL ønsker også, at der skal ses nærmere på, hvordan udgifterne skal fordeles på de, der har nytte af projekterne.

Så indtil videre står borgerne i Sunds, vandselskabet og kommunen med et problem, fordi det ikke er praktisk muligt at håndtere det terrænnære grundvand i byområderne i dag.

EN VIFTE AF FINANSIERINGSMULIGHEDER

Et klimatilpasningsprojekt vil have værdi for de mennesker, der umiddelbart bliver bedre beskyttet mod klimahændelser. Men det har også værdi for resten af samfundet i form af mobilitet, omsættelighed, bosætning i alle dele af landet, bevarelse af beboelige områder og afsmittende effekter på de omkringliggende områder, der også kan blive bedre beskyttet.

Natur, miljø, beredskab og planlægning er offentlige opgaver, hvor kommunerne har et sammenhængende ansvar for de borgernære opgaver. Det vil derfor give god mening, at kommunerne også får et større ansvar for at bidrage til øget samfundsnytte og samfundsøkonomi forbundet med klimatilpasning med de rigtige løsninger på de rigtige steder.

Et skøn er, at der er behov for at klimatilpasse for mindst 50-75 mia. kroner de næste 20-30 år. I en rapport udarbejdet for Realdania i 2017 konkluderes det, at "de samlede skadesomkostninger udgør i nettonutidsværdi 93 mia. dkk for de 48 byer [på 100 år – red.] og varierer betydeligt for de undersøgte byer." Det er store skader. Kunne man anvende pengene til forebyggelse, vil meget være vundet.

Det er som nævnt helt afgørende, at alle lodsejere kan og skal være med til at klimatilpasse. Erfaringen viser imidlertid, at ikke alle kan eller har vanskeligt ved at bidrage, og at for mange initiativer af den grund går i stå. Alle redskaber skal derfor bringes i spil for at sikre sammenhængskraften, så også økonomisk vanskeligt stillede borgere kan sikres mulighed for langfristet finansiering eller tilskud. Samme løsning passer ikke til alle projekter eller alle deltagere. Derfor er det vigtigt, at vi får skabt en vifte af finansieringsmuligheder, så alle får mulighed for at være med.

Kommunernes andel af klimatilpasningsprojekter skal fritages fra anlægsloftet.

Klimatilpasning, der har til formål enten at beskytte kommunernes egne ejendomme, infrastruktur og værdier eller at tilbageholde vand, der stammer fra kommunernes arealer, kan finansieres af

kommunerne selv. En reel barriere for, at kommunerne selv kan bidrage til tilbageholdelse eller afledning af vandmængderne, er dog, at projekterne er omfattet af anlægsloftet. Dermed kommer den langsigtede, men nødvendige, klimatilpasning i konkurrence med de mere borgernære, nødvendige investeringer i f.eks. renovering af folkeskoler og opførelse af daginstitutioner. Med stigende behov for klimasikring risikerer andre afgørende anlægsprojekter at blive skrinlagt, eller at nødvendige klimasikringsprojekter udskydes. Kommunernes udgifter til klimasikring af egne værdier bør derfor holdes uden for loftet over kommunernes anlægsudgifter.

Forsyningsselskabernes mulighed for fuld finansiering af klimatilpasningsprojekter skal genindføres.

Før 2013 finansierede kommunerne selv fuldt ud kommunale klimatilpasningsprojekter. I 2013 blev der indført mulighed for, at spildevandsselskaberne kunne finansiere 75 pct. i klimatilpasningsprojekter indenfor selskabernes naturlige ansvarsområde samtidig med, at man indførte en midlertidig ordning, som indebar, at selskaberne i perioden 2013-2016 kunne finansiere op til 100 pct. Kommunerne bidrog bl.a. med planlægning, men det var spildevandsselskaberne, der effektuerede projekterne og dækkede omkostningerne over taksterne. Tanken bag ordningen er, at det rent geografisk ofte er de samme forbrugere, der afleder spildevand, som har problemer med for meget vand i form af oversvømmelser.

Den mulighed blev ikke forlænget, selvom Miljøstyrelsens evaluering fra 2017 viste, at de alternative klimaprojekter på terræn, hvor der afledes tag- og overfladevand, er markant billigere end de mere traditionelle løsninger, hvor der nedgraves rør og etableres underjordiske bassiner. Udgiften til overfladeløsninger udgør som tommelfingerregel kun op til 25 pct. af den alternative udgift. Det betyder, at spildevandsselskaberne i dag kun kan finansiere 75 pct. af de kommunale klimatilpasningsprojekter, og at kommunerne skal finde de resterende penge indenfor det normale budget. Det har reelt sat en bremse for projekterne.

Der er i det nuværende regelsæt mulighed for at fortsætte ordningerne, og det kræver blot, at der justeres på indtægtsrammen for spildevandsselskaberne.

Kommunerne har også mulighed for at påvirke prioriteringerne i de kommunalt ejede selskaber, hvor det vil være naturligt, at der i ejerstrategierne tages aktivt stilling til ansvar og medvirken til klimatilpasning

Det bør endvidere klarlægges, om forsyningsselskaberne også skal have mulighed for at deltage i indsatsen mod højtstående grund-

vand i de kloakerede områder. En medvirkende årsag til det stigende grundvand er paradoksalt nok, at moderne og tætte kloakrør ikke har den samme drænende effekt som gamle rør, hvor indsigning af grundvand bidrager til afvanding.

“ Der skal være klarere roller og arbejdsfordeling mellem vandselskaber og kommuner. Kommunerne er myndighed og kan bestille projekter. Vandselskaberne skal kunne udføre opgaven.

Staten skal oprette og sikre finansiering til en klimatilpasnings- og kystsikringsfond.

“ Udfordringerne fra havet er flere steder så store og truende, at der er behov for økonomisk hjælp fra en national kystfond.

KL foreslår at skærpe statens aktive indsats. Staten skal etablere en fond, som bidrager til finansiering. Projektstøtte bør tildeles ud fra et strategisk sigte f.eks. baseret på et nationalt klimascenarie.

En løsning inspireret af f.eks. bredbåndspuljen kunne være, at projekter tildeles støtte efter et pointsystem. Kriterierne kan f.eks. være, at borgerne selv går sammen og udarbejder projektet (evt. bistået af kommunen), samfundsøkonomi, nytteværdi eller graden af egenfinansiering i projektet. Desuden vil det være naturligt, at klimatilpasningsprojekter til sikring af samfundskritisk infrastruktur kan opnå støtte fra en sådan fond.

KL opfordrer derfor staten til at afsætte midler på finansloven, alternativt at indføre et præmietillæg på f.eks. forsikringsordninger, eller en kombination af de to muligheder, til en pulje, der kan medfinansiere klimatilpasning. Der kan f.eks. være tale om initiativer fra grupper af borgere evt. organiseret i lag, der ønsker at gennemføre en klimatilpasningsindsats.

Alle 98 kommuner har gennemført lokale risikokortlægninger og har udarbejdet lokale klimasikringsplaner. Men det er ikke kommunernes opgave at klimasikre. Gevinsterne ved klimatilpasning og dermed færre skader som følge af vandmasser tilfalder grundejere og forsikringsselskaber. Der kan, i lighed med stormflodspuljen, via forsikringsordningerne indføres et bidrag til medfinansiering til en klimatilpasningsfond, hvor pengene bruges til forebyggelse i stedet for genopbygning.

Forsikringsselskaberne er i dag ved lov forpligtet til at opkræve en afgift på hver brandforsikringspolice på i øjeblikket 30 kr. til stormflods- og oversvømmelsespuljen og 10 kr. pr. police til stormfaldspuljen. Det vil være nærliggende i denne ordning at indføre et bidrag til en klimasikringspulje.

Kystbeskyttelseslovens muligheder for finansiering gennem KommuneKredit skal indføres for klimatilpasning reguleret efter anden lovgivning.

Klimatilpasningsprojekter, der beskytter, ikke blot de direkte berørte borgere, men også har gunstige effekter på de omkringliggende områder, er en opgave, som også tjener et offentligt formål. Derfor har kommunen i kystbeskyttelsesloven en initiativret, selvom det er lodsejerne, der skal betale.

Hvis der ikke kan opnås enighed mellem de berørte lodsejere om en kystbeskyttelsesforanstaltning, kan kommunen afgøre, om der skal anlægges kystbeskyttelse, hvem der skal betale, og kommunen kan stille kommunal lånegaranti.

KommuneKredit kan låne ud til formål, hvor der i lovgivningen er hjemmel til, at kommunen kan varetage opgaven og kan låne til formålet. Det betyder, at slutriskoen for et projekt skal ligge hos kommunen, og derfor er det også afgørende, at det er en mulighed og ikke et krav, at der kan stilles kommunegaranti for et projekt.

Muligheden for, at et klimabeskyttelseslag kan opnå kommunal garantistillelse og dermed kan optage lån i KommuneKredit, afhænger i dag af, hvilken lovgivning beskyttelsen er omfattet af.

Låneadgangen bør kobles sammen med, at garanti for lån til klimabeskyttelse fritages fra lånerammen, sådan som det i dag er tilfældet med garanti stillet til projekter omfattet af kystbeskyttelsesloven.

KL ønsker med andre ord, at klimatilpasning, uanset hvilken form for oversvømmelse borgerne beskytter sig imod, bliver sidestillet med

reglerne i kystbeskyttelsesloven, så kommunerne kan tage initiativet og stille garanti, uden at det påvirker kommunens låneramme.

Udvidet adgang til realkreditfinansiering skal undersøges.

Nogle borgere har ikke økonomisk mulighed for at bidrage til klimasikringsprojekter og har ikke mulighed for yderligere belåning. Derfor kan de heller ikke sikre deres ejendom og dermed det pant, de har stillet overfor långiver. Det følger af lovgivningen, at kreditgiver skal have en risikobaseret tilgang. Men at klimabeskytte sin ejendom er principielt en bæredygtig indsats til sikring af ikke blot boligen, men også pantet.

Hvis en boligejer ønsker at klimabeskytte sin bolig, og dermed sikre pantet bedre, bør det undersøges, om der kan gives en udvidet låneadgang til en "bæredygtig klimainvestering". Lånegrænsen for sommerhuse er 75 pct. og for helårsboliger 80 pct., og det er ikke givet, at boligejerne har mulighed for tillægslån til klimatilpasningsprojekter.

Det bør udredes, om lånegrænsen i særlige tilfælde, f.eks. kystnær beliggenhed, kan forhøjes for klimatilpasningslån, da ejendommen alt andet lige må forvente at fastholde eller ligefrem stige i værdi, hvis den sikres mod ødelæggende klimahændelser.

“ Mere end halvdelen af de kommunale chefer vurderer, at den manglende finansiering er den primære årsag til, at private fælles klimaprojekter ikke gennemføres ”.

> Case: Når borgerne spænder ben for hinanden

Det så ellers så lovende ud i Kerteminde. En flok ildsjæle blandt borgerne tog initiativ til en sluse. Den skulle beskytte ejendommene midt i byen og Noret (lille fjord) mod oversvømmelser ved højvande og det samtidig blæser fra den forkerte retning.

Slusen ville koste 45 mio. kr., og RealDania var klar til at finansiere de 15 mio. kr. De sidste 30 mio. kroner skulle de berørte lodsejere betale med små månedlige beløb over de næste 30 år. Men så startede balladen.

Der er ca. 1000 berørte borgere. Mange af dem mener, at det er en samfundsopgave at klimabeskytte deres ejendomme. Deres argument er, at bare fordi de er uheldige at bo ned til vandet, så er det ikke dem, der alene er skyld i klimaforandringerne. Derfra tog modstanden fart.

De mest udsatte skulle betale mest. Men meget af modstanden kom fra grundejere, der lå længst væk og skulle betale mindst, fordi de slet ikke syntes, de havde et problem. Helt galt gik det, da borgerne i et sluselag selv skulle være bygherrer og stå for driften af slusen.

Kommunen ville gerne have taget opgaven på sig, men det var ikke muligt pga. anlægsloftet, som begrænser kommunens investeringer i veje, bygninger og i dette tilfælde en sluse.

Resultatet er blevet, at der ikke bliver bygget en sluse i denne omgang. Så borgerne i Kerteminde by må fortsat leve med udsigten til oversvømmelser, når der er højvande og blæser fra den forkerte retning.

KL ønsker, at klimatilpasningsprojekter friholdes fra anlægsloftet, så kommunerne mere aktivt som bygherre kan bistå borgerne i de rigtige samfundsøkonomiske løsninger.

BESKYTTE ELLER FLYTTE – HVEM BETALER?

Der er behov for en udredning og model for tilskud til grundejere uden udsigt til fortsat nytte og/eller benyttelse af ejendom truet af oversvømmelse eller erosion.

I Danmark er der tradition for at forsikre sig mod vand, der skader ens ejendom.

Det kan være både i de private gensidige forsikringer i forhold til nogle typer af hændelser. Det kan være den fælles statslige forsikring, hvis der er tale om stormflodsskader. Men der kan også være hændelser, som f.eks. skader forårsaget af erosion, hvor forsikringen ikke dækker.

Med mere voldsomt vejr stiger hyppigheden af det der ellers var kategoriseret som 20-50-100 års hændelser. Det betyder, at Stormrådets ordning kun dækker i en periode samtidig med at risikoen for oversvømmelse stiger, hvis ikke grundejerne gør noget.

Større klimatilpasningsprojekter bør vurderes ud fra samfundsnytte og ud fra samfundsøkonomi. Nogle steder giver det ikke samfundsmæssig mening at igangsætte store anlægsprojekter. Selvom der er rigtig mange gode hjælpemidler som f.eks. KlimaAtlas, så mangler der stadig en metode til at vurdere om det giver bedst mening at beskytte sig mod en hændelse der måske forekommer om 50, 100 eller 1000 år eller det giver bedre mening at bruge ressourcerne et andet sted.

En plan for at rømme et område for beboelse, virksomheder og infrastruktur kan i nogle tilfælde være en nødvendig løsning. Det forudsætter frivillighed, langsigtet planlægning og måske hjælp til de berørte med at finde et nyt hjemsted.

Det er ikke en offentlig opgave at erstatte tab på individuelle investeringer. Men der kan være behov for, at det offentlige bistår folk i at komme videre, hvis de f.eks. ikke selv er i stand til at finde ny bolig. Der er ikke tale om erstatning, men om at bistå ejerne med at løfte de byrder, der er knyttet til en ejendom, der må opgives og dermed skal forsvarligt nedrives. Det kan også handle om at bistå til en genhusning, som vedkommende er i stand til at betale.

For nogle kan der uagtet, at det er deres eget valg oprindeligt at have bosat sig eller etableret virksomhed et sted være behov for bistand til dels oprydning, dels genhusning.

Derfor er der brug for klare rammer for, hvornår opkøb kan komme på tale, hvis det vil give størst samfundsnytte helt at opgive et bygget område og at der afsættes nationale midler til formålet.

“ Lægges værdien af alle landets boliger og sommerhuse sammen, blev det i 2013 opgjort til 4.350 milliarder kroner. Det er de værdier, vi vil beskytte.

INFORMATION OG ADMINISTRATIVE LETTELSE

Der er behov for klar national information om ret og pligt.

Der er behov for en borgerrettet national kommunikations- og informationsindsats, som kan bidrage til, at flere projekter kommer bedre fra start til slut. KL stiller sig naturligvis til rådighed for samarbejde om et sådant statsligt informationsinitiativ.

85 pct. af de kommunale teknik- og miljøchefer mener, at der er et stigende behov for projekter, der initieres og betales af flere grundejere i fællesskab.

Men det er svært at samles, og ofte falder projekterne på økonomien.

Kun to procent af de kommunale teknik- og miljøchefer oplever, at borgerne anerkender deres økonomiske ansvar for at sikre huse og andre værdier, selvom lovgivningen fastslår, at ansvaret er deres. Resten oplever en klar forventning fra borgerne om, at kommunen eller staten helt eller delvist betaler regningen.

En klar fælles opgave for stat og kommuner er derfor, at der kommunikeres klart og målrettet, så borgerne ikke er i tvivl, om

- at de også selv skal tage initiativ
- at der er tale om egenbetaling
- at der også kan være miljø- og naturhensyn, der spiller ind

Det sidste kan opleves som et benspænd, hvis man ikke har været klar over, at der er visse restriktioner på, hvad man må lave i et område som følge af naturbeskyttelseshensyn. Det kan betyde, at det slet ikke er muligt at beskytte et område. Men det også betyde, at det er nødvendigt med dyrere løsninger, fordi projektet skal udformes, så der tages de nødvendige hensyn til natur og miljø.

Målet med en på en gang bred og præcis forhåndsinformation er også at sikre et realistisk ambitionsniveau og dermed støtte, at flere projekter kan komme helskindet og smidigt igennem.

Derudover har kommunerne en særlig opgave i at forklare borgerne, hvilken rolle de kommunale beredskaber har i forbindelse med ekstreme vejrhændelser og dermed afstemme borgernes forventninger til beredskabets indsats, når vandet trænger sig på. Redningsberedskabets kerneopgave er at koncentrere sig om liv og førighed, væsentlige værdier og miljøet. Det betyder også, at der ved større hændelser er brug for at koncentrere indsatsen om det direkte livstruende og de store værdier og ikke, om der kommer vand i borgernes haver og boliger. Lodsejeren/anlægssejeren har selv et ansvar både for at forebygge men også for selv at begrænse og afhjælpe skader på sin ejendom.

Sagsbehandlingstiden for klager skal reduceres markant.

Klageadgangen skal fastholdes, men der er et aktuelt og akut behov for, at staten markant får nedbragt sagsbehandlingstiden i Naturklagenævnet.

De meget lange sagsbehandlingstider på 2-3 år betyder, at gode projekter mister momentum og opbakning fra borgerne. Derfor er en målrettet statslig indsats på dette område hastende og nødvendig for, at vi sammen kan få klimatilpasningen op i gear.

Klager over ekspropriation afgøres i dag af Transportministeriet, mens selve erstatningen fastsættes af taksationskommissionen. Kommunernes erfaring viser, at erstatningssagerne normalt (altid) går videre fra taksationskommissionen til overtaksationskommissionen.

Derfor bør klager over ekspropriation og lignende kun forelægges én klageinstans. Det bør være tilstrækkeligt, at der er én samlet klageinstans for såvel ekspropriation som erstatning. Dette vil i sig selv nedbringe den samlede sagsbehandlingstid.

> Case: Boliger eller natur?

Jyllinge Nordmark ved Roskilde Fjord klinger bekendt, når talen falder på oversvømmelse, beredskab, boligløse familier og genopbygning. Området består af i alt ca. 500 boliger, som kunne beskyttes af et dige og en sluse i Værebros Å. Kommunen har været meget fokuseret på at minimere påvirkning af strandengen langs fjorden, som er et beskyttet Natura-2000 område. På en strækning er fjorddiget derfor placeret i private haver. Det betyder, at diget kun ville påvirke få promille af naturområdet.

Kommune og beboerne igangsatte anlægsarbejder, da alle nødvendige tilladelser forelå. Men to borgere klagede over opførelsen, og Miljø- og Fødevarerklagenævnet gav dem medhold. Derfor er de hårdt prøvede beboere i området nu efterladt med et halvt færdigt kystbeskyttelsesprojekt.

Begrundelsen fra Miljø- og Fødevarerklagenævnet er bl.a., at projektet strider imod reglerne for naturbeskyttelse. At påvirkningen kun udgør en meget lille del af det samlede område, betyder ikke noget. Derfor er anlægget af kystbeskyttelsen standset, og beboerne må stadig opretholde beredskabet med fyldte sandsække, mens der arbejdes på en ny tilladelse.

Det langstrakte forløb og klagenævnets lange svartider betyder øgede omkostninger og usikkerhed.

Der er brug for en afklaring af Natura 2000-direktivets rækkevidde, og der må findes en balance mellem naturbeskyttelse og andre samfundsmæssige interesser.

Der er også brug for, at klagenævnet forkorter sine sagsbehandlingstider.

KL
Weidekampsgade 10
2300 København S
Tlf. 3370 3370
kl@kl.dk
www.kl.dk
 [@kommunerne](https://twitter.com/kommunerne)
 facebook.com/kommunerne

Produktionsnr. 830565

2.4

Dimensionering på pædagoguddannelsen 2020/2021

PÆDAGOGFREMSKRIVNING

KL udarbejder årligt en fremskrivning af antallet af pædagoger og efterspørgslen efter deres arbejdskraft i KKR Syddanmark.

Fremskrivningen er en alt-andet-lige fremskrivning af udbuddet af og efterspørgslen efter pædagoger. Som ved alle prognoser, er der en række antagelser, som fremskrivningen bygger på – og dermed en forbundet usikkerhed med tallene.

Resultat af fremskrivning

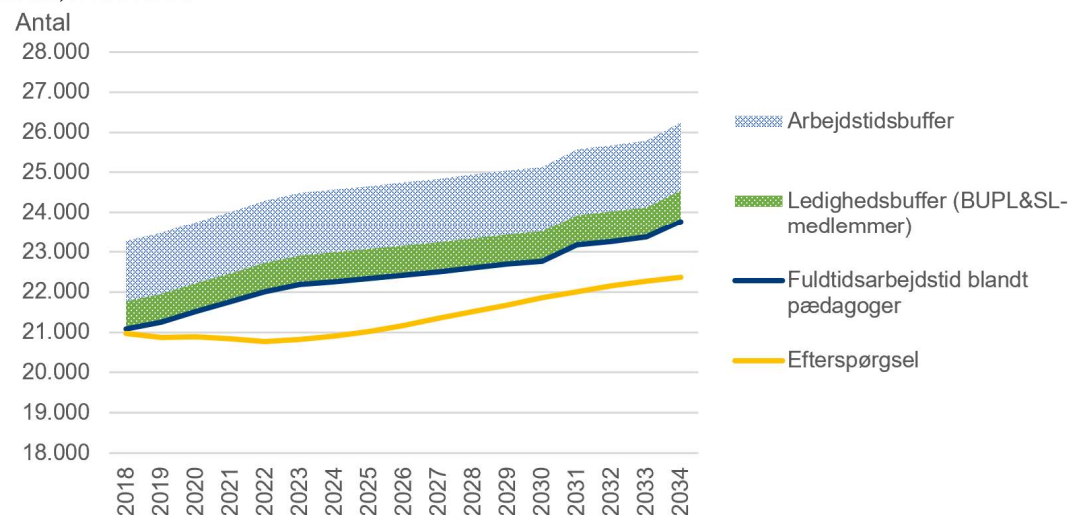
› Antallet af pædagoger stiger

Udbuddet af pædagoger øges med ca. 1.100 personer frem mod 2023 – primært som følge af stigende pensionsalder. Fra 2023 og frem fortsætter udbuddet med at stige, og vil øges med yderligere ca. 1.500 personer frem til 2034.

› Efterspørgslen efter pædagoger er konstant

Efterspørgslen efter pædagoger forventes at være nogenlunde konstant frem mod 2025, hvorefter efterspørgslen ser ud til at stige.

Fremskrivningen af udbud og efterspørgsel efter pædagoger i KKR Syddanmark, 2018-2034

Balancen mellem udbud og efterspørgsel viser, at der forventes at komme et øget udbud af pædagogisk uddannet arbejdskraft i forhold til efterspørgslen.

Antallet af uddannede pædagoger i Syddanmark

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Påbegyndte forløb	1.133	1.181	1.054	1.078	1.109	1.122	1.100	1.122	
Gennemførte forløb	707	754	849	845	931	873			
Gennemførselsprocent	74%	73%	75%						

Gennemførselsprocenten for pædagogstuderende er ca. 74 %.

Ledigheden blandt pædagoger er lav. I juni 2018 var ledigheden blandt BUPL's medlemmer på 3,4 pct. og 2,9 pct. blandt SL's medlemmer i KKR Syddanmark.

Fuldtidsbeskæftigede pædagoger

I KKR Syddanmark er der i juni 2018 ca. 21.000 fuldtidsbeskæftigede pædagoger under 70 år med dansk bopæl. Uddannede pædagoger fra voksenuddannelse indgår ikke i tallet.

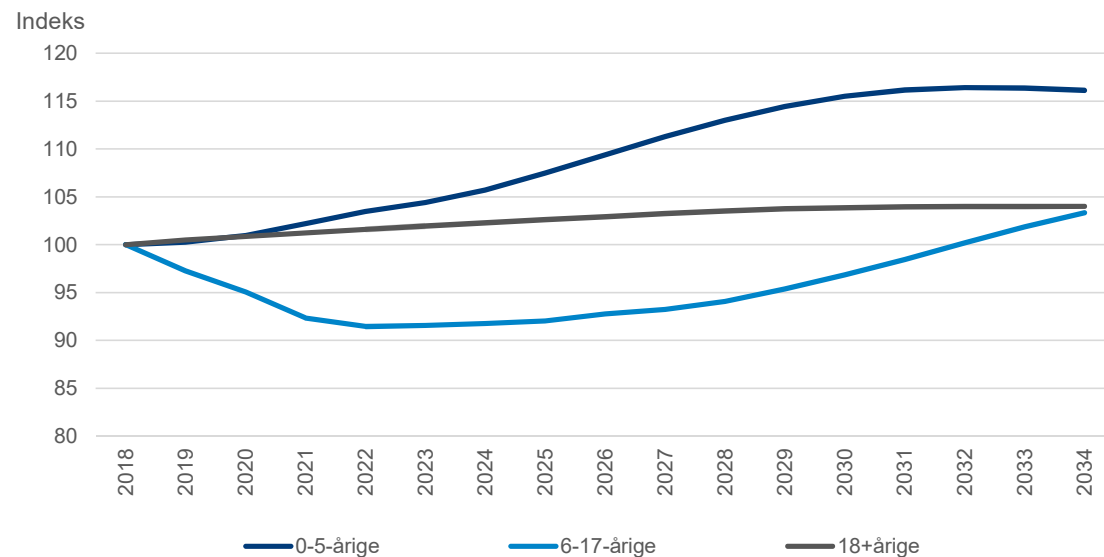
KKR SYDDANMARK

Børn 0 – 5 år	6.298	30 %
Større børn 6 – 17 år	5.759	28 %
Sociale institutioner	6.087	29 %
Andet arbejde	2.833	13 %
Samlet	20.977	100 %

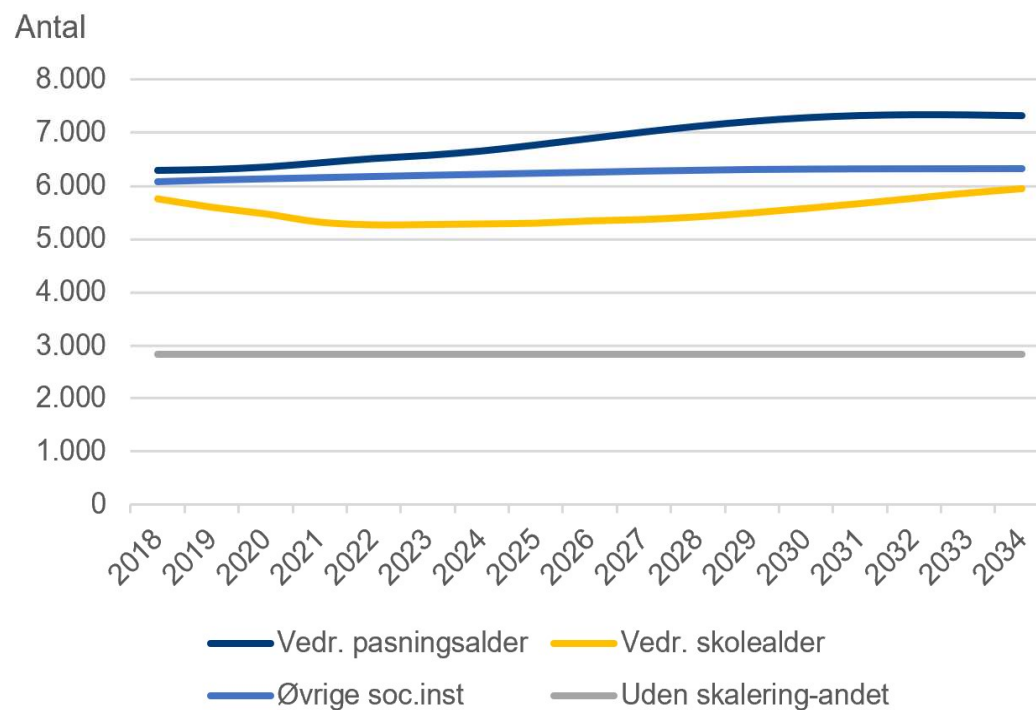
Udviklingen i efterspørgsel fordelt på fremskrivnings-grupper

- › Fremskrivningen af antallet af børn og unge bruges til at fremskrive behovet inden for pasningsområdet (0-5 år) og skole-/klubområdet (6-17 år)
- › Fremskrivningen af antallet af 18+ bruges til at fremskrive behovet inden for de øvrige sociale institutioner
- › Beskæftigelse inden for områder, der ikke forbindes med pædagogarbejde, holder konstant og er derfor ikke med i grafen.

Udviklingen i efterspørgsel fordelt på brancher

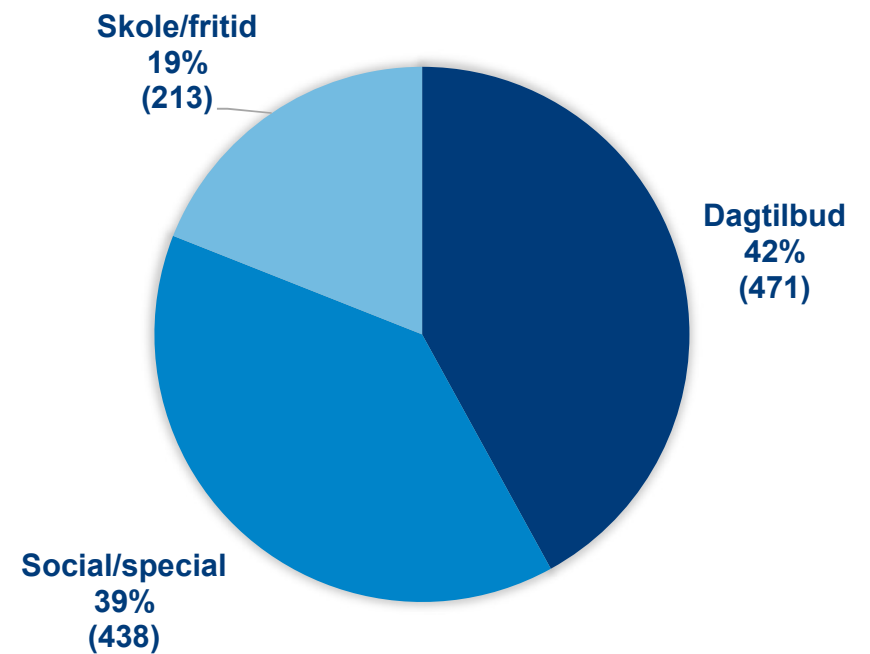
- Efterspørgslen efter pædagoger til de 0-5-årige stiger (fordi der forventes flere børn i den aldersgruppe)
- Efterspørgslen efter pædagoger til de 6-17-årige falder (fordi antallet af skolebørn forventes at falde frem til 2023)

Øget dimensionering på 2%

› Flere pædagoger

I februar godkendte KKR Syddanmark Praktikpladsforums indstilling om at øge dimensioneringen med 2% fra 1100 til 1122.

Indfasning af minimumsnormeringer

Med finansloven 2020 indføres lovbundne minimumsnormeringer frem mod 2025.

Der er afsat 500 mio. kr. i 2020, 600 mio. kr. i 2021, 800 mio. kr. i 2022, 1,2 mia. kr. i 2023, 1,4 mia. kr. i 2024 og 1,6 mia. kr. i 2025.

Uafklarede forhold

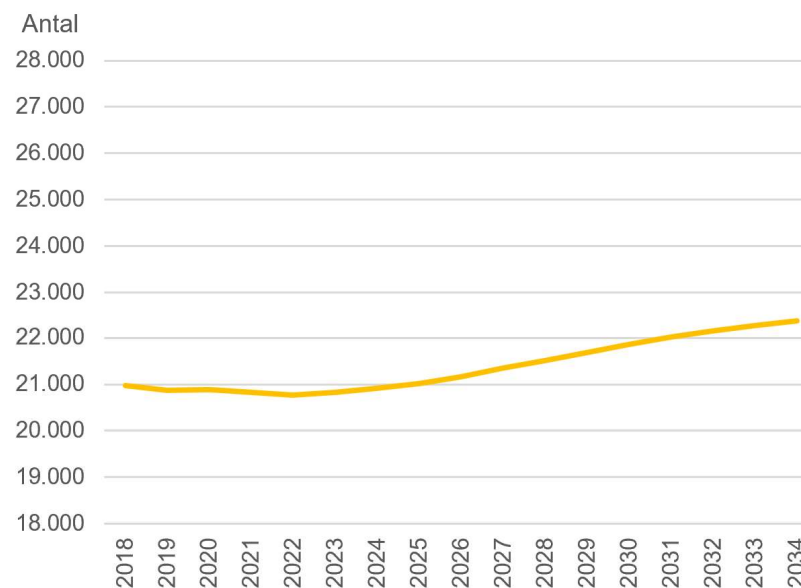
- Hvordan skal de samlede midler fordeles?
- Hvilken konkret model for minimumsnormeringer skal anvendes?
- Hvordan, og på hvilket niveau, skal normeringerne opgøres?
- Hvilke faggrupper er i spil (pædagogiske assistenter)?

Drøftelserne om den konkrete model for minimumsnormeringer fortsætter mellem forligspartierne i det nye år.

Resultat af fremskrivning

- › KL's fremskrivning tegner et billede af en konstant efterspørgsel de kommende år og et stigende udbud af pædagoger. Samtidig har man opdimensioneret med 2 % i 2019.
- › Det anbefales derfor at fastholde nuværende dimensionering.
- › Når der er aftalt en konkret model for minimumsnormeringer, kan man på ny tage stilling til om der er behov for at opdimensionere.

Samlet efterspørgsel efter pædagoger i Syddanmark

2.5

Øget dimensionering på social- og sundhedsuddannelserne

KKR Syddanmark

Borgmesteren

Skelbækvej 2
6200 Aabenraa
Tlf.: 7376 7676

Dato: 21-10-2019

Sagsnr.: 18/37922

Kontakt: Karen Storgaard Larsen

Direkte tlf.: 7376 7136

E-mail: kslar@aabenraa.dk

Anmodning om udvidelse af dimensionering for SOSU-elever

Aabenraa Kommune har på baggrund af udfordringer med at rekruttere til kommunens stillinger som SOSU-assistent og SOSU-hjælper de seneste måneder gennemført en dybdegående rekrutteringsanalyse.

I analysen konkluderes det, at der er aktuelle – og forventning om klart tiltagende – rekrutteringsudfordringer i forhold til at rekruttere SOSU-hjælpere og SOSU-assistenter.

Aabenraa Kommune vurderer, at de aktuelle rekrutteringsudfordringer primært skyldes, at der over de seneste fem år er uddannet væsentligt færre SOSU-elever under et end tidligere.

Den øgede dimensionering i 2020 og 2021 bedrer situationen.

Når Aabenraa Kommune sammenholder dimensioneringen med den forventede efterspørgsel på medarbejdere som følge af, at der over de næste 10 år bliver væsentligt flere af de allerældste borgere i kommunen, så vurderer vi, at vi har et stort og entydigt behov for at udanne flere SOSU-elever.

Vi vurderer således, at end ikke med den nuværende 20/21-dimensionering er det muligt at følge med efterspørgslen efter SOSU-hjælpere hverken på kort eller lang sigt, eller følge med efterspørgsel efter SOSU-assistenter på lang sigt.

Aabenraa Kommune anmoder derfor KKR Syddanmark om at arbejde for, at elevdimensionering for SOSU-hjælpere og SOSU-assistenter øges ud over 20/21-niveau i alle kommuner i det syd- og sønderjyske område.

Vedlagt er analyse af rekrutteringsudfordringerne i Aabenraa Kommune, hvor særligt prognoserne på side 21 er relevante.

Venlig hilsen

Thomas Andersen
Borgmester

Karsten Meyer Olesen
Fm. Social- og Sundhedsudvalget

2.6

Afrapportering af kommunernes andel af praktikken på sygeplejerskeuddannelsen

Kommunernes praktikandel på sygeplejerskeuddannelsen

I forbindelse med en revidering af sundhedsuddannelserne, besluttede KKR Syddanmark, i juni 2016, at øge kommunernes andel af praktikken på sygeplejerskeuddannelsen. Målsætningen er, at de syddanske kommuner i 2020 varetager minimum 30 pct. af praktikken på sygeplejerskeuddannelsen.

Udviklingen i kommunernes praktikandel

I KKR Syddanmark varetog kommunerne i 2014-2015 i gennemsnit 13,45 pct. af de samlede 90 ECTS-point, der udgør sygeplejerskeuddannelsens praktik. I opgørelsen for 2019 ses en udvikling, idet KKR Syddanmark varetager gennemsnitligt 32,5 % af praktikken på sygeplejerskeuddannelsen.

Samtidig med, at kommunerne varetager en større procentvis andel af praktikken, er dimensioneringen på sygeplejerskeuddannelsen øget.

Fordelingen i kommunerne

Praktikfordelingen kommunerne imellem varierer og afhænger af den enkelte kommunes indbyggertal.

	Fordeling af studerende*	STÅ - kommuner*	% af samlet praktik
Sønderborg	32,9 %	25	36%
Haderslev	24,3 %	18	35%
Tønder	17,9 %	14	37%
Aabenraa	25,0 %	19,5	37%
I alt, UC SYD Aabenraa	Dimensionering 140	76,5	36%
Esbjerg	46,4 %	34,7	36%
Fanø	3,6 %	2,53	35%
Varde	19,3 %	14,53	36%
Vejen	18,6 %	14,07	36%
Billund	12,1 %	9,07	36%
I alt, UC SYD Esbjerg	Dimensionering 140	74,9	36%
Fredericia	19,9 %	14,2	30,0 %
Kolding	36,1 %	25,78	30,0 %
Vejle	44,0 %	31,45	30,0 %
Vejleskolen	Dimensionering 238	71,4	30.0 %
Assens	11,26 %	9,49	29.9 %

Dato: 29. december 2019

Sags ID: SAG-2019-06426
Dok. ID: 2838034

E-mail: SUHA@kl.dk
Direkte: 5376 3683

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 2

Kerteminde	6,47 %	5,45	30.1 %
Middelfart	10,41 %	8,78	30.2 %
Nordfyns	8,04 %	6,78	30.0 %
Nyborg	8,72 %	7,35	30.0 %
Odense	55,18 %	46,51	30.0 %
Odenseskolen	Dimensionering 281	84,4	30.0 %
Faaborg-Midtfyn	40,10 %	12,5	30.0 %
Langeland	9,8 %	3,06	30.0 %
Svendborg	45,5 %	14,2	30.1 %
Ærø	4,7 %	1,45	30.8 %
Svendborgskolen	Dimensionering 104	31,2	30.2 %

Dato: 29. december 2019

Sags ID: SAG-2019-06426
Dok. ID: 2838034

E-mail: SUHA@kl.dk
Direkte: 5376 3683

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 2

*Til opgørelse af aktiviteten på heltidsuddannelser benyttes studenterårsværk (STÅ), hvor 1 STÅ defineres som studieaktivitet i et omfang svarende til et års normeret studietid, og er det samme som 60 ECTS-point. En studerende, der ikke optjener ECTS-point i løbet af et år producerer ingen årsværk.

2.6

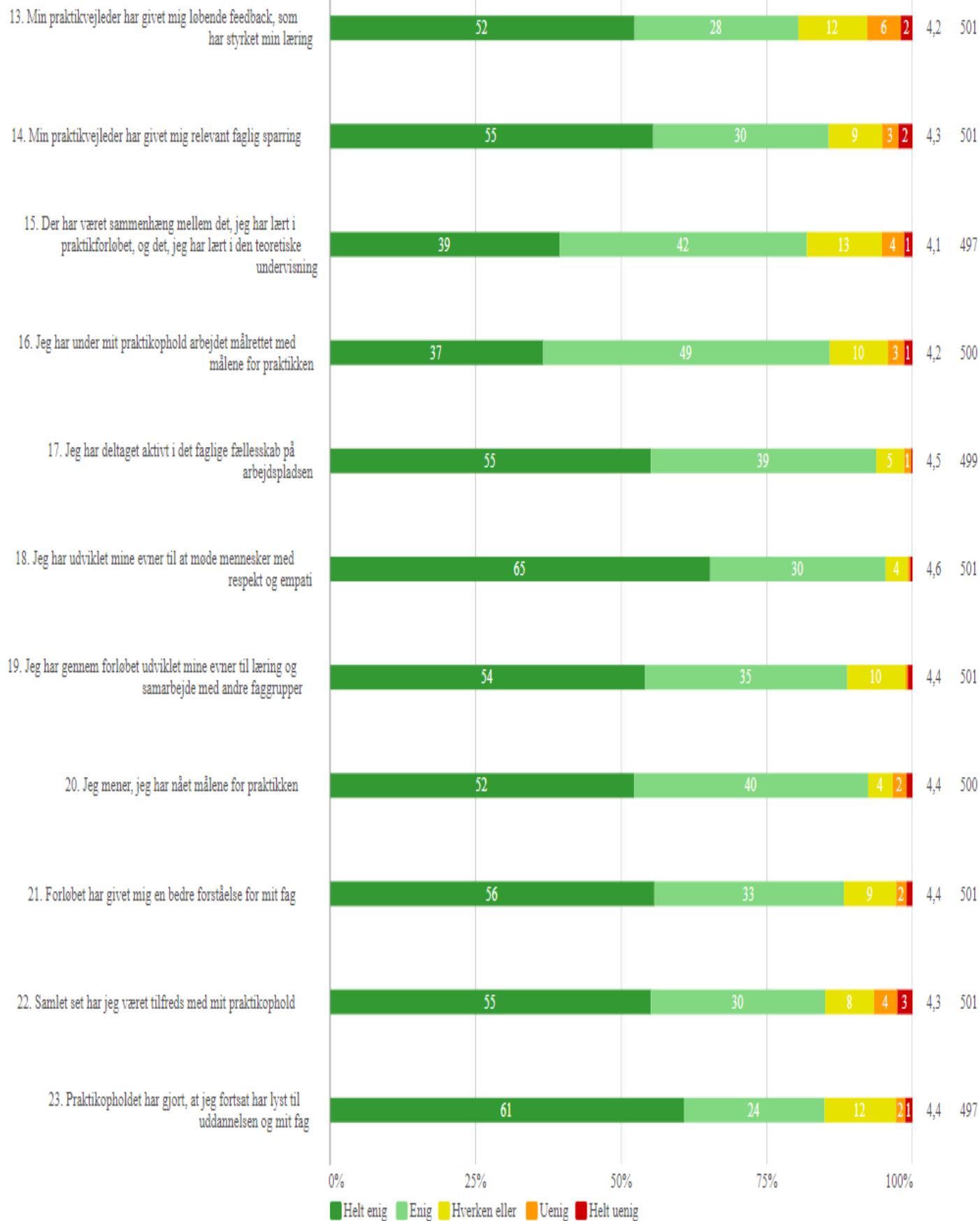
Afrapportering af kommunernes andel af praktikken på sygeplejerskeuddannelsen

Frekvensgrafer > Alle

Angiv hvor enig du er i følgende udsagn:

2019 Hele året. Uddannelsestype Sygeplejerskestuderende. Alle 22 kommuner i Region Syddanmark - med procent.

2.7

Udvikling af udgifter på det specialiserede socialområde

Beskrivelse af udviklingen af udgifter

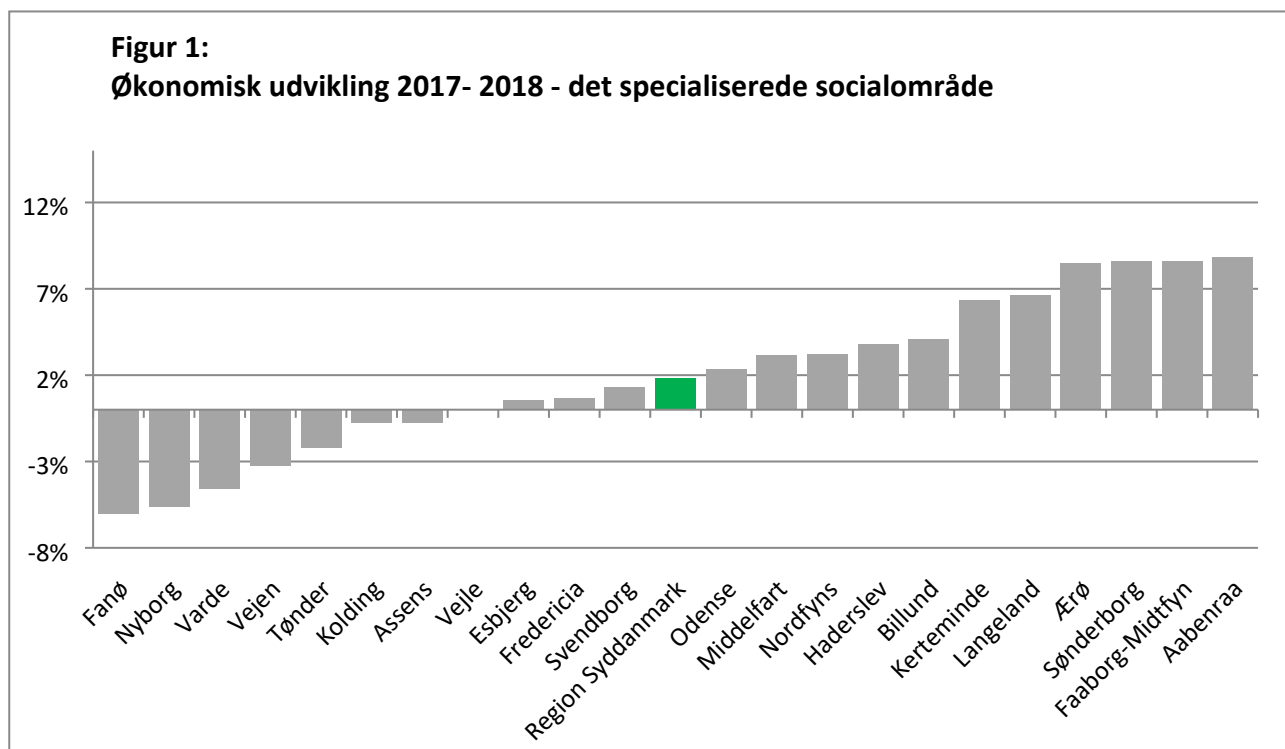
2017 – 2018

Det specialiserede socialområde i Syddanmark

Den samlede økonomi på det specialiserede socialområde 2017 – 2018

I figur 1 nedenfor fremgår udviklingen fra 2017 – 2018 for de samlede driftsudgifter på det specialiserede socialområde i Syddanmark.

Den samlede økonomi på det specialiserede socialområde udviser fra 2017 til 2018 en stigning på 162 mio. kr. svarende til en stigning på 1,9 procent. Udgifterne er procentmæssigt faldet mest i Fanø Kommune svarende til et fald på 6 %, mens udgifterne procentmæssigt er steget mest i Aabenraa Kommune svarende til en stigning på 8,8 %.

Tabel 1 viser de samlede driftsudgifter i 1.000 kr. for kommunerne i Syddanmark.

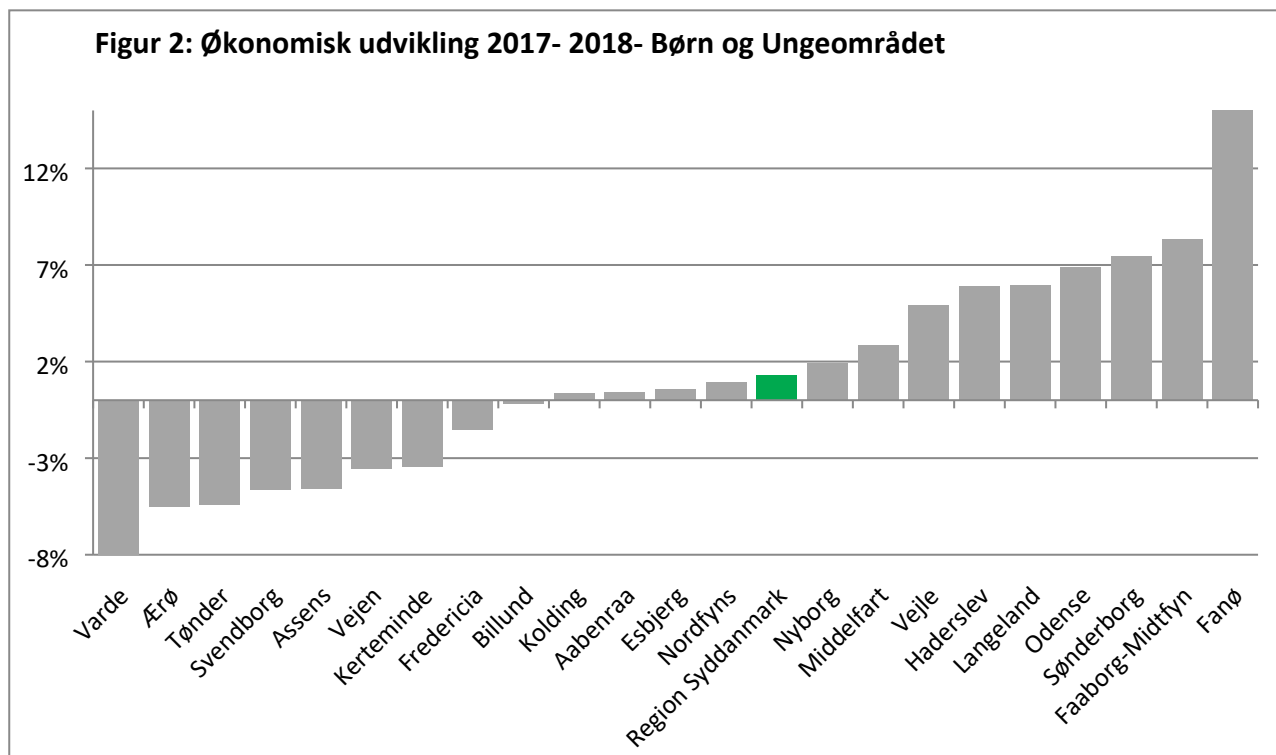
Tabel 1: Udvikling i driftsudgifter 2017 – 2018 på det specialiserede socialområde i Syddanmark

Kommune	2017	2018	Udvikling 2017-2018	Kommune	2017	2018	Udvikling 2017-2018
Assens	327.281	324.818	-0,8%	Nordfyns	196.520	202.823	3,2%
Billund	192.074	199.866	4,1%	Nyborg	258.860	244.362	-5,6%
Esbjerg	974.655	980.104	0,6%	Odense	1.287.333	1.317.788	2,4%
Fanø	22.923	21.545	-6,0%	Svendborg	479.388	485.727	1,3%
Fredericia	376.711	379.285	0,7%	Sønderborg	501.764	545.031	8,6%
Faaborg-Midtfyn	371.086	403.088	8,6%	Tønder	317.932	310.850	-2,2%
Haderslev	449.117	466.185	3,8%	Varde	349.057	333.136	-4,6%
Kerteminde	177.061	188.284	6,3%	Vejen	335.462	324.600	-3,2%
Kolding	608.987	604.320	-0,8%	Vejle	704.955	704.849	0,0%
Langeland	107.510	114.636	6,6%	Ærø	36.080	39.141	8,5%
Middelfart	255.542	263.554	3,1%	Aabenraa	437.390	475.952	8,8%
Syddanmark					8.767.688	8.929.944	1,9%

Kilde: Danmarks Statistik – alle funktioner som beskrevet i forudsætningerne, se bilag 1. Tallene for 2017 er fremskrevet til 2018-prisniveau (tallene er fremskrevet med 1,7%).

Økonomien på børne- og ungeområdet 2017 - 2018

Økonomien på børne- og ungeområdet er vist i figur 2. Der ses samlet set fra 2017 – 2018 en stigning i udgifterne på børne- og ungeområdet på ca. 40 mio. kr. svarende til en stigning på 1,3 procent. Udgifterne er procentmæssigt faldet mest i Varde Kommune svarende til et fald på 13 procent, mens udgifterne procentmæssigt er steget mest i Fanø Kommune svarende til en stigning på 24,4 %.

Tabel 2 viser de samlede driftsudgifter i 1.000 kr. på Børne- og Ungeområdet for kommunerne i Syddanmark.

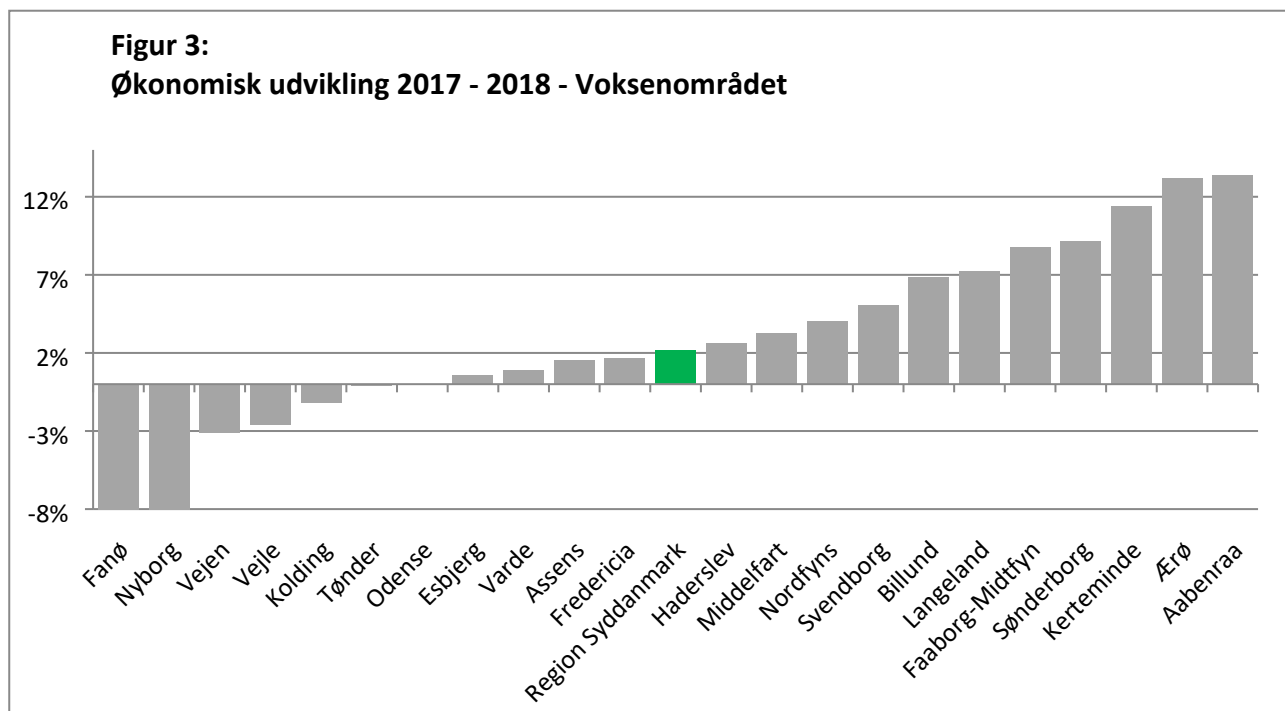
Tabel 2: Udvikling i driftsudgifter 2017 – 2018 på børne- og ungeområdet i Syddanmark

Kommune	2017	2018	Udvikling 2017-2018	Kommune	2017	2018	Udvikling 2017-2018
Assens	122.847	117.249	-4,6%	Nordfyns	52.994	53.485	0,9%
Billund	76.215	76.064	-0,2%	Nyborg	80.899	82.453	1,9%
Esbjerg	383.883	386.003	0,6%	Odense	446.982	477.643	6,9%
Fanø	7.219	8.987	24,5%	Svendborg	184.583	176.060	-4,6%
Fredericia	113.382	111.655	-1,5%	Sønderborg	158.605	170.408	7,4%
Faaborg-Midtfyn	129.667	140.442	8,3%	Tønder	127.551	120.665	-5,4%
Haderslev	164.829	174.519	5,9%	Varde	136.507	118.707	-13,0%
Kerteminde	60.134	58.055	-3,5%	Vejen	114.422	110.389	-3,5%
Kolding	158.383	158.942	0,4%	Vejle	241.805	253.729	4,9%
Langeland	51.008	54.052	6,0%	Ærø	9.064	8.565	-5,5%
Middelfart	78.213	80.454	2,9%	Aabenraa	153.647	154.266	0,4%
Syddanmark					3.052.839	3.092.792	1,3%

Kilde: Danmarks Statistik – FUNKTION 5.20 – 5.24. Tallene for 2017 er fremskrevet til 2018-prisniveau (tallene er fremskrevet med 1,7%).

Økonomien på voksenområdet 2017 - 2018

Økonomien på voksenområdet er vist i figur 3. Samlet for kommunerne i Syddanmark er udgifterne fra 2017 – 2018 på voksenområdet steget med ca. 122 mio. kr. svarende til 2,1 %. Udgifterne i Fanø Kommune er procentmæssigt faldet mest med 20,0 %, mens udgifterne i Aabenraa Kommune procentmæssigt er steget mest med 13,4 %.

Tabel 3 viser de samlede driftsudgifter i 1.000 kr. på Voksenområdet for kommunerne i Syddanmark.

Tabel 3: Udvikling i driftsudgifter 2017 – 2018 på voksenområdet i Syddanmark

Kommune	2017	2018	Udvikling 2017-2018	Kommune	2017	2018	Udvikling 2017-2018
Assens	204.434	207.569	1,5%	Nordfyns	143.526	149.338	4,0%
Billund	115.859	123.802	6,9%	Nyborg	177.961	161.909	-9,0%
Esbjerg	590.772	594.101	0,6%	Odense	840.351	840.145	0,0%
Fanø	15.704	12.558	-20,0%	Svendborg	294.805	309.667	5,0%
Fredericia	263.329	267.630	1,6%	Sønderborg	343.159	374.623	9,2%
Faaborg-Midtfyn	241.419	262.646	8,8%	Tønder	190.381	190.185	-0,1%
Haderslev	284.288	291.666	2,6%	Varde	212.550	214.429	0,9%
Kerteminde	116.927	130.229	11,4%	Vejen	221.040	214.211	-3,1%
Kolding	450.604	445.378	-1,2%	Vejle	463.150	451.120	-2,6%
Langeland	56.502	60.584	7,2%	Ærø	27.016	30.576	13,2%
Middelfart	177.329	183.100	3,3%	Aabenraa	283.743	321.686	13,4%
Syddanmark					5.714.849	5.837.152	2,1%

Kilde: Danmarks Statistik – Funktion 5.40 – 5.59 og funktion 5.33 for 2017 og 5.39 for 2018. Tallene for 2017 er fremskrevet til 2018-prisniveau (tallene er fremskrevet med 1,7%).

Udviklingen i udgifterne i Syddanmark fra 2015 til 2018

Af figur 4 fremgår udviklingen i udgifter fra 2015 – 2018 for henholdsvis børn- og ungeområdet voksenområdet samt for hele det specialiserede socialområde i Syddanmark.

Figur 4: Udvikling i udgifterne fra 2015 - 2018

År	Børn og Unge	Voksen området	Samlet
2015	100.0	100.0	100.0
2016	99.8	101.5	100.5
2017	100.2	103.0	102.0
2018	101.5	105.5	104.0

Tabel 4 viser de samlede driftsudgifter i 1.000 kr. for de fem regioner/ KKR- områder for det samlede specialiserede socialområde.

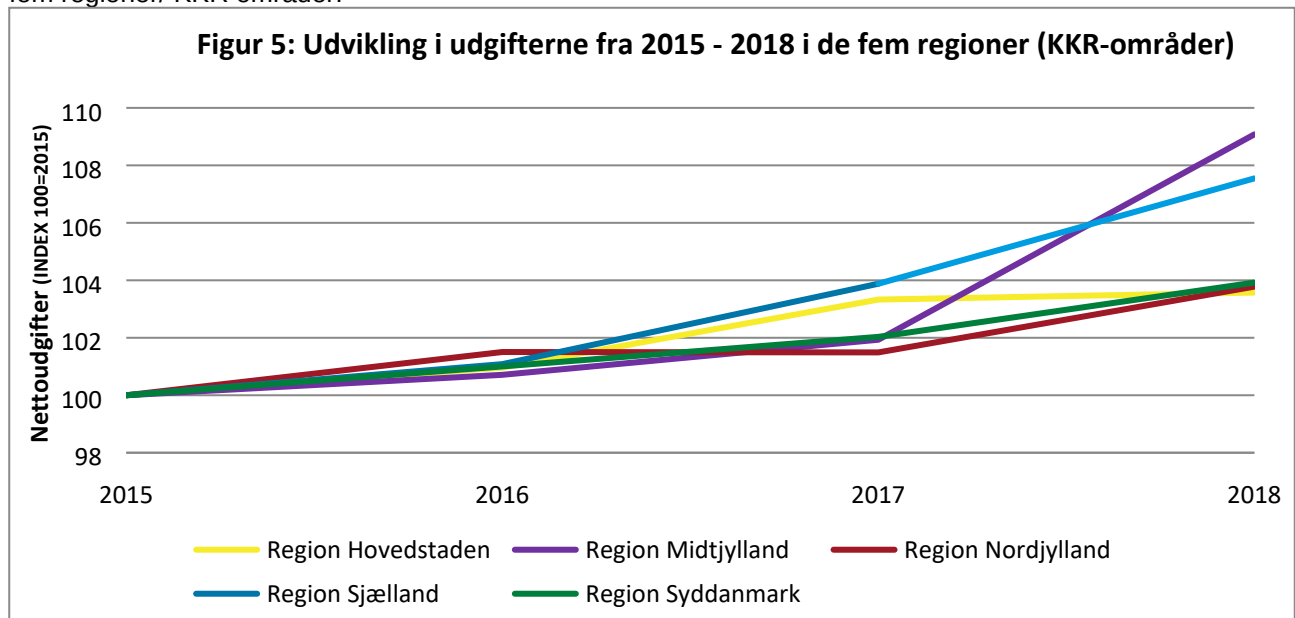
Tabel 4: De samlede driftsudgifter i 1.000 kr. for de fem regioner/ KKR- områder for det samlede specialiserede socialområde

	2015	2016	2017	2018
Børn og Unge	3.048.917	3.042.391	3.052.839	3.092.792
Voksen området	5.544.183	5.636.868	5.714.849	5.837.152
Samlet	8.593.100	8.679.259	8.767.688	8.929.944

Kilde: Danmarks Statistik – alle funktioner som beskrevet i forudsætningerne, se bilag 1. Tallene er fremskrevet med følgende: fra 2015-2016 er fremskrevet med 1,5 %, fra 2016-2017 er fremskrevet med 1,7 %, fra 2017 - 2018 er fremskrevet med 1,7 %.

Udviklingen i udgifter fra 2015 - 2018 i de fem regioner (KKR-områder)

Af figur 5 og tabel 5 fremgår udviklingen i udgifter på det specialiserede socialområde fra 2015 – 2018 i de fem regioner/ KKR områder.

Tabel 8 viser de samlede driftsudgifter på det specialiserede socialområde i 1.000 kr. for de fem regioner/ KKR- områder fra 2015 til 2018.

Tabel 5: De samlede driftsudgifter i 1.000 kr. for de fem regioner/ KKR- områder fra 2015 – 2018

	2015	2016	2017	2018	Ændring fra 2017-2018
Region Hovedstaden	13.647.722	13.779.062	14.102.129	14.135.462	0,2%
Region Midtjylland	8.796.999	8.859.557	8.966.923	9.595.586	7,0%
Region Nordjylland	4.832.474	4.905.176	4.904.518	5.015.137	2,3%
Region Sjælland	6.470.814	6.540.896	6.721.901	6.959.152	3,5%
Region Syddanmark	8.593.097	8.679.260	8.767.691	8.929.944	1,9%

Kilde: Danmarks Statistik – alle funktioner som beskrevet i forudsætningerne, se bilag 1. Tallene er fremskrevet med følgende: fra 2015-2016 er fremskrevet med 1,5%, fra 2016-2017 er fremskrevet med 1,7%, fra 2017-2018 er fremskrevet med 1,7%.

Bilag 1: Forudsætninger

I beskrivelsen er der taget udgangspunkt i de syddanske kommuners regnskabstal for Regnskab 2017 og Regnskab 2018. Tallene for 2017 er fremskrevet til 2018-prisniveau (tallene er fremskrevet med 1,7%). Data er hentet fra Danmarks Statistik tabel REGK31 – Kommunale regnskaber (1.000 kr.), efter prisenhed, art og tid.

I beskrivelsen er der anvendt følgende funktionsområder:

- 5.28.20 Opholdssteder mv. for børn og unge
- 5.28.21 Forebyggende foranstaltninger for børn og unge
- 5.28.22 Plejefamilier for børn og unge
- 5.28.23 Døgninstitutioner for børn og unge
- 5.28.24 Sikrede døgninstitutioner mv. for børn og unge
- 5.32.33 Forebyggende indsats for ældre og handicappede (gældende indtil 31.12.2017)
- 5.38.39 Personlig støtte og pasning af personer med handicap mv. (gældende fra 01.01.2018)
- 5.38.42 Botilbud for personer med særlige sociale problemer (SEL §§109 – 110)
- 5.38.44 Alkoholbehandling
- 5.38.45 Behandling af stofmisbrugere
- 5.38.50 Botilbud længerevarende ophold (SEL §108)
- 5.38.51 Botilbudslignende tilbud
- 5.38.52 Botilbud til midlertidige ophold (SEL §107)
- 5.38.53 Kontaktperson- og ledsagerordninger
- 5.38.54 Særlige psykiatripladser
- 5.38.58 Beskyttet beskæftigelse (SEL §103)
- 5.38.59 Aktivitets- og samværstilbud (SEL §104)

2.8

Fremtidig organisering af Sammen om Velfærd

PARTNERSKABSAFТАLE – TVÆRSEKTORIEL KOMPETENCEUDVIKLING

1. AFTALENS PARTER

Denne strategiske partnerskabsaftale indgås mellem:

- De syddanske kommuner
- Region Syddanmark
- Professionshøjskolerne i Syddanmark
- Social- og sundhedsskolerne i Syddanmark
- Syddansk Universitet

2. BAGGRUND FOR INDGÅELSE AF PARTNERSKABSAFТАLEN

Gennem de seneste år er der sket en stor udvikling i kommuner og regioner såvel på sundhedsområdet som på socialområdet. Disse ændringer er blandt andet sket på baggrund af strukturreformen, den demografiske udvikling samt økonomiske udfordringer. Udviklingen har skabt et øget behov for at finde nøglen til billigere og bedre velfærd for borgerne.

Udviklingen stiller nye krav til kompetencerne hos medarbejderne på social- og sundhedsområdet. Vigtigheden af en stærk faglighed skal i fremtiden ses sammen med vigtigheden af, at medarbejderne kan skabe sammenhæng og bygge bro på tværs af sektorer og fagligheder. Det indebærer en øget bevidsthed om egne fagkompetencer og viden om andres kompetencer, så der sker koordination og skabes sammenhæng. Overblik og refleksionskompetencer og evnen til at arbejde tværfagligt og have øje for borgerens og omgivelsernes ressourcer bliver dermed afgørende. Der er stadigvæk behov for den specialiserede medarbejder, men udgangspunktet er, at vi løser opgaven i samspil med borgeren og med fokus på borgerens ønsker og mål.

Den rehabiliterende tilgang og de ændrede møder mellem fagprofessionelle og borger betyder, at der er behov for at arbejde med at sikre et bedre samspil på tværs af uddannelserne gennem mere tværfaglig, tværsektoriel og praksisnær undervisning og praktikforløb. Målet er større tværfaglighed i de borgernære og patientrettede tilbud på social- og sundhedsområdet med fokus på den fælles kerneopgave, hvor borgerens mestring af eget liv styrkes.

At skabe relevante og kompetencegivende uddannelsesforløb for elever og studerende og at udbyde relevante tilbud om efter- og videreuddannelse er et fælles ansvar og en fælles interesse for uddannelsesinstitutionerne, kommuner og region.

De fælles interesser er grundlaget for, at Region Syddanmark, de syddanske kommuner og uddannelsesinstitutionerne i regionen sætter fokus på et tættere og bedre samarbejde om øget tværsektoriel kompetenceudvikling for social- og sundhedsuddannelserne.

3. FORMÅLET MED PARTNERSKABSAFТАLEN

Formålet med partnerskabsaftalen er at styrke samarbejdet mellem de syddanske kommuner, Region Syddanmark, professionshøjskolerne i Syddanmark, social- og sundhedsskolerne i Syddanmark samt Syddansk Universitet.

Ved fælles at tage ansvar for at skabe relevante og kompetencegivende uddannelsesforløb, at udbyde relevante efter- og videreuddannelse og understøtte med indsatser i egen organisation skal partnerskabet hjælpe til at gøre medarbejderne på social- og sundhedsområdet i stand til at håndtere og skabe gode resultater med borgeren i fremtidens velfærdssamfund.

Denne partnerskabsaftale skal understøtte implementeringen af den fælles strategi for tværsektoriel kompetenceudvikling på social- og sundhedsområdet, og er omdrejningspunktet for det fremtidige samarbejde. Med strategien sættes der pejlemærker for udviklingen af fremtidens social- og sundhedsmedarbejdere. Det vil parterne i fællesskab og hver for sig arbejde for at udmønte i arbejdet med nuværende og kommende medarbejdere på social- og sundhedsområdet.

Udover denne fælles partnerskabsaftale vil der være flere lokale partnerskabsaftaler. Parterne sikrer at indsatser på baggrund af denne aftale har god sammenhæng med øvrige indsatser.

4. INDSATSOMRÅDER

Aftens parter forpligter sig til i fællesskab at igangsætte en række projekter og indsatser på tværs af region, kommuner og uddannelsesinstitutioner.

Parterne mødes mindst en gang om året, hvor de igangsætter nye konkrete indsatser og følger op på de igangværende indsatser.

Indsatserne kan være forskellige af karakter, men der vil som minimum blive igangsat indsatser i henhold til strategien inden for følgende områder

- Udvikling af grunduddannelser i henhold til strategien inden for de givne nationale rammer
- Udvikling af efter- og videreuddannelsesområdet
- Udvikling i egen organisation
- Indsats om praksisrettet forskning inden for strategiens emneområder
- Formidling af strategiens budskaber
- Dialog med relevante øvrige parter

De enkelte indsatser udvælges og prioriteres på det årlige møde mellem aftalens parter.

5. AFTALEPERIODE

Denne aftale er indgået for perioden fra 1. januar 2016 til 31. december 2020.

6. UDMØNTNING AF PARTNERSKABSFTALEN

Aftalen underskrives af repræsentanter for henholdsvis Region Syddanmark, de involverede uddannelsesinstitutioner og kommunerne i region Syddanmark. I den forbindelse skal aftalen til endelig godkendelse i fælleskommunalt regi og i Region Syddanmark.

Der er nedsat en styregruppe med repræsentanter fra alle parter, som sikrer udmøntning af partnerskabsaftalen og strategien. Derudover forpligter alle parterne sig til lokalt at bakke op om strategien og indgå i aktiviteter forbundet med strategien.

7. FINANSIERING

Finansiering af aktiviteterne i partnerskabsaftalen aftales løbende mellem parterne, det være sig alle de involverede parter eller et mindre antal af parterne. Parterne afholder hver især omkostningerne forbundet med koordinering og administration af partnerskabet samt bidrager i den forbindelse med arbejdskraft til gennemførsel af indsatserne.

8. OPFØLGNING OG EVALUERING

Parterne bag denne aftale mødes mindst én gang om året med henblik på at vurdere aftalen og samarbejdsresultaterne.

Til hvert møde udarbejdes dagsorden og efter mødet udsendes referat. KKR Syddanmark og Region Syddanmark er i fællesskab ansvarlige for afviklingen af de årlige fællesmøder. Første møde afholdes i juni 2016.

9. OPSIGELSE AF AFTALEN

Alle parter kan opsig aftalen ved skriftlig henvendelse til de øvrige parter. Opsigelse kan ske senest 1. oktober i et givent år med opsigelse af aftalen pr. 1. januar i det efterfølgende år.

10. IKRAFTTRÆDELSE

Aftalen træder i kraft 1. januar 2016.

2.8

Fremtidig organisering af Sammen om Velfærd

Sammen om Velfærd

Strategi for Sammen om Velfærd

For kommunerne, regionen og
uddannelsesinstitutionerne i Syddanmark

14-06-2015

Fælles interesser i styrket tværsektoriel kompetenceudvikling

Gennem de seneste år er der sket en stor udvikling i kommuner og regioner såvel på sundhedsområdet som på socialområdet. Disse ændringer er blandt andet sket på baggrund af kommunalreformen, den demografiske udvikling samt økonomiske udfordringer. Udviklingen har skabt et øget behov for at finde nøglen til billigere og bedre velfærd for borgerne.

Udviklingen stiller nye krav til kompetencerne hos medarbejderne på social- og sundhedsområdet. Både KL og Danske Regioner har adresseret de nye kravs betydning i blandt andet udspillene "Next Practice" og "Uddannelsespolitisk oplæg - Kvalitet i fremtidens sundhedsuddannelser", som dette papir bygger videre på.

Udgangspunktet i udspillene er, at vigtigheden af en stærk faglighed i fremtiden skal ses sammen med vigtigheden af, at medarbejderne kan skabe sammenhæng og bygge bro på tværs af sektorer og fagligheder. Fremtidens medarbejder skal i samspil og dialog med borgeren have som sigtøj, at borgeren opnår det bedst tænkelige funktions- og mestringsniveau i sit hverdags-, arbejds- og familieliv ud fra borgerens egne ønsker.

At skabe relevante og kompetencegivende uddannelsesforløb for elever og studerende og at udbyde relevante tilbud om efteruddannelse er et fælles ansvar og en fælles interesse for uddannelsesinstitutionerne, kommuner og region. For at sikre uddannelser der matcher fremtidens behov, er det afgørende, at uddannelserne og praktikkerne indholdsmæssigt og organisatorisk tilrettelægges, så de matcher udviklingen i samfundet og de krav, der stilles til medarbejderne på social- og sundhedsområdet nu og i fremtiden.

De fælles interesser er grundlaget for, at Region Syddanmark, de syddanske kommuner og uddannelsesinstitutionerne i regionen nu sætter fokus på et tættere og bedre samarbejde om tværsektoriel kompetenceudvikling for social- og sundhedsuddannelserne.

Der er forskelle mellem behovene på socialområdet og sundhedsområdet – men der er også en stor fællesmængde af identiske behov til fremtidens kompetencer. Det er fællesmængden der betinger dette fælles strategiske afsæt.

Strategien skal danne grundlag for konkrete aktiviteter skabt i fællesskab mellem de involverede parter. Indsatsen har grundlæggende tre spor:

- Udvikling af grunduddannelserne
- Udvikling af efter/videreuddannelses tilbud
- Udvikling i egen organisation.

I forlængelse heraf vil et øget samarbejde også kunne bidrage til øget praksisnær forskning. Det skaber både ny viden og indsigt i praksis på uddannelsesinstitutionerne, og det bidrager med relevant og anvendelig viden til kommuner og region.

Fælles forståelse – paradigmeskifte

Der er igennem flere år sket et paradigmeskifte i synet på mødet med borgerne og i forståelsen af velfærd, hvor den rehabiliterende tilgang i stigende grad danner grundlaget for

arbejdet. Fokus er ændret fra at se på velfærd som noget, vi leverer til borgerne, til at se velfærd som noget, vi skaber sammen med borgerne.

Det betyder, at fagligheden skal bringes i spil på en ny måde i en mere igangsættende og motiverende tilgang, hvor borgeren selv deltager og træffer valg. Der er tale om en styrket bevægelse fra ydelsesfokus og monofaglighed hen mod et bredere og tværfagligt blik for den fælles kerneopgave.

Det indebærer en øget bevidsthed om egne fagkompetencer og viden om andres kompetencer, så der sker koordination og skabes sammenhæng. Overblik og refleksionskompetencer og evnen til at arbejde tværfagligt og have øje for borgerens og omgivelsernes ressourcer bliver dermed afgørende. Der er stadigvæk behov for den specialiserede medarbejder, men udgangspunktet er, at vi løser opgaven i samspil med borgeren og med fokus på borgerens ønsker og mål.

De ændrede møder mellem fagprofessionelle og borger betyder, at der er behov for at arbejde med at sikre et bedre samspil på tværs af uddannelserne gennem mere tværfaglig og praksisnær undervisning og praktikforløb. Målet er større tværfaglighed i de borgernære og patientrettede tilbud på social- og sundhedsområdet med fokus på den fælles kerneopgave, hvor borgerens mestring af eget liv styrkes.

Derudover er der sat øget fokus på, at fremtidens social- og sundhedsvæsen er vidensbaseret og orienteret mod effekt og kvalitet. Det er afgørende, at indsatsen fra den offentlige sektor resulterer i udvikling og effekt for borgeren. Effekten og kvaliteten af den fagprofessionelles indsats skal i højere grad dokumenteres med henblik på deling af viden og som baggrund for kvalitetssikring og udvikling.

Det er tydeligt, at paradigmeskiftet stiller nye krav til medarbejderne på social- og sundhedsområdet. Samtidig er der nogle indbyggede dilemmaer, man som medarbejder vil møde i sit arbejde, når det nye paradigme skal foldes ud i praksis. Dilemmaerne kan være en ramme for fremtidige drøftelser af, hvilke kompetencer der er vigtige at sætte fokus på i uddannelserne:

"Fleksibilitet og borgerfokus samtidig med effektivitet og standardforløb"

Borgeren skal ses som en aktiv del af løsningen i et forløb, hvorfor indsatserne eksempelvis også skal samskabes med borgeren. Det stiller krav til medarbejderne om at udvise fleksibilitet og evne til i samarbejde med borgeren at sammensætte et forløb, der er tilpasset den enkelte. Stramme økonomiske rammer, krav om dokumentation og kvalitet samt nationalt definerede pakkeforløb stiller til gengæld krav om øget effektivitet og standardisering i mødet med borgeren. En medarbejder på social- og sundhedsområdet skal kunne navigere og træffe beslutninger inden for disse til tider modsatrettede hensyn.

"Stærk faglighed på eget område samtidig med øget helhedsorientering"

Borgeren skal have den bedst mulige behandling eller indsats. Det stiller krav til medarbejdere om at have høj faglighed på eget område. Samtidig skal velfærden i fremtiden i langt højere grad skabes på tværs af sektorer og faggrupper for sammen med borgeren at opnå et fleksibelt og

tilpasset forløb. Fremtidens social- og sundhedsmedarbejdere skal derfor evne det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde samtidig med, at de fastholder fagligheden på deres eget område.

”Evidens og fokus på effekt samtidig med øget anerkendelse af de personlige relationer”

Fremtidens social- og sundhedsvæsen bygger i højere grad end det er tilfældet i dag på de menneskelige faktorer og de personlige relationer. Samarbejdsrelationer og samskabelse er nøgleord, hvis borgeren skal opleve den bedst mulige velfærd. Men det er størrelser, der er svære at måle på. Det udfordres af et samtidigt ønske om evidensbaserede behandlinger og indsatser, med fokus på effekt. Der skal både være et stærkt fokus på evidens og effekt og en øget anerkendelse af betydningen af mere bløde værdier, som er sværere at måle.

”Evne at udfordre og forandre samtidig med at acceptere givne rammer og vilkår”

For at skabe en offentlig sektor med et social- og sundhedsvæsen der er i stadig forandring og tilpasning til borgernes behov, er det afgørende, at nyuddannede og medarbejdere på efter- og videreuddannelse udfordrer og skaber grundlag for forandringer på baggrund af den viden og indsigt, de får på uddannelsesinstitutionerne. På den anden side skal medarbejderne også være i stand til at acceptere de givne rammer og vilkår, som eksempelvis økonomien sætter for deres arbejde.

”Optimere inden for egen organisation samtidig med sammenhængende indsatser for borgerne”

Lederne i såvel sundheds- som socialsektoren skal agere i et krydsfelt mellem forskellige hensyn, som kan gøre det svært at lede hen mod det sammenhængende og tværsektorielle. Lederen skal hele tiden have fokus på optimering og effekt inden for egen organisation men samtidig skal lederen bidrage til sammenhængende og effektfulde forløb til den enkelte borger. Ligesom medarbejderne skal udgangspunktet for lederens arbejde også være borgeren og dennes ønsker. Lederen skal skabe rammer, hvor borgeren har mulighed for – og forventes – at anvende egne ressourcer til sammen med medarbejderne at skabe resultater for sig selv. Herudover skal der skabes gode og konstruktive rammer til inddragelse af eksempelvis pårørende og frivillige.

Styringsinstrumenter og incitament giver ofte tilskyndelse til at optimere inden for egen organisation. Modsat er der politiske hensigtserklæringer om at skabe sammenhænge på tværs. Dilemmaet kalder på den baggrund på styrkede ledelseskompetencer til tværsektoriel ledelse.

Dilemmaerne viser med tydelighed, at fremtidens social- og sundhedsmedarbejdere skal agere i en kompleks kontekst, der stiller store krav til de kompetencer og færdigheder de tager med sig fra deres uddannelsesforløb.

Fælles pejlemærker for den tværsektorielle kompetenceudvikling

Med udgangspunkt i det beskrevne paradigmeskifte er kommuner, region og uddannelsesinstitutioner enige om, at følgende pejlemærker er det fælles udgangspunkt for den

fremtidige tværsektorielle kompetenceudvikling af nuværende og kommende medarbejdere på social- og sundhedsområdet.

Den rehabiliterende tilgang er udgangspunktet for vores arbejde

Både sundhedsområdet og socialområdet bygger på en rehabiliterende tilgang. Sigtepunktet for en rehabiliterende tilgang er borgerens ønske om et godt, selvstændigt og uafhængigt liv på trods af sociale, fysiske og psykiske begrænsninger i funktionsevnen. Opgaveløsningen er gået fra klientgørelse og fratagelse af ansvar til at gøre *med* og ikke *for*. Det betyder, at medarbejderne fremover skal indgå i en ny mere samarbejdsbåret og ligeværdig relation med borgeren, hvor medarbejderen går fra at gøre ting for borgeren til at skabe den ønskede forandring sammen med borgeren. Ligeledes er det centralt i den rehabiliterende tilgang, at borgeren i videst muligt omfang har indflydelse på, hvilke mål der sættes for indsatsen, og selv deltager aktivt i opnåelsen heraf. Udgangspunktet er borgerens ønsker, behov og egne ressourcer samt ressourcer i borgerens netværk og omgivelser.

Den rehabiliterende tilgang betyder dermed, at den fagprofessionelle må møde borgeren på en anden måde. At arbejde rehabiliterende indebærer et værdisæt, hvor respekt og ligeværdighed er centralt, og hvor ønsket er, at borgeren oplever kvalitet og sammenhæng i forløbet. Borgeren skal mødes dialogorienteret som ekspert på sit eget liv.

Rehabilitering som metode har mange forskellige former og breder sig fra hverdagstræning, telerehabilitering til specialiserede tværfaglige rehabiliteringsforløb efter et behandlingsforløb – men uanset område og specialiseringsgrad betyder det, at et borgerforløb først er tilendebragt, når borgeren er tilbage på det bedst tænkelige funktions og mestringsniveau i sit hverdags-, arbejds- og familieliv.

Vi har et fælles ansvar med borgeren

Gennem en årrække har der været talt om borgeren i centrum, borgeren i øjenhøjde osv. Med rehabiliteringstankegangen skal borgeren ikke bare være i centrum – borgeren og den professionelle skal være ligeværdige.

Denne ændring har stor betydning for medarbejdernes opgaver. Hvor medarbejderne før tog aktivt ansvar for borgernes behov og herudfra igangsatte den rehabiliterende indsats, skal medarbejderne nu sammen med borgeren finde frem til den bedste indsats. Medarbejderne skal formå at få borgeren til at spille en aktiv rolle, de skal stille krav om deltagelse og ansvar for eget liv, og endnu vigtigere skal medarbejderne respektere, at borgerens ønsker, meninger og handlinger er lige så værdifulde som medarbejderens. Det betyder, at medarbejderne skal evne en rolle som coach/facilitator og kunne se ressourcer i borgeren og i borgerens omgivelser. Relationen til borgeren skal i fremtiden være endnu mere dialogorienteret og forventningsafstemmende end den er i dag.

Vi arbejder tværprofessionelt og tværsektorielt samtidig med, at vi har en stærk faglighed på eget område

Medarbejderne på social- og sundhedsområdet skal have en solid faglig fundering og kende egne styrker. Det skal eksempelvis sikre en klar forståelse af, hvor deres faglighed ikke rækker, og andre fagligheder skal i spil.

Samtidig skaber den rehabiliterende tilgang en ambition om et fælles borgerfokus frem for systemfokus, hvilket understreger, at der er en gensidig afhængighed på tværs af fagligheder og tværsektorielt. Det er nødvendigt at arbejde mod en helhedstænkning – det gælder både på tværs af sektorer, faggrupper og målgrupper.

Sagt med andre ord er det vigtigt, at medarbejderen er stærk i egen faglighed og forstår organisationens kerneopgave, men også tager ansvar for og har viden og interesse i forhold til, at borgeren bevæger sig på tværs af organisationer og sektorer.

Vi har interesse i – og respekt og blik for – hinandens roller og perspektiver

Et stort antal af forskellige fagligheder og medarbejdergrupper præger social- og sundhedsområdet. Hvis målet om at arbejde efter den rehabiliterende tilgang og evnen til at arbejde helhedsorienteret og tværsektorielt skal lykkes, er det afgørende med en grundlæggende respekt for hinanden på tværs af fagligheder. Med respekt og blik for hinandens perspektiver kan medarbejderne indgå i relationer med hinanden og borgeren, så den enkeltes kompetencer og evner kommer bedst muligt i spil.

Når borgerens bedste skal tilgodeses, er det nødvendigt, at medarbejderne ikke begrænses af hierarkier og respekterer hinandens fagligheder som ligestillede. Medarbejderne skal evne at ændre og tilpasse deres rolle i forhold til den enkelte borger og den samarbejdsrelation, der skabes. Borgeren har brug for at faglighederne spiller sammen om det fælles mål at rehabilitere/habilitere borgeren til det bedst mulige funktionsniveau. For borgeren er alle faggrupper lige vigtige.

Vi vil have mere praksis i uddannelserne og mere forskning i praksis

Vi skal i højere grad end i dag gøre vores erfaringer til fælles viden. Det opnår vi både ved at sætte fokus på, at der er en stærkere relation til praksis i uddannelserne og ved at sikre mere praksisnær forskning. Uddannelserne skal have fokus på, hvordan elever og studerende omsætter viden til konkrete færdigheder og handlekompetencer. Uddannelsesmiljøerne bør ligne den virkelighed, hvor viden og erfaring skal anvendes. Samtidig skal kommuner og region sikre relevante praktikker og praksisnære lærings- og udviklingsmiljøer med indhold og udfordringer tilpasset den enkelte elev eller studerende – kvaliteten af praktikken er afgørende for den enkeltes samlede uddannelsesforløb.

Uddannelsesinstitutioner, kommuner og regioner har et fælles ansvar for at sikre, at eleverne og de studerende bliver så dygtige som muligt, og at de opnår de rette kompetencer. Uddannelsesinstitutionerne har en primær rolle i forhold til den del af uddannelserne, der foregår på skolerne, mens kommuner og region i høj grad har ansvaret for at sikre relevante praktik- og klinikforløb undervejs i uddannelser. En tæt kobling mellem praksis og teori er afgørende for

elevens eller den studerendes uddannelsesudbytte, hvilket nødvendiggør et tæt samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner, region og kommuner.

Hertil kommer at uddannelsesinstitutionerne er en væsentlig leverandør af formel kompetenceudvikling til medarbejderne i kommuner og region. Det er en fælles interesse løbende at tilpasse udbuddet af efter/videreuddannelsesstilbud til udviklingen i kommuner og region og de behov det giver for medarbejderkompetenceudvikling.

Vi arbejder vidensbaseret og er orienteret mod effekt og kvalitet

Fremtidens social- og sundhedsvæsen er vidensbaseret og orienteret mod effekt og kvalitet. Det er afgørende, at indsatsen fra den offentlige sektor resulterer i progression og effekt for borgeren. Det er i den sammenhæng vigtigt, at medarbejderne ikke kun kender evidensbaserede metoder og indsatser, men at de også har viden om, hvordan en indsats implementeres bedst i forhold til målgruppen. Medarbejderne skal have en mere analytisk og struktureret tilgang, hvor det er helt naturligt at tilrettelægge arbejdet, så man opnår mest mulig viden om, hvordan det, man gør, virker.

Velfærdsteknologi og innovation indgår som en naturlig del af arbejdet

Velfærdsteknologiske og digitale borgerløsninger er en integreret del af fremtidens social og sundhedsvæsen. Med de nye løsninger får borgeren mulighed for i højere grad at kunne fastholde sit normale hverdagsliv og blive i nærmiljøet. Udgangspunktet for arbejdet med velfærdsteknologi skal være borgerne og deres ønsker og præferencer. Fremtidens løsninger skal indtænke borgernes egne ressourcer og teknologier.

Det ændrer medarbejdernes rolle med et behov for en ny selvforståelse og nye kompetencer til implementering samt ikke mindst en evne til at indgå i nye former for relationer med borgerne. Medarbejderne skal være i stand til at anvende teknologien og skabe det rigtige match for borgeren i forhold til de velfærdsteknologiske løsninger. Det kræver formentligt også, at der ses på arbejdets konkrete planlægning for at opnå størst effekt for borgerne af velfærdsteknologien, herunder udvikling af velfærdsteknologiledelse.

Læringsformer

Paradigmeskiftet med fokus på den rehabiliterende tilgang og øget samarbejde på tværs af sektorer og fagligheder stiller nye krav til læringsformerne under uddannelse – såvel grunduddannelser som efter- og videreuddannelser, herunder kompetenceudviklingsforløb. Målet med de nye læringsformer skal være, at der på tværs af uddannelsesretninger og medarbejdergrupper i kommuner og region skabes et fælles begrebsapparat og forståelse for, hvad det vil sige at arbejde rehabiliterende, tværfagligt og tværsektorielt. Både grundforløb og efter-/videreuddannelse skal bidrage til, at medarbejdere i fremtidens social og sundhedsvæsen i samspil med andre fagligheder arbejder ud fra de ovenstående pejlemærker.

For at understøtte det skal uddannelsesforløb og praktikker give eleven / den studerende mulighed for at arbejde på tværs af eksempelvis forskellige uddannelser, fag eller forskellige

medarbejdergrupper i den enkelte kommune eller region. En afgørende læring er den læring der sker, når de er i praktik. Læringen fra en kollega til en anden giver uvurderlig indsigt og forståelse for det arbejde, man senere skal ud i.

Der skal skabes fælles tværgående og tværfaglige læringsmiljøer og uddannelsesmoduler på uddannelsesinstitutionerne, hvor eleverne og de studerende blandt andet introduceres for de gevinster, der er ved i højere grad at skabe praksisnær forskning. Kommuner og region skal skabe lærings- og praktikforløb, hvor den enkelte netop får indblik i og erfaringer med at arbejde på tværs af fag- og sektorgrænser.

Det er vigtigt at anskue kompetenceudvikling som et behov for livslang læring. De nyuddannede skal ikke være færdigudlærte fra starten. Der vil være behov for specialisering og løbende kompetenceudvikling i takt med at erfaringsniveauet stiger og kompetencerne udvikler sig. Her er det væsentligt, at vi forstår kompetenceudvikling bredt. Det handler både om formel videreuddannelse som f.eks. akademi/diplom og masteruddannelse – men det handler også om sidemandsoplæring, træning, intern uddannelsesaktivitet og andre former for læring, der foregår i hverdagen.

Uddannelsesforløbene skal konkret give eleverne og de studerende ny viden og indsigt, som de kan bidrage med i deres fremtidige eller nuværende ansættelse. I den forbindelse er det også vigtigt, at eleverne/ de studerende introduceres for den nyeste velfærdsteknologi og inspireres til at tænke innovativt i forhold til løsninger af fremtidens opgaver på social- og sundhedsområdet. Kommuner og region skal til gengæld skabe rammerne for, at den tværfaglige og helhedsorienterede tilgang, nytænkning og innovation har mulighed for at udfolde sig.

Gensidige aftaler og organisering

Hvis strategien skal gøre en forskel og skabe positive forandringer, så skal den følges op af en prioriteret indsats hos alle involverede parter - både hver for sig og i fællesskab. Alle involverede parter har derfor med strategien forpligtet sig til at indgå i konkrete handlinger målrettet mod strategiens pejlemærker.

Organisatorisk skabes nedenstående ramme for det videre arbejde med tværsektoriel kompetenceudvikling på social- og sundhedsområdet:

Round table

Der afholdes "Round Table" møde en gang årligt. Round table har til opgave at følge de konkrete aktiviteter og sikre videndeling af de erfaringer, der skabes. Round table har fokus på fælles tiltag og planer på regionalt niveau, herunder strategisk dialog, tværgående/tværfaglige uddannelsesmoduler og tilbud, evt. fælles forskningsrelaterede indsatser, fælles udviklingstiltag m.v.

Lokalt samarbejde

Der skabes lokale samarbejder mellem kommune, region og uddannelsesinstitutioner, og/eller klyngesamarbejder. De lokale samarbejder tager udgangspunkt i den fælles strategi og adresserer

samtidig lokale behov og udfordringer, f.eks. i forhold til efter- /videreuddannelse, praktikforløb og etablering af særlige læringsmiljøer mm.

Styregruppen

Styregruppen med repræsentanter fra kommuner, region og uddannelsesinstitutioner som repræsenterer såvel socialområdet som sundhedsområdet følger løbende op på de konkrete aktiviteter og projekter og formidler erfaringerne til en bredere kreds.

2.8

Fremtidig organisering af Sammen om Velfærd

Statusrapportering på Sammen om Velfærd

De første spæde skridt til Sammen om Velfærd begyndte i 2012, da det på tværs af regioner og kommuner blev besluttet, at der var behov for en fælles drøftelse med uddannelsesinstitutionerne omkring fremtidens kompetencebehov på tværs af sektorer. Behovet opstod blandt andet på baggrund af kommunalreformen i 2007, den demografiske udvikling samt økonomiske udfordringer. Udviklingen havde skabt et øget behov for at finde nøglen til billigere og bedre velfærd for borgerne.

Der blev efterfølgende videreudviklet på idéen om at udvikle et projekt på tværs af uddannelsesinstitutioner, kommuner og region omkring tværsektoriel kompetenceudvikling.

Dette arbejde endte med, at der i juni 2015 blev godkendt en strategi for Sammen om Velfærd, som beskriver, hvordan parterne i fællesskab sætter fokus på et tættere og bedre samarbejde om tværsektoriel kompetenceudvikling for medarbejdere/studerende inden for social- og sundhedsområdet.

Siden 2015 er der arbejdet under Sammen om Velfærd på flere niveauer. Det overordnede beslutningsorgan omkring Sammen om Velfærd er Round Table, hvor direktører fra alle parter mødes én gang om året for at drøfte den fortsatte retning for samarbejdet i Sammen om Velfærd.

Der er herudover også nedsat en styregruppe, som mødes ca. 4 gange om året og følger udviklingen af de forskellige aktiviteter og initiativer. Fire arbejdsgrupper har arbejdet med udvikling af konkrete materialer, initiativer, kurser mv.

Aktiviteter under Sammen om Velfærd siden 2015

Arbejdsgruppe 1

Arbejdsgruppe 1 har arbejdet med at understøtte udviklingen af studerende og elevers forståelse af borgerens behov og ønsker på tværs af sektorer og fag. Gruppen har udviklet inspirationsmateriale, som blandt andet beskriver forskellige læringssituationer, som kan bruges i undervisningen/praktikken. Herudover er der arbejdet med et læringskatalog og lavet anmeldelser af relevant litteratur.

Materialet kan ses her: <https://www.sammenomvelfaerd.nu/l-ring-pa-tv-rs-i-praktikken>

Arbejdsgruppe 2

Arbejdsgruppe 2 har haft særligt fokus på efter- og videreuddannelsen af praktikvejledere og undervisere.

Gruppen har afholdt to store konferencer for vejledere og undervisere i foråret 2017 og foråret 2018. Der har deltaget ca. 200 deltagere på begge konferencer, som har været afholdt på UC Lillebælt og Social- og sundhedsskolen i Aabenraa.

Arbejdsgruppen har udviklet og igangsat 3-dages kurser, som har været afviklet 4 gange. Der har været deltagere fra både kommuner, sygehuse og uddannelsesinstitutioner på kurserne. Kurset forventes godkendt som et AMU-kursus efteråret 2019, og det første kursus i AMU-regi afvikles forventeligt primo 2020.

Arbejdsgruppe 3

Arbejdsgruppe 3 har arbejdet med efteruddannelse, som kan understøtte det tværfaglige og tværsektorielle arbejde hos nuværende medarbejdere og ledere. Gruppen har udviklet digitalt undervisningsmateriale og arbejder på at udvikle et kursus/en uddannelse, hvor der undervises i det digitale undervisningsmateriale. Se materialet her: <http://www.xn--kompetencerptvrs-oobu.dk/>

Der er oprettet en facilitatoruddannelse i brugen af materialet, som forventes afholdt første gang i 2019.

Arbejdsgruppe 4

Den sidste arbejdsgruppe er igangsat i 2018 og har fokus på at igangsætte aktiviteter, som bidrager til, at lederne understøtter og driver en udvikling, hvor der arbejdes på tværs og mod bedre sammenhæng for borgerne på social- og sundhedsområdet. Arbejdsgruppen har besluttet, at materialet fra "Ledelse i mellemrummet" skal videreformidles til de lokale samordningsfora med anbefaling om dagsordenssættelse.

Hjemmeside

Der er oprettet en hjemmeside under Sammen om Velfærd (www.sammenomvelfaerd.nu), som bruges til at informere om materiale og aktiviteter. Hjemmesiden bruges også til at formidle aktiviteter, som ikke direkte er udarbejdet under Sammen om Velfærd.

RoundTable

Der har været afholdt Round Table 5 gange, hvor den øverste ledelse fra regionen og uddannelsesinstitutionerne har været samlet sammen med udvalgte repræsentanter fra kommunerne. Der har været oplæg, debat, drøftelser mv. på Round Table møderne.

Møde med de faglige organisationer

2 gange har Sammen om Velfærd holdt møde med relevante faglige organisationer. Det er DSR der på vegne af hele FTF har inviteret til møderne. På møderne er der givet en status på Sammen om Velfærd og der har været drøftelser på tværs om, hvordan arbejdsgivere, uddannelsessteder og faglige organisationer hver især og sammen kan medvirke til og understøtte mere sammenhæng for borgerne på tværs af faggrupper og sektorer.

Effekter af Sammen om Velfærd

Den væsentligste effekt af Sammen om Velfærd, udover ovennævnte konkrete indsatser og aktiviteter, er et øget kendskab til hinandens fagområder på tværs af sektorer. Sammen om Velfærd har bidraget til en øget bevidsthed om værdien af tværsektorielt samarbejde hos alle niveauer fra studerende til ledere på tværs af organisationer. Særligt uddannelsesinstitutionerne har givet udtryk for, at Sammen om Velfærd har haft betydning for samarbejdet mellem forskellige studieretninger uddannelsesinstitutioner og praksis.

Mere konkret har Sammen om Velfærd bidraget til en række afledte effekter og projekter. Her kan blandt andet nævnes Sammen om Psykiatri, ny praktik for medicinstuderende på SDU, Sammen om Uddannelsesevaluering, Advisory Board omkring revisionen af de mellemlange sundhedsfaglige uddannelser samt øget dialog om koblingen mellem praktik og teori i de nye sundhedsuddannelser.